

Методичний посібник

Інноваційні підходи до навчально-виховного процесу та соціалізації дітей з особливими потребами в умовах спеціальної школи-інтернату

Рецензенти: Н.М. Чепурна – ректор Черкаського обласного інституту післядипломної освіти

О.М. Холодій - методист з інклюзивного та інтегрованого навчання
Черкаського обласного інституту післядипломної освіти

Упорядник: Черноусова Н.М., заступник директора школи з навчальної роботи

Творчий колектив авторів:

Бушуєва Т.В. – вихователь II кваліфікаційної категорії

Волошина Л.В – вчитель-дефектолог I кваліфікаційної категорії

Дубенок О.В. – вчитель-дефектолог вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист

Коваль Н.О. – заступник директора з виховної роботи, вчитель-дефектолог II кваліфікаційної категорії

Крись А.А. – вчитель-дефектолог I кваліфікаційної категорії

Кузуб Г.В. – вчитель-дефектолог вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист

Мішіна А.А. – вихователь-дефектолог, кваліфікаційна категорія спеціаліст

Некористенко Л.В. – вчитель-дефектолог II кваліфікаційної категорії

Нечитайло О.М. – вчитель-дефектолог I кваліфікаційної категорії

Огурцова М.М. – вчитель музичного мистецтва I кваліфікаційної категорії

Паляниця Є.П. – вихователь вищої кваліфікаційної категорії, старший вихователь

Полюга І.П. – вихователь I кваліфікаційної категорії

Присяжненко Р.О. – вчитель фізичної культури, кваліфікаційна категорія спеціаліст

Світлична О.А. – вихователь, кваліфікаційна категорія спеціаліст

Чамата Т.М. – вчитель трудового навчання II кваліфікаційної категорії

Черноусова Н.М. – заступник директора з навчальної роботи, вчитель-дефектолог вищої кваліфікаційної категорії

Шелег О.А. – вчитель математики вищої кваліфікаційної категорії

Анотація В посібнику представлена послідовна система роботи авторів-педагогів спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату по впровадженню інноваційних підходів, адаптації технології проблемного навчання, використанню інтерактивних технологій в навчанні дітей з порушеннями когнітивної сфери та зору, представлено розробки уроків різних типів, зібрано цікавий ігровий матеріал для поліпшення уваги, тренування пам'яті учнів, урізноманітнення навчальної діяльності на уроках та у позаурочний час, наводяться приклади використання нетрадиційних методик навчання. Запропонований методичний посібник «Інноваційні підходи до навчально-виховного процесу та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в умовах спеціальної школи-інтернату» призначений для вчителів-дефектологів, вихователів, працюючих з дітьми з особливими освітніми потребами.

Схвалено до друку рішенням педагогічної ради Черкаської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату І-ІІІ ст. ЧОР №3 від 30.12.2014р.

Вступ

Досвід навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку та вадами зору в Україні має багату спадщину. Завдяки наполегливості та зусиллям вітчизняних вчених-дефектологів минулого: І. Г. Єременка, І. С. Моргуліса, А. М. Гольдберг, М.П. Козленка, Г.М. Мерсіянової, Л. С. Вавінової, В. К. Кузьміної та сьогодення: В.М. Синьова, Є.П. Синьової, В.І. Бондаря, М.К. Шеремет, І.П. Колісника, С.В. Федоренко, Д.І. Шульженко, М.З. Кота, Н.П. Кравець, Н.І. Королько, І.М. Омелянович, Г.С. Піонтківської, А.Ф. Серпутько, Л.О. Ханзерук та інш. видатних вчених та педагогів-практиків у дефектологічній науці відбуваються демократичні перетворення, які відбуваються і в нашому суспільстві.

В умовах переходу суспільства до ринкових відносин і реформування, у зв'язку з цим, завдань соціальної реабілітації осіб з особливими освітніми потребами, виникає необхідність перегляду існуючого підходу до спеціальної освіти, завдань і змісту корекційного навчання, виховання і трудової підготовки учнів.

Потреба в цьому зумовлена Національною програмою «Освіта. Україна. ХХІ століття», Національною доктриною розвитку освіти України у ХХІ ст., Законом «Про освіту», якими передбачається створення та реалізація гнучкішої, мобільнішої системи загальної освіти, розробка нових підходів до мети завдань і функцій школи. Школа покликана створити умови для всебічного, гармонійного розвитку особистості, підвищення її культурного і професійного рівня, виховання.

Педагоги Черкаської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату одним із напрямків реалізації поставлених перед освітянами завдань вважають саме впровадження інновацій в навчально-виховний процес. Мета посібника – показати послідовну працю-педагогів-практиків по адаптації та впровадженню інноваційних підходів у роботі сучасної школи-інтернату. Посібник містить II розділи. У I розділі «Навчання дітей з особливими потребами» розкриваються інноваційні підходи вчителів у навчальній діяльності. Розміщені статті-дослідження та конспекти до уроків з різних предметів. Тут подано цікавий ігровий матеріал для поліпшення уваги та тренування пам'яті учнів, урізноманітнення навчальної діяльності на уроках математики, фізичного виховання; адаптується технологія проблемного навчання; використання інтерактивних технологій; музикотерапія, арттерапія на уроках музичного мистецтва та інтеграція музики і української літератури. У II розділі «Виховання дітей з особливими потребами» подані матеріали до проведення батьківських зборів та сценарії проведення позаурочних виховних заходів. У посібнику публікуються авторські новаторські програми вчителів школи.

РОЗДІЛ 1

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Черноусова Наталія Миколаївна,

заступник директора школи з навчальної роботи

Інноваційні підходи до навчально-виховного процесу та соціалізації дітей з особливими потребами в умовах спеціальної школи-інтернату

Педагогічний колектив Черкаської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I-III ступенів Черкаської обласної ради, директор школи – Лищенко Валентина Миколаївна, працює над реалізацією своїх функцій різноманітними шляхами, одним з яких є інноваційна діяльність.

Ми систематично переглядаємо все, що зносилось, стало не ефективним, гальмує шлях до прогресу, окреслюємо проблеми, враховуємо помилки та прорахунки. Іншими словами – проводимо систематичний аналіз діяльності закладу. Діяльність по впровадженню освітніх змін є діяльністю по розвитку самої школи. Мета інноваційної діяльності педагогічного колективу – створення умов для подальшого розвитку і функціонування закладу, забезпечення більш високого рівня розвитку професійної компетентності педагогів на основі впровадження сучасних педагогічних технологій в освіту і виховання дітей з особливими потребами. Джерело змін ми бачимо в протиріччі між традиційними технологіями, методами в системі корекційної освіти і об'єктивно визрівшими напрацюваннями для впровадження новітніх підходів до корекції і вдосконалення навчально-виховного процесу на основі ІКТ і ефективних освітніх технологій.

Інноваційна робота у школі проводиться за наступними напрямками: 1. Формування інформаційної культури і медіакомпетентності всіх учасників освітнього процесу. 2. Впровадження ефективних педагогічних технологій і методик, що вирізняються особистісно-зорієнтованою спрямованістю: здоров'язберігаючих, інформаційно-комунікативних, інтерактивних, проблемних, проектних. 3. Вирішення завдань оздоровлення учасників навчального процесу засобами фізичної культури, лікувальної фізкультури, занять спортом.

Повний спектр напрямків роботи педагогів школи-інтернату в рамках інноваційної діяльності широкий і вбирає в себе: моделювання і впровадження нової організаційної структури; включення інноваційних технологій в навчально-виховний процес за двома напрямками: навчання і виховання розумово відсталих дітей та дітей зі зниженим зором при збереженому інтелекті; підвищення кваліфікації педагогів і керівного складу; розробку технологій підтримки і розвитку інформаційної системи школи – корпоративного шкільного сайту; розробку і впровадження в освітню діяльність закладу і України 4 авторських навчальних програм, схвалених до використання у спеціальних навчальних закладах для дітей з особливими освітніми

потребами (протокол № 9 від 13 листопада 2014 року комісією із спеціальної педагогіки Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. Це наступні програми:

- Огурцова М.М. «Музика. 5-8 клас для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей.
- Кузуб Г.В., Чамата Т.М. «Трудове навчання. Основи швейної справи, рослинництва» для 9 класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей.
- Крись А.А., Чамата Т.М. «Трудове навчання. Основи столярної справи, рослинництва» для 9 класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей.
- Черноусова Н.М. «Основи здоров'я. 5-9 клас для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей.

Основним організаційним принципом для інновацій являється створення команди з кращих працівників, що у змозі вирішувати поставлені задачі. Ми прагнемо до входження інноваційних процесів у школу не створюючи сприйняття нового як загрози, а як сприятливої можливості.

Відбір методів і технологій навчання в школі здійснюється на основі загальнопедагогічних принципів якості освітніх послуг, забезпечення здоров'я дитини з врахуванням перегляду змісту освітніх стандартів і можливості адаптації випускників школи в соціумі. Професійно-трудова підготовка озброює учнів школи з техніки і технології виробничого процесу. Зокрема, авторські програми з трудового навчання для 9 класу передбачають за рахунок ущільнення годин на повторення і закріплення вивченого матеріалу опанування третьої спеціальності – рослинництва. Це має важливе значення для розширення політехнічного світогляду учнів. Крім того, програми передбачають виконання таких важливих операцій, які забезпечують формування достатніх уявлень про професію.

Педагоги школи у своїй роботі прагнуть вибирати і застосовувати саме ті технології, які у повній мірі співпадають зі змістом вивчення конкретної дисципліни, сприяють досягненню мети гармонійного розвитку учнів з врахуванням їх індивідуальних особливостей та структури дефекту. «Коли реально цікаво у школі і дорослим і дітям, коли шкільне життя заповнює особистість педагога і дитини, коли там можна знайти себе – це позитивний результат впровадження інновацій» зазначає дослідниця Яковлева Г.В.

Важливим фактором індивідуалізації і підвищення ефективності навчально-виховного процесу є самі різноманітні форми просвіти: проектна діяльність учнів старших класів при формуванні навичок соціальної поведінки, соціальні акції, флеш-моби, квести, змагання, підготовка і виконання колективних трудових справ, екскурсії, виховні заходи та інше. Саме у практичній діяльності учні оволодівають необхідними компетенціями – соціальною, життєвою, навичками самоврядування і рефлексії.

Широко залучаємо до участі в навчально-корекційному процесі батьків та родину учня. Як стверджує Лобайчук Г. «Розумова відсталість, переважно є спадковим захворюванням, тобто батьки теж страждають». При налагодженні співпраці з батьками останні починають більше розуміти своїх дітей, мають більше можливостей допомогти їм, закріпити вміння і навички, використовувати їх у різних життєвих ситуаціях.

Нововведення викликані бажанням педагогічного колективу реалізувати соціальний запит суспільства, бажанням підвищити якість освітніх послуг, розкрити і реалізувати індивідуальні здібності учнів.

Ми прекрасно розуміємо, що ні комп'ютер сам по собі, ні якийсь інший засіб навчання не в змозі замінити педагога - живе слово, безпосереднє спілкування. Високі технології не повинні ставати самоціллю навчального процесу. Вони є лише інструментом у руках педагогів. Саме ми, педагоги, можемо максимально використати багатий спектр інноваційних технологій для навчання, виховання та корекції вад наших учнів на засадах гуманного підходу організації навчально-виховного процесу, активізації діяльності з врахуванням диференціації і індивідуалізації, особистісного підходу, створення ситуації успіху і партнерства дитини і педагога.

Список використаних джерел

1. Бондар В.І. Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності. – К.: Рад. шк., 1988. – 128с.
2. Єременко І.Г. Основи спеціальної дидактики: підручник для студентів вищих навчальних закладів – Київ: Радянська школа, 1975 – с. 40-43.
3. Лобайчук Г. «Інноваційні підходи до організації навчального процесу дітей з особливими освітніми потребами в умовах сучасного реабілітаційного простору» - «Дефектолог» №2 (38) 2010. – с. 9.
4. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. – Частина 2. Навчання і виховання дітей. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 224 с.
5. Синьова Є.П., Федоренко С.В. Тифлопедагогіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів – Р.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 325с.
6. Яковлева Г.В. сборник материалов «Инновационная деятельность в специальном (коррекционном) образовательном учреждении – Челябинск: Цицерон, 2012. – 75с.

Дубенок Олена Володимирівна,

вчитель-дефектолог вищої кваліфікаційної категорії,
вчитель-методист

Методи проблемного навчання – засіб стимулювання пізнавальної активності учнів

Ідея проблемного навчання не нова. Найвидатніші педагоги минулого завжди шукали шляхи перетворення процесу навчання в приємний процес пізнання, розвитку розумових сил і здібностей учнів (Я.А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці, Ф.А. Дистерверг, К.Д. Ушинський). К. Д. Ушинський вважав, що у навчанні серйозну увагу треба звертати на збудження самостійної думки дитини, на спонукання її до пошуків істини. *«Самостійність голови учня, - підкреслював великий педагог, - єдина міцна основа всякого плідного навчання».*

Методи проблемного навчання, які дають можливість залучити дітей до мисленнєвої роботи, примусити шукати і знаходити способи вирішення проблем, внаслідок чого знання набуваються не механічно, а свідомо, не лише пам'яттю, а передусім розумом, посідають головне місце серед технологій активізації пізнавальної діяльності.

Активізація учнів досягається через постановку і розв'язання проблемних питань і задач, створення і вирішення проблемних ситуацій.

Проблемну ситуацію створює не всяке питання, задача або суперечність. Якщо на те чи інше питання або задачу у учня є готова відповідь, йому не потрібно по суті жодних розумових зусиль, окрім пригадування і відтворення вже відомих знань. Пізнавальна ж проблема характеризується тим, що виводить учня за межі наявних у нього знань. При цьому в ній є щось невідоме, що вимагає пошуку, розумової діяльності. Наявність пізнавальної задачі є лише однією з ознак проблемної ситуації. Учні неважко вивести за межі наявних у них знань і поставити перед ними пізнавальні завдання, проте їх мислення може залишитися «невключеним». Щоб «включити» пізнавальну діяльність учнів і направити її на рішення проблеми, що виникла, в ній має бути щось відомо, задані якісь відправні дані для роздуму, для творчого пошуку. Важливо, щоб проблемна ситуація містила в собі деякий психологічний елемент, що полягає в новизні і яскравості фактів, в незвичайності

пізнавальної задачі і т.д. з тим, щоб збуджувався у школярів інтерес і прагнення до пізнавального пошуку.

Створення на уроках географії в спеціальній школі проблемних ситуацій - складна дидактична задача. Їх можна розділити на кілька груп:

1. Проблемні ситуації, які виникають тоді, коли учні стикаються з необхідністю використовувати раніше засвоєні знання в нових практичних умовах. При цьому учні можуть зіткнутися з браком знань, умінь і навичок для вирішення конкретного завдання. Усвідомлення цього факту збуджує пізнавальний інтерес.

2. Основою проблемної ситуації може бути протиріччя між теоретично можливим шляхом рішення і практичною неприйнятністю обраного способу.

3. Ситуації, в яких є протиріччя між практично досягнутим результатом виконання учбового завдання і відсутністю в учнів знань для його теоретичного обґрунтування.

4. Ситуації, коли учні не знають способу вирішення поставленого завдання, тобто усвідомлюють недостатність своїх знань для пояснення фактів.

Для ефективності проблемного навчання мають використовуватися наступні положення:

1. Проблему перед учнями ставлю залежно від змісту уроку і відповідно до його дидактичної і виховної мети. Постановка проблем, що не відповідають цій вимозі, лише завадить учням усвідомити сутність розглянутих на уроці питань. Не можна ставити перед учнями проблеми, для свідомого пошуку якої вони не мають необхідних знань.

2. Не на кожному уроці можна застосовувати проблемні методи. Готуючись до уроку, я планую використання тих методичних засобів, які найкращим чином дозволяють визначити заздалегідь весь хід діяльності учнів у вирішенні поставленої проблеми.

3. В спеціальній школі можна вводити тільки елементи проблемного навчання, а не весь урок присвячувати пошуку, вирішенню поставленої проблеми. Це дуже стомлює дітей, знижує їх активність. А елементи проблемного навчання, навпаки, активізують учнів, особливо при проведенні практичних робіт, так як при вирішенні проблеми основну частину часу займає практична робота.

4. Проблемна ситуація повинна мати певну пізнавальну складність, тому що розв'язання задачі без пізнавальної складності сприяє тільки репродуктивному мисленню. З іншого боку завдання має бути посильним для учнів тому, що занадто складна ситуація, яку учні не зможуть зрозуміти і розв'язати буде викликати тільки демотивацію.

5. Зміст проблемного завдання має сприяти максимальній самостійності і пізнавальній діяльності учнів. Рівень самостійності дітей може бути різним і залежить від їх можливостей.

6. Самостійність мислення, практичні навички і розумові здібності учнів успішно розвиваються в тому випадку, якщо пізнавальною діяльністю дітей постійно, послідовно і вміло керує вчитель. В зв'язку з особливостями учнів нашої школи здійснення проблемного навчання вимагає спрямування, підтримки і допомоги з боку вчителя.

7. Формулювання проблемного завдання має бути максимально зрозумілим для учнів.

8. Прийоми проблемного навчання мають зацікавити дітей.

Технології проблемного навчання можуть застосовуватися на всіх етапах процесу навчання:

- на початку уроку з метою пробудження інтересу до теми уроку;
- в середині уроку при розкритті певних моментів змісту;
- в процесі уроку – ті, які для розв'язання потребують самостійної роботи з підручником, атласом;
- на етапі закріплення вивчаемого матеріалу для збагачення досвіду дітей та розуміння вчителем ступеня засвоєння матеріалу дітьми.

Залежно від змісту навчального матеріалу, мети уроку, психолого- вікових особливостей учнів, можна виділити різні способи створення проблемних ситуацій:

1. Спосіб проблемного викладання.

Він є найпростішим методом реалізації проблемного навчання. Це таке викладання навчального матеріалу, коли проблемні завдання розв'язуються самим вчителем в процесі пояснення нового матеріалу. Тобто сама формулюю проблему і сама показую спосіб її розв'язання або тільки частково спираюсь на запас знань та життєвий досвід найсильніших учнів. Цей метод я використовую коли тільки починаю співпрацювати з учнями 6 кл. та коли зміст програмового матеріалу не залишає іншого вибору. Це коли вивчаємо теми «Перша допомога при розтягненні зв'язок і вивихах суглобів», «Перша допомога при переломах кісток», «Попередження серцево-судинних захворювань» та інші.

2. Спосіб поєднання проблемного викладу матеріалу з евристичною бесідою.

Часто намагаюсь поєднувати проблемний виклад матеріалу з евристичною бесідою і засобами унаочнення. В евристичній бесіді школярі під керівництвом вчителя розв'язують проблему, задану поетапно, а допомагає учням в цьому серія запитань, які логічно слідують одне за одним. Запитання намагаюсь формувати таким чином, щоб відповідь на них стимулювала нові запитання і відповіді.

❖ Так, наприклад, в 6 класі, коли вчу дітей розрізняти поняття «жива» і «нежива природа», записую на дошці в два стовпчики природні тіла і запитую, чому я їх записала таким чином.

Знаходяться в класі такі учні, які говорять: *«В одному стовпчику записані живі тіла, а в іншому – неживі».*

Тоді я ставлю запитання: *«Чому ви людей, тварин, рослин віднесли до живої природи? Щоб назвати ознаки живої природи, подумайте, чим ви, як живі істоти, відрізняєтесь від інших об'єктів природи».*

Поступово учні з моєю допомогою починають визначати, що живі тіла народжуються, дихають, живляться, рухаються, розмножуються, вмирають.

Потім я ставлю проблемне запитання: *«Значить, бурулька теж належить до живих тіл: вона народжується з талої води під час відлиги; з часом збільшується, тобто росте; з настанням тепла – вмирає, тому що тане?»*

На що діти повинні відповісти: *«Бурулька нежива, бо не дихає, не розмножується, тобто не має всіх ознак живих тіл».*

Я продовжую: *«Тоді річка належить до живої природи: вона народжується із струмка; живиться дощовою і талою сніговою водою; рухається, тому що тече, а не стоїть на місці; може вмерти, якщо пересохне».*

Частина дітей погоджується з таким судженням, а частина суперечить: *«Ні, річка не живе тіло, бо вона не дихає, не розмножується і рухається не сама річка, а вода в ній».*

Таким чином, учні підводяться до висновку, що тільки живі тіла мають такі ознаки: народжуються, дихають, живляться, рухаються, розмножуються, вмирають. Неживі можуть мати лише деякі ознаки живої природи.

❖ При подачі нового матеріалу, знайомлячи дітей з класифікацією об'єктів, я спочатку не повідомляю дітям узагальнююче слово-термін, а записую в кілька стовпчиків назви об'єктів. Наприклад:

- горючих, рудих, нерудних корисних копалин;
- культурних і дикорослих рослин;
- дерев, кущів, трав і т.п.

Потім запитую в учнів, що в них спільного, що об'єднує. Припущення звучать з уст дітей самі різні, бувають і не тільки правильні, але відбувається мисленнєва діяльність. Адже кожен намагається сказати своє слово у відповідь на поставлене проблемне запитання.

❖ При вивченні теми «Випаровування води листям» не сама викладаю зміст навчального матеріалу, а демонструючи засохлу рослину, залучаю дітей до вирішення проблеми:

- *Що сталося з рослиною?*
- *Засохла.*
- *Чому?*
- *Не полили.*

- Які органи рослини засохли першими?

- Листя .

- Чому саме – листя?

Якщо найсильніші діти пригадають інформацію, отриману в 6 класі, що рослини випаровують воду, вони і пояснять. Якщо ні – допомагаю я. Але у всіх дітей активізується увага і мислення, бо всі залучаються до вирішення проблеми. А отримані знання краще запам'ятовуються і залишають слід в пам'яті дитини.

3 . Спосіб використання аналогій.

У цьому випадку я спираюсь на наявний в учнів життєвий досвід або ж актуалізую раніше отримані знання для вирішення нових завдань.

❖ Наприклад, на уроці природознавства, коли вивчається тема: «Нерозчинні у воді речовини», перед подачею нового матеріалу формулюю таку проблемну ситуацію:

«Дівчина смажила картоплю і на спідницю вилила олію. Що робити? – Чому жирну пляму не можна змити з тканини холодною водою?»

На уроці діти дізнаються про нерозчинні в воді речовини, і відповідають на проблемне запитання, використовуючи здобуті знання.

❖ В 6 кл. при перевірці і закріпленні знань про процес випаровування води, прошу дітей пояснити явище висихання калюж. Учні нашої школи тоді, коли потрібно назвати кілька причин певного явища, називають лише одну з них, причому часто не головну. Так, учні 6 класу можуть пояснити явище висихання калюж лише тим, що *«вода йде в землю»*. Тоді я, використовуючи прийом виключення неістинної причини з ситуації, запитую учнів: *«А чому калюжі висихають на асфальті?»*. Таке запитання мобілізує думки учнів на подальший пошук основної причини. Якщо ж і це не дасть результату, ми шукаємо відповідь на питання за аналогією з причинами висихання вологої підлоги та класної дошки.

❖ Так, наприклад, з'ясовуємо з дітьми, чому у Туреччині вирощують цитрусові. (Тому що є відповідні кліматичні умови – тепло.) Тоді я запитую: *«Чому в Туреччині теплий клімат?»* (Країна знаходиться на березі Середземного моря, близько до тропічного теплового поясу.) Потім діти можуть зробити висновки, чому цитрусові не вирощують в Україні.

4.Спосіб використання аналізу і синтезу.

Важливим прийомом реалізації проблемного навчання є використання проблемних завдань, для розв'язання яких учням потрібно зробити певні розумові операції і встановити нові зв'язки. І якщо учень зможе знайти вихід з такої ситуації (хоча б за допомогою вчителя, але без прямого підказування), він зробить певний крок на шляху свого розумового розвитку. І такий крок «дорожче механічного запам'ятовування тисячі готових істин». Саме встановлення причинно-наслідкових зв'язків і є таким завданням. А встановлення зв'язків є основою вивчення природничих наук і гарним підґрунтям для корекційно - розвиваючого впливу.

❖ Так, для відповіді на запитання *«Чому над пустелею немає хмар?»*, дітям потрібно актуалізувати знання про причину утворення хмар (*Хмари утворюються від випаровування води*), проаналізувати своє уявлення про пустелю (*В пустелях немає*

води, а значить, немає і випаровування) і, нарешті, співвіднести ці дані, як причину і наслідок і зробити висновок (Немає хмар, тому що немає води). В процесі такої роботи активізуються операції пригадування, аналізу, синтезу.

Звичайно, учні з більш високим рівнем розумового розвитку встановлюють такого типу причинно-наслідкові зв'язки. Але потрібно, щоб розумові операції здійснювали й інші учні класу. Тому для розв'язання проблем я викликаю слабших учнів класу, які швидше за все відповідь не дадуть, або відповідь буде неправильною. А потім навідними питаннями підводжу до розуміння причини, чому над пустелею немає хмар.

❖ При вивченні в 7 класі теми «Тундра», я запитую: «Чому в тундрі не ростуть високі дерева?» І, для підведення учнів до висновку, використовую таку серію запитань: «Як гріє сонце в тундрі влітку? Чому?», «Яка особливість ґрунту в тундрі?», «Чи глибоко ґрунт відтаює влітку?», «Яке коріння високих дерев?», «Чи можуть високі дерева рости в тундрі?», «Чому не можуть?». Якщо ж хтось з учнів одразу дає правильну відповідь, прошу пояснити: «Чому ти так думаєш?» або «Доведи це», щоб причинно-наслідковий зв'язок зрозуміли всі учні класу.

❖ Закріплюючи знання учнів про птахів, пропоную розв'язати проблему: «Якось в лісі повирубували всі дуплисті дерева. Згодом усі міцні дерева були уражені шкідниками. Ліс загинув, який зв'язок існує між цими явищами?»

❖ Інколи неправильну відповідь учня можна виправити і пояснити чому вона неправильна. А при можливості намагаюсь поставити учня в таку ситуацію, яка сама дозволить зрозуміти йому безглуздість тільки що висловленої ним думки. На запитання: «Чому вода в річці рухається?» діти можуть відповісти: «Її рухає вітер». Тоді ставлю перед суперечністю: «Вітер завжди дме в одному напрямку?», «А вода в річці завжди тече в одному напрямку?», «Так хіба може вітер рухати воду?». Для розв'язання цієї суперечності дітям доводиться міркувати, шукати реальну причину.

5. Спосіб пошуку причин, що обумовлюють те або інше досліджуване явище, на основі проведених дослідів, аналізу досліджуваного матеріалу.

Для розв'язання такого типу ситуацій учні повинні актуалізувати, отримані раніше знання.

❖ На уроках природознавства дітям пропоную пояснити таку ситуацію: «Більше трьохсот років тому вчений Ван Гельмонт поставив дослід: помістив в горщик 80 кг землі і посадив у неї гілку верби, попередньо зваживши її. Верба росла 5 років, не отримуючи ніякого живлення, а тільки воду, що не містить солей. Зваживши вербу через 5 років, вчений виявив, що вага верби збільшилася на 65 кг, а вага землі в горщику зменшилася лише на 50г. Чому відбулось таке явище?»

❖ Учні 8 класу, вивчаючи тему «Риби» досліджують таку ситуацію: «Рибок помістили в дві ємкості: одну з джерельною водою, а іншу з кип'яченою. В одній з ємкостей через деякий час риби загинули. Як ви гадаєте, чому в одній з ємкостей загинули риби?»

6. Спосіб повідомлення парадоксального фактів, протиріч, висунення гіпотез, припущень.

Умовою створення таких ситуацій є виникнення певної суперечності, яку треба розв'язати. При поясненні нового матеріалу «проблемна ситуація» може

виникати при використанні прийому створення розбіжності між передбаченням учнів і тим, що є насправді.

❖ Так, наприклад, інформую учнів про те, що у озимих рослин листки і стебла взимку зелені тільки під пухким шаром снігу. Далі залучаю учнів до аналізу під час якого актуалізуються опорні знання та вміння, які дозволяють усвідомити суперечність, що міститься у поданій інформації і виразити його у вигляді проблемного питання. Хід міркування може бути таким:

- що може статися з зеленими рослинами взимку? (*вони загинуть*)
- прочитайте в підручнику, за яких умов вони не загинуть?

- (*не загинуть тоді, коли їх вкриває товстий пухкий шар снігу*)
- яке значення в цьому випадку має сніг для рослин? (*сніг «гріє» рослини*)
- згадайте, який сніг на дотик? (*сніг холодний*)

Діти зробили 2 висновки: «сніг гріє рослини» і «сніг холодний». Далі вчитель допомагає дітям зрозуміти, як таке може бути.

❖ Підводячи учнів до розуміння впливу теплої Атлантичної течії на природні умови Баренцєвого моря, я, використавши карту, звертаю їхню увагу на те, що Баренцєве море знаходиться ближче до Північного полюса, ніж Біле і запитую: *«Як ви думаєте, яке море тепліше – Біле чи Баренцєве?»*. Враховуючи, що Баренцєве море знаходиться північніше і нічого ще не знаючи про Гольфстрім, діти висловлюють думку, що Біле море тепліше. Тоді я розповідаю їм, що Біле море замерзає взимку повністю і надовго, а Баренцєве повністю не замерзає і порт Мурманськ на березі моря функціонує цілий рік. Відчуваючи таку суперечність між тим, що вони передбачали і дійсністю, учні зацікавлюються незвичайним явищем і уважно слухають пояснення.

❖ Пропоную дітям прояснити і таку ситуацію: *«Знищення в лісі хижих птахів спочатку призвело до збільшення чисельності інших птахів, а потім їх кількість різко скоротилася.»*

7. Спосіб створення проблемної ситуації на основі висловлювання вченого.

❖ Діти шукають відповідь на питання, чому відомий географ і мандрівник А. Гумбольдт стверджував, що *«людині передують ліси, а супроводжують пустелі»*

8 . Спосіб повідомлення протилежних точок зору на один і той же факт.

Проблемне навчання може бути пов'язано з підкресленням суперечливих положень, укладених в змісті навчального матеріалу, і їх поясненні учнями:

❖ Закріплюючи в учнів 9 кл. знання про кровообіг, прошу розсудити суперечку: *«Відомо, що навіть при невеликій м'язовій роботі артеріальний тиск зростає. Один учень каже: «Це відбувається тому, що працюючі м'язи виділяють в кров речовини, що впливають на просвіт судин». Другий учень пояснює: «Коли мозок посилає до м'язів сигнали, що примушують їх працювати, він одночасно посилає сигнали до судин, що змінює кров'яний тиск». Хто з них правий?»*

9. Спосіб штучно створених проблемних ситуацій.

Створюю проблемні ситуації, пред'являючи учням як правильні малюнки або ілюстрації, що насправді містять недоречності. Часто учні самі знаходять невідповідності і пояснюють мені, що такого не може бути. Або пред'являю малюнки, які не співвідносяться з вивченим матеріалом, а я стверджую, що вони ілюструють навчальний матеріал. Тоді учні, актуалізуючи знання, доводять хибність моїх суджень.

❖ Так, під час закріплення знань про степ, я показую ілюстрації тварин лісової зони. Діти, згадуючи, чим відрізняються тварини цих зон, доводять невідповідність цих ілюстрацій вивченій темі.

З цією ж метою використовую і тексти, в яких є протиріччя з реальністю. Залежно від змісту тексту, інколи діти самі знаходять недоречності, а інколи я поживавлюю їх запитаннями: *«Будьте уважні, чи все правильно у цьому тексті?»*. Адже не секрет, що в кожному класі є пасивні діти, які, не напружуючи розум, погоджуються з усім, що скаже вчитель.

❖ Ось такий текст, наприклад, використовую в 7 класі: *«Міцний і крилатий дуб стоїть посеред лісу. Глибокі зморшки покряпали його кору. Темно-зелене листя густо вкриває пониклі, звисаючі до низу гілки. Навіть легенький вітерець обриває його листя і кидає дотолу. Тому восени раніше всіх скидає дуб своє вбрання»*.

Такі завдання цікаві для школярів, вимагають напруження мислення, уваги, зорового і слухового сприймання.

10. Спосіб висування проблемних запитань.

Позитивно позначається на засвоєнні знань застосування проблемних запитань. Як можна частіше намагаюся ставити такі запитання, які вимагають не простого відтворення знань, а можуть викликати напруження думки дитини, типу: *«Чому відбувається те чи інше явище?»*, *«Що виникне внаслідок того чи іншого явища?»*, *«Як ти думаєш?»*, *«Чому?»*.

❖ Так, у 7 класі, перевіряючи, чи правильно учні усвідомили поняття і засвоїли відмінність між островом і півостровом, я ставлю запитання: *«Чи можна дійти пішки або проїхати залізницею на острів? А на півострів? Чому?»* Це *«Чому?»* і буде тим важелем, який дасть змогу виявити чи правильне поняття склалось у школярів.

Цей спосіб використовується тоді, коли для вирішення проблеми і оволодіння новими знаннями потрібно творчо застосувати якийсь раніше вивчений принцип або закономірність.

В здійсненні проблемного навчання, як і всього процесу навчання в цілому дуже важливим є стиль взаємодії вчителя і учнів. Тому намагаюся привабити учнів проблемою і пошукам шляхів її вирішення, використовуючи мотиви самореалізації, змагання, створюючи максимум позитивних емоцій (радість, здивування, успіх).

Намагаюсь проявляти терпимість до помилок учнів, які вони допускають при спробах знайти рішення, а також до невміння сформулювати захистити свою позицію. Знаю, що вчитель, будучи авторитетним в очах учня, може підвищити їх пізнавальну активність, якщо буде підкреслювати їх значимість, формувати в учнів віру в себе впевненість в своїх силах.

І хоч емоційно-вольова сфера у наших дітей своєрідна, коли вони досягають мети, майже кожен відчуває емоційне задоволення. А всім відомо, що знання на емоційному фоні засвоюються краще.

Список використаних джерел

1. Блеч Г.О. Методичні рекомендації щодо навчання природознавства у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей / Г.О.Блеч. – К.:Освіта України, 2011. – 72с.
2. Григорянц А.Г. Методика навчання географії в допоміжній школі / А.Г. Григорянц. – Т. Укитувчи, 1980 – 163 с.
3. Дубенок О.В. Дефектолог №12 (36) 2009р., с. 47-49.
4. Синьов В.М. Активізація розумової діяльності учнів допоміжної школи на уроках географії/ В.М. Синьов. – Київ, 1987

Конспект уроку

7 клас

Тема: Рослинний світ лісової зони

Мета: Поширювати знання про лісову зону, про різноманітність природних умов на Землі. Формувати уявлення про своєрідність представників рослинного світу лісової зони, види лісів. Формувати поняття «тайга». Сприяти усвідомленню того, що рослинність території залежить від клімату. Формувати вміння встановлювати зв'язки між компонентами природного комплексу. Удосконалювати вміння орієнтуватись по карті, визначати географічне положення географічних об'єктів.

Розвивати елементи логічного мислення на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків та процесу порівняння. Удосконалювати слухове і зорове сприймання, увагу, зорову пам'ять та просторову уяву при роботі з картографічними посібниками. Активізувати зв'язне мовлення, збагачувати словник.

Виховувати пізнавальний інтерес до об'єктів і явищ навколишньої дійсності.

Обладнання: фізична карта світу; зроблена дітьми карта природних зон; мультимедійний супровід до уроку, дидактична гра «А я знаю».

Хід уроку:

I. Нервово-психологічна підготовка

Загадка:

*У всьому світі – кожен зна,
Є Батьківщина лиш одна.
І в нас вона одна – єдина:
Це наша слава.... (Україна)*

II. Підготовча частина

Бесіда, спрямована на перевірку домашнього завдання.

- На якому материку знаходиться Україна? *(на материку Євразія).* (Слайд 1)
- Якою цифрою позначено на карті материк Євразія? (Слайд 2)
- Чим він особливий? *(найбільший, омивається водами чотирьох океанів, є дві частини світу – Європа і Азія).*
- Де на території Євразії знаходиться Європа? *(на заході)*
- Якщо ми з Черкас по суші весь час будемо їхати на північ, куди ми прибудемо? *(на берег Північно-Льодовитого океану, в тундру).*
- Яка природна зона розташована північніше тундри? *(арктична пустеля)*
- А яка південніше? *(лісова).*
- На яких материках є лісова зона? *(Північна Америка і Євразія).*
- Покажіть на карті Північну Америку.

Перед учнями карта природних зон, зроблена учнями.

- Яким кольором зображена лісова зона? *(зеленим)*
- Яка зона зображена блакитним, сірим кольорами? *(арктична пустеля, тундра)*
- Територія якої природної зони найбільша? *(лісової)*
- Лісова зона охоплює територію України?
- Де на Україні розташована лісова зона? *(на півночі)* (Слайд 3)
- В якому тепловому поясі лежить зона лісів? *(в помірному)*
- Тепліший клімат в Європейській чи в Азіатській частині зони лісів? Чому? *(в європейській)*
- Як змінюється клімат лісової зони з Півночі на Південь? Чому?

III. Подача нового матеріалу

1. Повідомлення теми уроку

- Може бути однакова природа на всій території зони, якщо клімат різний?
- Сьогодні дізнаєтесь які рослини ростуть в лісовій зоні. (Слайд 4).

2. Хвойний ліс (тайга)

- На півночі лісової зони ростуть:
 - сосна, • ялина, • кедр, • піхта, • лиственниця. (Слайд 5).
- Що спільне у цих рослин? *(хвойні).*
- Які рослини називають хвойними?

- Чому саме вони ростуть на півночі зони? (витримують холод).
- Як називається ліс, в якому ростуть хвойні дерева? (хвойний).
- Густий хвойний ліс називається «тайга». (Слайди 6,7)

Опис тайги: «Дуже щільно ростуть в тайзі дерева. Темно і похмуро в такому лісі. Через волохаті гілки майже ніколи не проникає сонячне проміння».

Прийом «Це цікаво»:

«Наймогутніше дерево тайги – сибірський кедр, або кедрова сосна. Висота кедрів - велетнів досягає 40 м, а товщина стовбурів – 2 м. Трапляються кедрі віком 500 років. Деревина кедр – цінний будівельний матеріал. Вона міцна і водночас легка в обробці. Кедрові горіхи дує

корисні. В них міститься багато олії, яку використовують у медицині.»

- В тайзі багато торф'яних боліт, деякі з них простягаються на сотні кілометрів.(Слайд 10) Багато озер і річок.(Слайди 11,12)
- Чому багато водойм ? (ліс зберігає вологу).
- Є навіть вислів: «**Ліс і вода – брат і сестра.**»

3. Мішаний ліс

- На південь тайгу змінює ліс, в якому поруч з соснами і ялинами ростуть береза, дуб, липа, клен, осика.
- Як такі дерева називаються? (листяні).
- Чому з'являються листяні дерева? (клімат стає теплішим).
- Як цей ліс називається? (мішаний).

4. Листяні ліси

- На півдні лісової зони мішані ліси змінюються лісами, в яких ростуть береза, дуб, бук, граб, клен, липа, ясен, дика груша.

- Як такий ліс називається? (листяний).

5. Узагальнення знань про природу лісової зони Євразії:

- Де в лісовій зоні розташована тайга? (на півночі).
- Якими словами можна замінити слово «тайга»? (хвойний ліс)
- Які ліси знаходяться на півдні лісової зони? (мішані та листяні)

- В якому лісі бідніший рослинний світ? Чому? (в хвойному)

6. Рослини лісової зони Північної Америки.

- Ми з вами познайомились з рослинним світом Євразії.

Проблемна ситуація: (Слайд 17)

- Тепер здійснимо уявну подорож до лісової зони Північної Америки.
- Поїдемо до Північної Америки поїздом? Чому? (між материками океан)
- Яким транспортом треба скористатись?
- Як ви думаєте, відрізняється рослинність лісової зони Північної Америки від Євразійської? Чому?

а) тайга Північної Америки

- Які ліси на півночі лісової зони? (теж тайга).
- Які дерева ростуть в тайзі?
- Серед цих дерев збереглися хвойні дерева-велетні – секвої. (Слайд 18)

Прийом «Це цікаво»:

«Це найстаріші дерева на землі. Деяким з них 4 тис. років. Дуже високі дерева. Висота перевищує 100 метрів. Такий стовбур може охопити 20 чол., взявшись за руки. Деревину одного такого стовбура не може перевезти один поїзд. Жителі дуже бережно ставляться до цих велетнів.»

б) мішані ліси Північної Америки

- Які ліси ростуть на південь від тайги? (мішані).
- Назвіть рослини мішаного лісу.

в) листяні ліси Північної Америки

- В листяних лісах ростуть такі ж дерева, як в Євразії.
- Які листяні дерева ростуть?
- Але в Північній Америці росте особливий вид клену – цукровий клен.
- Як ви думаєте, чому його так називають?

Прийом «Це цікаво» :

«Цей клен був єдиним джерелом цукру для місцевих жителів – індіанців. Цукор робили з кленового соку, який виділявся навесні до появи листя. Його добували так само, як березовий сік у нас. Зараз його роблять лише для туристів.»

- З чого добувають цукор в нинішній час?

IV. Робота з підручником

Вибіркове читання:

- прочитати назви рослин тайги;
- прочитати назви рослин мішаного лісу;
- прочитати назви рослин листяного лісу.

V. Робота в зошитах

Виписати з підручника в таблицю рослини лісової зони: тайги, мішаних лісів, листяних лісів.

VI. Закріплення нового матеріалу

1. Дидактична вправа «В якому лісі ми знаходимось?» (учні по художньому опису визначають характер лісу.)

«Береза і дуб, липа і осика, сосна і ялина – всі вони живуть дружньою і щасливою сім'єю.» (мішаний ліс)

«Ми зайшли в ліс. Навколо нас могутні дуби і клени, берези ніжно туляться до своїх лицарів – дубів.» (листяний ліс)

«Тихо-тихо в лісі. Лише деś у височині сосни погойдують свої вершини.» (хвойний ліс)

2. Вправа «Інтелектуальна розминка».

- Де в лісовій зоні розташовані хвойні ліси?
- В якій частині лісової зони ростуть листяні ліси?
- Чи є різниця між рослинним світом зони лісів Північної Америки та Євразії?

3. Проблема ситуація:

- Чим схожі ліси лісової зони і тундри?
- Чому в тундрі немає лісів? Чому природа зон така різна?

4. Дидактична гра «А я знаю».

Учням пропонуються картки з зображенням природних зон. Вони називають зону і розповідають, що про неї знають, починаючи розповідь словами: «А я знаю, що...».

VII. Заключна частина

1. Метод «Рефлексія»:

- Що цікавого дізналися на уроці?
- 2. Домашнє завдання.
- 3. Оцінювання знань учнів.

Екологічними стежками рідного краю

(Вікторина для учнів 2 – 5 класів)

Мета: Удосконалювати елементи природничих знань та розкривати багатогранну цінність природи, сприяти формуванню екологічної свідомості та культури, спонукати дітей до природоохоронної діяльності.

Розвивати пізнавальний інтерес, кмітливість, швидкість мислення, смислову та образну пам'ять, довільну увагу, сприймання. Сприяти співпраці учня з учнем.

Виховувати любов до природи рідного краю, турботливе ставлення до неї; прищеплювати уміння культурно поводитися у природі.

Обладнання: мультимедійні засоби, дидактичний матеріал до конкурсу «Ланцюжок».

Вікторина включає декілька блоків, які мають цікаві завдання, запитання, загадки. Кожна правильна відповідь оцінюється 1 балом. Виграє та команда, яка набере найбільшу кількість балів.

Хід заходу:

Вступ

Добрий день вам, любі учні –

І дівчата, і хлоп'ята!

Ви прийшли на нашу зустріч

І я рада вас вітати.

Багато хочу вам сказати,

Багато хочу показати.

То ж кмітливі будьте і уважні!

Загадка: «Бродить одиноко вогняне око.» (Сонце)

- Що дає нам Сонце? Де знаходиться Сонце? В космосі навколо Сонця обертається 9 планет. Та тільки одна з них найкрасивіша, найпривабливіша, найрідніша для нас.

- Як називається ця планета?

(Демонстрація відеоролика про красу природи Землі)

- Вам подобається така природа?

- Вам хочеться в такій природі жити?

(Демонстрація відеоролика про екологічні проблеми Землі)

- А така природа подобається?

- Що треба робити, щоб наша природа була гарною? Зберегти природу може тільки той, хто багато про неї знає. Сьогодні ми й дізнаємось, яка команда любить природу.

Конкурс «Розминка»

(Командам пропонуються запитання, на які вони повинні швидко відповісти.)

- Які рослини є символами України?
- Яка квітка на сонечко схожа?
- Весною чи літом цвіте бузок?
- Яка трава може вжалити?
- За назвою якого дерева назвали місяць літа?
- Що відбувається з деревами восени?
- Першими зацвітають підсніжники чи чорнобривці?

- Дерева очищують чи забруднюють повітря?
- В яку пору року досягають фрукти?
- Листочок якої рослини прикладають до рани, щоб загоїлась?
- Яка комаха збирає квітковий нектар і перетворює його на мед?
- Що взимку робить ведмідь?
- Яку тварину не можна впіймати за хвіст?
- Що страшніше для птахів взимку: голод чи холод?
- Яка риба має вуса?
- Якого птаха і чому називають лісовою кішкою?
- Про яку пташку говорять, що вона – «санітар лісу»?
- Яка зараз пора року?

Конкурс «Весняна феєрія»

- Красива природа весною. Гарно зараз і на луках, і в парках.
- Та я запрошую вас до лісу.

Раунд «Птахи».

- Гарно співають пташки у весняному лісі. Яких птахів ви знаєте?
- Які птахи на весні повертаються з теплих країв?
- Яке значення мають птахи для природи?
- Ось такі птахи живуть на Черкащині. Хто з них зайвий?

Раунд «Тварини лісів»

- ❖ - В лісі живе довговухий косоокий звірок. Підкажіть, як він називається?
(Заєць)

- Які ще тварини сховалися в лісі дізнаєтесь, коли відгадаєте загадки.

Загадки:

- «Вона руда, низького зросту,
Хитра і довгохвоста.
На курей вельми ласа –
В них таке смачненьке м'ясо» (Лисиця)
- «Ця лісова тваринка
По деревах стрибає,
Хвіст пухнастий має» (Білка)

- «Гостроносий і малий,
Сірий, тихий і незлий.
Вдень ховається,
Вночі йде шукать собі харчі.
Весь із тонких голочок,
Як він зветься ...» (Їжачок)

- «Родичем свині він зветься.
І ікластий, і сердитий.
Дуже любить землю рити.» (Кабан)

- «Гострі зуби, сильні лапи.
Дуже схожий на собаку
І полює дуже ловко.
Ви впізнали, друзі ...» (Вовка)

- «Швидко бігає в траві,
Спробуй ти її влови.
Міцно хвостик ти тримай
Та збіжить, ти так і знай.
Вона тваринка не проста,
Проживе і без хвоста.» (Ящірка)

❖ Вірш:

«Ось мурашник!
І живуть в нім мурахи.
Щоб ліси не захворіли
Є в мурах важливе діло.
Від комахок, від жуків
І від інших шкідників
Бережуть кущі й дерева.
То ж звичайно марно
Звуть мурашок – малюків
Санітарами гаїв.»

- Чим корисні мурашки?
- Мурашники можна руйнувати?

Раунд «Весняні квіти»

Вірш:

«Дивіться, ось підсніжник білий

І цикламен, душа весни.

А ось і пролісок синенький.

Погляньте, рястик запашний.

Весняні квіти, перші квіти

В зеленім лісі вже живуть»

- Як називаються ці квіти?

Раунд «Лікарські рослини»

Вірш:

«В полі, в лісі і на лузі –

Скрізь твої зелені друзі:

Живокіст, лопух, рослинник,

Липа, мальва і латай...

Все це – лікарські рослини

То ти ж їх впізнай.»

- «Її листки і молоді пагони їстівні, багаті вітамінами. Настій з неї зупиняє кровотечу. З її коріння готують жовту, а з листків – зелену фарбу. Але дуже неприємні її опіки.» (Кропива)

- «Ця лікарська рослина була відома ще в Древній Греції. В перекладі з латинської означає «здорова». Її ще називають «кошачою травою». Лікувальні її корені. Якщо хтось засмучений або схвилюваний, якщо у нього болить серце чи голова, йому радять випити настоянку...» (Валеріана)

- «Коли весною сніг розтане не дні глибоких ярів можна побачити жовті квітучі пагони. Влітку листки цієї рослини великі: з одного боку жорсткі, а з другого – гладенькі. Використовують при лікуванні кашлю.» (Мати-й-мачуха)
- «В Японії цю рослину вирощують на городах, як овоч. Свіже листя їдять у салатах, супах. У нас в народній медицині цю рослину використовують при лікуванні гнійних ран. Настоем з коріння мийуть волосся.» (Лопух)

Раунд «Дерева лісу»

Вірш: «Дерева – легені планети.

Вони кисень нам дають.

І печалють, і хвилюють,

І лікують, і годують,

Наші кривди, болі чують.»

- Чому дерева – «легені планети» ?
- На які дві групи поділяються дерева ?
- (Листяні і хвойні)
- Назвіть листяні дерева.
- Які дерева називаються хвойними?

- Відгадайте, з яких дерев ці гілочки.

Конкурс «Ланцюжок»

- У природі все взаємопов'язано. Доведіть це твердження, побудувавши «ланцюжок живлення». (Кожна команда одержує картки з словами. Переможе та, яка швидше побудує «ланцюжки живлення».)
- Гриби – білка – куниця.
- Зерно – миша – орел.
- Жолудь – сойка – яструб.
- Трава – заєць – лисиця.

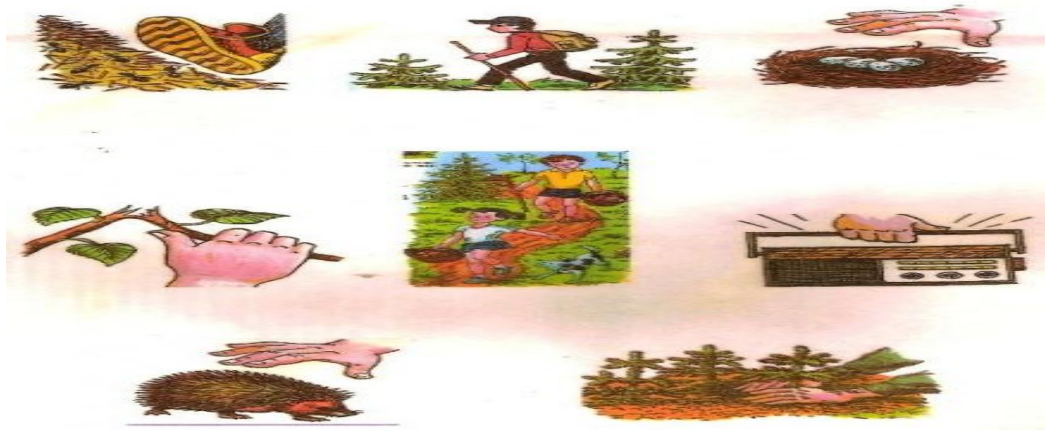
Екологічна гра «Мандрівка до лісу»

- Гарно і приємно людям в лісі. Люди люблять мандрувати в лісі. Але чи всі правильно поведуть себе серед природи? Оцініть вчинки дітей словами «добре», «погано».
- «Діти до лісу прийшли і зірвали ромашки».
- «З'їли пиріжки і викинули папірці».
- «Крихти пиріжка на пеньку залишили».
- «Багаття розвели, загасить забули».
- «Сміття прибрали, банку закопали».
- «Мурашник затоптали, з мурашок глузуючи».
- «Яєчка з гніздечка всі повитягали».
- «Кругом насмітили, прибрати не стали».
- «Зламану гілку мотузкою підв'язали».
- «Діти люблять природу і їй допомагають».

Бесіда «Буду я природі другом»

- А ви любите природу?
- Щоб росли дерева й квіти, щоб жили тварини треба знати і виконувати правила поведінки в природі. Давайте їх пригадаємо. (Команди формулюють правила поведінки в природі)
- Якщо ці правила будемо виконувати – збережуться на землі всі рослини і тварини, а природа й надалі буде радувати нас своєю неповторною красою.

Вірш: «Вмійте природу любити!

Вам у походи ходити

І мандрувать, любі діти.

Вмійте ж природу любити

В полі, у лісі, над яром.

Квіти, дерева і трави

Оберігайте ж повсюди.

Все те окрасою буде

Нашого рідного краю!»

(Журі оголошує загальну кількість балів, визначає команду - переможницю і вітає її.)

Шелег Ольга Андріївна,

вчитель математики вищої кваліфікаційної категорії

Урізноманітнення діяльності учнів на уроках математики

Активність, як риса особистості, передбачає, що учень стає суб'єктом діяльності і керує своїм власним розвитком із урахуванням загальнолюдських цінностей, вимог суспільства.

Використання активних форм і методів навчання безпосередньо мають багато переваг. Вони відкидають одноманітність, посилюють інтерес до предмета, навчання, розвивають творче, продуктивне мислення, вчать культури спілкування, поліпшують взаємини, краще реалізують єдність навчання, виховання і розвитку учнів. Заряд активного оптимізму, здобутий в юності, гарантує характер, підвищує життєву стійкість до протидії.

Кожен урок включає розвиваючі ігри, творчі завдання, логічні вправи які стимулюють дітей до активної діяльності, сприяють усвідомленню математичних закономірностей. Усі завдання розраховані на пошукову діяльність учнів, нетрадиційний підхід і творче застосування набутих на уроках знань та вмінь.

1. Розвиваючі завдання

Гра має велике значення в житті дитини, має те ж значення, яке в дорослого діяльність, робота, служба. Гра тільки на перший погляд здається без турботливою і легкою. А насправді вона владно вимагає щоб гравець віддав їй максимум своєї енергії, розуму, витримки, самостійності, кмітливості.

Відомо, що будь-які знання через гру засвоюються у 4-5 разів швидше, ніж у звичайному навчанні. Гра дає змогу легко привернути увагу дітей і тривалий час підтримувати в них інтерес до тих важливих і складних завдань, на яких у звичайних умовах зосередити їхню увагу не завжди вдається.

Такі ігри спонукають дітей змалку міркувати самостійно, використовувати свою кмітливість, вміння уявити ситуацію і нестандартно її розв'язати.

Що трапиться, якщо...

Учитель задає питання, а учні повинні назвати наслідки якоїсь події. Орієнтовні питання до гри:

- Що буде, якщо зникнуть годинники?
- Що буде, якщо не стане календаря?
- Що буде, якщо увесь транспорт рухатиметься з однаковою швидкістю?
- Що буде, якщо в світі існуватиме одна міра довжини?

Уяви себе

Учитель пропонує учням уявити себе на місці якогось предмета: будильника, секундоміра, метра, гривні. Учні «перевтілюючись» в образ, дають відповіді на такі питання:

- Що ти чуєш навколо? Які звуки тебе оточують?

- Кого (чого) ти боїшся? Де ти зараз знаходишся?

- Що спостерігаєш навколо ?

Знайди нове призначення

Дітям пропонують знайти нове призначення для знайомих предметів. До уваги беруться найфантастичніші пропозиції: сантиметрова стрічка (Можливі відповіді дітей: 1) скакалка; 2) предмет для викладення візерунка тощо).

Що забули назвати?

Учитель кладе перед дитиною на стіл картки з написами одиниць вимірювання величин, забувши в переліку згадати про одну з них. Дитина повинна сказати, що саме забули назвати.

Подібно до цього можна попросити дитину відновити ряд із 5-7 слів, не пов'язаних між собою одиниць вимірювання. Другого разу ряд читається не повністю, одне зі слів опускається. Дитина повинна відновити пропущене слово (а надалі і його місце в ряду).

Перетворення

Учням називають одну з одиниць вимірювання і пропонують виконати перетворення з більших у менші.

Доторкнися до ...

Учням пропонується у класі доторкнутися до тих предметів, масу яких вимірюють у грамах, кілограмах або довжину вимірюють у міліметрах, сантиметрах, дециметрах, метрах.

Я знаю ...

Учням пропонується назвати одиниці вимірювання величин зі словами: «Я знаю 5 одиниць вимірювання часу: 1 - ..., 2 - ... (маси, довжини, площі)

Добре-погано

Вчитель знайомить дітей з якимось явищем (предметом, поняттям, образом), наприклад день (ніч), і просить відповісти на запитання: «Що хорошого, коли у нас день (ніч)?»

Діти висловлюють свою думку. Потім ведучий запитує: «А що поганого, коли у нас ніч (день)?»

Навіщо і чому?

Вчитель ставить запитання, а дитина повинна на нього логічно відповісти. Запитання мають бути трьох видів:

- 1) на припущення, вгадування;
- 2) на з'ясування причини або смислу подій;
- 3) на прийняття рішення та планування власних дій.

Запитання першого типу:

- Для чого нам потрібні одиниці вимірювання довжини?
- Навіщо нам потрібен годинник?

Запитання другого типу:

- Чому після ночі наступає день ?
- Чому предмети вночі темні, а вдень світлі?

Запитання третього типу:

- Як довідатися, котра година?
- Як дізнатися масу предмета?

Проклади маршрут

На дошці записані приклади з іменованими числами в довільному порядку (18 км + 21 км; 42 км + 43 км; 44 км - 22 км; 26 км – 15 км; 56 км – 34 км). На старті літачок. Діти повинні обчислити приклади, а потім стрілочками прокласти маршрут, починаючи з найменшої відповіді до найбільшої і навпаки.

Аналогічно можна використати кораблик, автомобіль чи автобус.

На яку годину призначено збір?

Командир однієї футбольної команди вирішив призначити час її збору за допомогою гри. Час засекретив, записавши на картках, і запропонував самим здогадатися про час збору. Діти повинні простежити за зміною чисел, записаних на картках. Починаючи з числа 5 за годинниковою стрілкою знайти число, за допомогою якого змінюються всі числа. Воно і означає час збору команд.

5 14 23 32 41

Чого не вистачає?

Вчитель називає дві одиниці вимірювання величин, а учні повинні назвати ті, які знаходяться між ними. Наприклад, вчитель каже: 1 мм, 1 дм. Учні називають 1 см.

Дидактична гра „Експурсія в магазин”

Є купюра вартістю 200 гривень.

Що можна купити в магазині

„Канцелярські товари”

Ручка

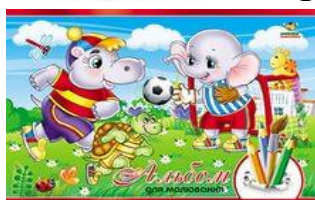

коштує...

Зошит коштує...

Простий олівець коштує...

Альбом для малювання коштує...

Щоденник коштує...

- а) спочатку учні виступають торговими представниками, встановлюють вартість товару;
- б) потім учні являються покупцями, вибираючи товар;
- в) учні виступають продавцями, повинні порахувати вартість вибраного товару і розрахуватися з покупцем.

2. Подумай

1.Перевірити правильність твердження (обґрунтувати відповідь) :

- 2 тижні мають 14 діб (так)
- Якщо сьогодні середа, то завтра буде вівторок (ні)
- Добуток двох чисел завжди > 0 (не завжди)
- Різниця двох чисел менше за від'ємник (не завжди)

2. Виправити помилку у реченнях:

- Відстань між містами 12 см
- Довжина класу 3 км
- Ширина клітинки у зошиті 5 см
- Добуток чисел 7 і 8 дорівнює 15
- Різниця чисел 15 і 3 дорівнює 5

3. Закінчити речення:

- Додаток , доданок...
- Добуток дорівнює 0, коли ...
- Від перестановки доданків ...
- Різниця двох однакових чисел дорівнює ...
- Двоцифрове число більше за ...

4. Доповнити речення:

- Яблуко важить...
- Куртка коштує...
- Груша важить...

5. Знайти зайве слово, число:

- Доданок, від'ємник, доданок, сума
- кг, км, г, ц, т
- Чисельник, займенник, дріб, частка
- 326, 715, 408, 910, 214, 900

6. Хто більше назве слів.

- Назвати математичні терміни, що починаються на вказану букву:

В – віднімання, вісім, ...
Д – додавання, дев'ять, ...
З – задача, зменшуване, ...
М – мінус, математика, ...
Н – невідоме, нуль, ...
С – сума, сім, ...
Ц – цифра, циркуль, ...
Ч – число, частина, ...
П – площа, периметр, ...

7. Вчимося міркувати.

- Як від стрічки довжиною 1 метр відрізати 50 см, не користуючись вимірювальними інструментами.
- Як від стрічки довжиною 80 см відрізати 60 см, не користуючись вимірювальними інструментами.
- Скільки потрібно дроту, щоб виготовити каркас куба із довжиною ребра 4 см?
- За 2 груші дають 3 яблука. Скільки яблук дадуть за 12 груш?
- Діти вирушили в похід вранці у вівторок, а повернулися наступного тижня у середу вранці. Скільки днів діти були в поході?

8. Впиймай цифру

Наша сім'я живе в столиці України. Прізвище Одинак, батько сторож, мати працює на трикотажній фабриці, сестри навчаються в школі, а я навчаюся на столяра. Часто дідусь розповідає цікаві історії про незалежність України, про талановитих людей, природні багатства нашої держави.

Відповідь: сім'я, столиці, одинак, трикотажній, сторож, сестри, столяра, часто, історії.

3. Загадки

Загадки розвивають кмітливість, інтригують дітей та стимулюють їхню фантазію. Відгадування загадок розвиває вміння зіставляти, порівнювати предмети та явища, дають багато можливостей для мовного розвитку дітей, прилучення їх до словесної мовної творчості, збагачують уявлення про навколишній світ.

- Триста шістдесят п'ять чайок,
П'ятдесят два орли,
Дванадцять голубів
Одне яйце знесли.

(Кількість днів у році, кількість тижнів у році, кількість місяців у році, рік)

- Три сестри й три брати
З праці йдуть до хати.
Їх сестриця сьома
Зустрічає вдома.
Кличе до світлиці
Їсти паляниці.

(Дні тижня)

- Дванадцять братів один за одним ходять.
Один одного не обходять.
(Місяці року)

- Стоїть дуб, а на ньому дванадцять гілок,
А на кожній гілці по чотири гнізда,
А в кожному гнізді по сім пташенят,
А кожне пташеня зносить по двадцять чотири яйця,
А в кожному яйці по шістдесят жовтків.
(Рік, місяць, тиждень, день, година, хвилина)

- В книжці шість листків простих,
А сьомий золотий.
(Тиждень, дні тижня)

- Що біжить без опочину,
Не стає ні на хвилину,
Не старіє, не вмирає,
А все нищить, забирає?
(Час)

- Без ніг, а по всій країні ходять.
(Гроші)

4. Задачі – жарти

Це цікаві ігрові задачі з математичним змістом. Для їх розв'язання потрібно більше винахідливості, кмітливості, почуття гумору, ніж вміння виконувати обчислювальні дії (тобто певні знання математики), хоча в більшості з них повністю витримана зовнішня форма арифметичних задач: дано умову, є числові дані й запитання. Побудова, зміст, запитання в цих задачах незвичні. Вони лише побічно нагадують математичну задачу. Суть задачі, тобто основне, завдяки чому можна здогадатися про розв'язок, дати відповідь, замасковано зовнішніми, другорядними умовами. Для правильного їх розв'язання не вимагається виконати арифметичні дії, вони базуються на здогадці, кмітливості. Дітям шкільного віку доступні задачі-жарти як один з видів математичних розваг. Вони є корисним засобом розвитку у дітей логічного мислення, вміння проводити аналіз і синтез, узагальнювати, порівнювати, зіставляти і конкретизувати, розкриваючи зв'язки, що існують між явищами. Це питання нерозривно пов'язане з розвитком пізнавальних здібностей та інтересів, з певним емоційним ставленням до пізнаваного об'єкту, явища. У процесі роботи над цим видом задач відбувається розвиток правильної, точної, лаконічної математичної мови, а це також одне з важливих завдань формування елементарних

математичних уявлень у дітей шкільного віку, такі задачі можна використовувати на кожному етапі уроку.

1. Сестра старша за брата на 5 років. На скільки вона буде старшою від нього через 6 років?

2. Що важче: кілограм борошна чи кілограм заліза?

3. Опівночі йшов дощ. Чи можна чекати сонячну погоду через дві доби?

4. Коли чапля стоїть на одній нозі, вона важить 3 кг. Скільки буде важити чапля, якщо вона стане на дві ноги?

5. Пара коней пробігла 20 км. Скільки км пробіг один кінь?

6. Одна сторона квадрата 5 см, а друга – на 2 см більша. Обчислити площу квадрата.

7. Двоє хлопчиків грали в шахи 1 год 20 хв. Скільки хвилин грав кожен із суперників?

8. Який годинник показує точну годину двічі за добу?

9. Який рік тягнеться один день?

10. Що буде сороці на сьомому році?

11. Який годинник не має стрілок?

12. Термометр показує 15 градусів. Яку температуру покажуть два таких термометри?

5. Задачі-головоломки

Задачі-головоломки корисні для виховання кмітливості, активізації пізнавальної діяльності учнів. Розв'язуючи їх, діти вчаться критично сприймати умову задачі, ілюструвати її.

1. Десятилітровий бідон наповнили водою. Як за допомогою семилітрового і трилітрового бідонів відлити з нього 5 л. води?

2. У касира є монети вартістю 2 к. і 5 к. Скількома способами він може видати здачу 28 к.?

3. Є посудини місткістю 5 л. і 3 л. Як ними набрати 4 л води?

4. Як набрати рівно 1 л води, користуючись банками місткістю 3 л і 5 л?

5. Один насос за одну хвилину викачує 1 т води. За скільки хвилин 5 таких насосів викачають 5 т води?

6. Довжина однієї сторони шкільного саду дорівнює 32 м. Цю сторону загородили парканом з дощок. Причому через кожні 4 м закопували стовп. Скільки всього стовпів знадобилось на паркан?

7. Є два пакети. Один вміщує 300 г цукрового піску, а другий 650 г. Як за допомогою цих пакетів відсипати 1 кг цукру?

8. Скільки разів треба розпиляти семиметрову колоду на частини, завдовжки 1 м?

6. До теми «Одиниці вимірювання часу»

1. Скільки місяців у році містять 30 днів?

2. Скільки місяців у році містять 31 день?

3. Закінчити речення: зараз ... рік, і в лютому цього року ... днів.

4. Назвати четвертий місяць року і скільки в ньому днів?
5. Яка пора року найкоротша і скільки місяців вона триває?
6. Назвати п'ять днів тижня не користуючись ні назвами днів, ні числами.
7. Чи правильне твердження: якщо завтра вівторок, то сьогодні середа?
8. Якщо об 11 годині вечора йде дощ, чи можлива через 48 годин сонячна погода?
9. 5 століть зберігалася пам'ятка. Скільки років пам'ятці?
10. Коли стрілки годинника утворюють вертикальну пряму?
11. Коли стрілки годинника утворюють горизонтальну пряму?
12. Скільки днів тижня починаються літерою «с»?
13. Назвати зимові місяці. Яку частину від року вони становлять?
14. Назви яких дерев походять від назв місяців?
15. Які дні тижня починаються літерою «п»?
16. Скільки назв днів тижня належать до жіночого роду?
17. Скільки назв днів тижня належать до чоловічого роду?
18. Якщо до трьох годин додамо 60 хвилин, що одержимо?
19. Яка з календарних пір року – весна, літо, осінь, зима – найкоротша?
20. Чи завжди зима найкоротша пора року?

7. До теми «Одиниці вимірювання довжини»

1. Як називається одиниця довжини у 10 см?
2. У скільки разів найбільша одиниця вимірювання довжини більша від найменшої?
3. Якою спільною назвою можна об'єднати слова: дециметр, сантиметр, кілометр, міліметр?
4. Яку частину від метра становить міліметр?
5. Якими одиницями вимірювання вимірюється відстань?

8. До теми «Одиниці вимірювання маси»

1. Що важче: кілограм однокопієчних монет чи півкілограма двохкопієчних монет?
2. Чи залежить вартість від маси?
3. Що спільного у грама, кілограма, центнера і тони?
4. Назвати найбільшу одиницю маси?
5. Яка бочка легша: повна чи порожня?

6. Хто легший: півень чи гусак, якщо їх маси однакові?
7. Що важче: один л води чи один кг води?
8. Яку частину становить грам від кілограма?

9. Задачі з логічним навантаженням

Задачі з логічним навантаженням корисні для використання і на уроках, і під час проведення математичних змагань, олімпіад, і для організації диференційованої домашньої роботи школярів.

1. Записати число 9 у вигляді суми двох доданків так, щоб один з них був удвічі більший від другого.
2. Написати всі двоцифрові числа, у яких сума чисел десятків і одиниць дорівнює 4.
3. Написати всі двоцифрові числа, в яких число десятків у три рази більше за число одиниць.
4. На двох руках 10 пальців. Скільки пальців на 5 руках?
5. У школі навчається 400 учнів. Довести, що хоча б два учні народилися в один день.
6. У класі 28 учнів. Вони посадили 50 дерев. Чи виконали вони завдання - посадити по 2 дерева кожному?
7. У продавця кіоску конверти складено по 100 штук у пачках. Як йому найшвидше відрахувати 75 конвертів?
8. У трилітрових і дволітрових банках 43л соку. Дволітрових банок 8. Скільки трилітрових банок?
9. Щоб піднятись на четвертий поверх будинку, треба пройти 60 східців. Скільки східців треба пройти, щоб піднятись на шостий поверх цього будинку (кількість східців між поверхами однакова)?
10. В автобусі їхало 17 пасажирів. На зупинці вийшло 3 пасажири і зайшло 3 пасажири. Збільшилася чи зменшилася кількість пасажирів в автобусі?

10. Задачі з природничим змістом.

Опрацювання таких задач допомагає не лише виробити вміння у дітей логічно і чітко мислити, а й формує інтерес як до математики, так і до екологічних знань, виховує любов і дбайливе ставлення до всього живого.

1. Орли насиджують яйця 45 днів, а вигодовують пташенят на 20 днів довше. Скільки днів орли вигодовують пташенят?

2. Із одного гектара з 1 га гречки – на 30 кг збирають бджоли з 1 га

- соняшника бджоли збирають 40 кг меду, а меду більше. Скільки кілограмів меду гречки?

3. За рік курка з'їдає 36кг зерна, гуска – на 12кг більше, ніж курка, а качка – на 14 кг більше, ніж гуска. Скільки зерна з'їдає курка, гуска і качка разом?
4. Довжина дзьоба у лелеки – 19 см, а в чаплі – на 6 см менше. Який завдовжки дзьоб у чаплі?
5. Щоб полити одне молоде деревце яблуні, треба принести 12 відер води, тато приніс 6 відер, дідусь – 3 відра. Скільки відер води залишилося принести?
6. Лось чує нюхом мисливця на відстані 500м, а на слух – удвічі далі. На якій відстані лось чує вухом мисливця?

7. У густому лісі за 30 років ялина виростає на 23 дм, а на узліссі за цей самий час – на 10м. На скільки вища ялина на узліссі, ніж у гущавині? Поміркуйте, чому в гущавині ялина росте повільніше?

8. У теплих країнах росте дерево, плоди якого схожі на гарбузи, а смаком нагадують картоплю. Одне дерево може прогодувати протягом року трьох чоловік. У селищі живе 75 чоловік. Скільки таких дерев потрібно селищу на рік?

9. Щоб вчасно помітити пожежу, у тайзі будують пожежні вишки висотою 30м. З однієї вишки можна оглянути 10000 га лісу. У лісі збудували 10 вишок. Яка площа лісу?

10. Комар робить крилами 1000 змахів за секунду, це в 5 разів більше, ніж бджола. Скільки змахів крилами за секунду робить бджола?

11. Цікаві квадрати

Використання цікавих квадратів розвиває вміння усно обчислювати, логічно мислити, порівнювати, шукати шляхи до розв'язання поставленої задачі.

Які числа треба поставити в порожніх клітинках, щоб сума чисел по горизонталях, вертикалях і діагоналях була однаковою.

10	3	8
6		4

	32	
42	22	2
17		

10		30
	25	
20		

		2
	5	9
8		

12. Тексти для читання

Розвиток мислення на уроках математики дуже тісно пов'язане з умінням читати, визначати тему прочитаного, виділяти головне в тексті. Для розумово - відсталіх дітей дуже важливо навчити їх читати, тому на уроках математики використовую тексти з цікавими матеріалами: навчальні, казкові, віршовані.

Проста арифметика

Викликає вчитель Люду,
Слабшу серед дітвори,
І питає: «Скільки буде:
Десять поділити на три?»
Розв'язати вона не може.
Звісно, знітилась, мовчить...

Вчитель каже :«Так не гоже!

Прості дробы треба вчить.

Хай картоплі є десяток,-

Учитель далі річ веде,-
Розділи на трьох дівчаток.
То по скільки припадає?»
Люда каже: «Зайвий клопіт
І нащо мені це знать?
Я зварю їм ту картоплю,
Потовчу і хай їдять».

Щасливе число 7

Число 7 досить часто зустрічається в природі і людському житті: тиждень складається з семи діб.

З давніх давен відомо про сім чудес світу: єгипетські піраміди, «висячі» сади Семіраміди, храм Артеміди, статую Зевса, Мавзолей у Галікарнасі, Колос Родоський, маяк на острові Фарос. На жаль, ці будови, крім пірамід, не збереглися до наших днів.

Люди давно помітили, що в сузір'ї Великого Воза найяскравішими є сім зірок.

Веселка – це дуга, що має сім кольорів, до неї дійдеш – сім потів проллеш, говориться в народному прислів'ї .

У музиці існує сім основних нот.

Щоб не помилитися, люди дійшли висновку: сім раз відмір, один раз відріж.

Необхідність появи одиниць вимірювання маси

Коли люди почали займатися землеробством та торгівлею, виникла необхідність вимірювати масу. Єгиптяни створили точні терези, щоб важити зерно та дорогоцінні товари.

У давнину торгівлю вели не на гроші, а на обмін — сучасне поняття «бартер».

Наприклад, одній людині потрібно було зерно, а іншій — виноград, то вони на одну шальку терезів сипали зерно, а на іншу — виноград. Коли шальки зрівнювались, люди обмінювались товаром, їм не потрібно було знати масу товару.

Минав час, і люди почали замислюватися над тим, що один товар вимагає більших затрат праці, інший — менших затрат, тому один — більш цінний, інший — менш цінний. Тут і з'явилася потреба у створенні одиниць вимірювання маси. Наприклад, одна міра заліза коштувала три міри зерна.

Стандартними гирями та терезами першими почали користуватися давні вавилоняни приблизно 4600 років тому. Біля 5000 років тому давні єгиптяни також користувалися терезами та гирями для визначення маси золота та дорогоцінних каменів. Вони створили точні терези.

Різновиди терезів

Терези застосовують у різних сферах життя. Тому виникла потреба у створенні різновидів терезів. Існують настільні терези, що широко використовують у побуті та торгівлі.

Давні терези були дуже прості за будовою, їх можна було створити з підручного матеріалу, але вони не були дуже точні. Люди здійснювали обмін товарів за однаковою масою.

Медичні терези застосовують у лікарнях для визначення маси людини. Автоматичні терези застосовують для порційного розважування сипких та рідких продуктів, наприклад, чаю.

Існують терези вагонні — для визначення маси вагонів, їх використовують у промисловості. Терези автомобільні існують для зважування автомобілів, широко використовують у сільському господарстві.

Електронні терези застосовують у фармакології для виготовлення ліків, у ході наукових дослідів, у ювелірній справі.

Міри маси

Щоб виміряти масу, необхідно знати такі її міри.

- Грам та кілограм - основні міри маси;
- Центнер — містить у собі 100 кілограмів. Цю міру використовують у сільському господарстві, нею вимірюють масу врожаю пшениці, соняшника, цукрового буряку тощо. Центнером користуються у тваринництві — корм тваринам вимірюють у центнерах.
- Одна тонна містить 1000 кілограмів. Ця міра необхідна для визначення дуже важких предметів, наприклад, вугілля, металу, вагонів, літаків, кораблів, тощо. Її використовують у важкій промисловості, будівництві, авіації, тощо.

Міжнародний зразок, або еталон кілограму, зберігають у Франції, у місті Севрі, поблизу Парижа. З цього зразка з великою точністю виготовлені копії для інших країн.

Кожний предмет має масу, яку можна виміряти за допомогою терезів. А оскільки предмети бувають різні, від велетенських до мікроскопічних, то і терези бувають різні.

Про ділення

Жило – було ділення. І вважало воно себе головним серед усіх дій. Чому? Бо воно усіх ділило, але так, як само того бажало: одних націло, інших з остачею, ще інших – із довгим нескінченним хвостом.

Плакали такі Числа та "хвіст" їх усе збільшувався і збільшувався. Діленню дуже подобалася ця робота, і воно тільки кепкувало зі сліз Чисел. Ще ділення вміло дробити числа на частини і записувати їх одне під одним за допомогою своєї дочки Рисочки. Такі числа називалися звичайними Дробами.

Аж ось Ділення зустрілося з Нулем. "Ах, який Нуль кругленький, гарнесенький! Щоб із нього зробити?" - подумало Ділення та й вирішило його поділити.

Поділило, а Нуль як був, так і залишився Нулем. Не повірило Ділення своїм очам.

Знову і знову воно ділило Нуль, а відповідь була одна і та ж. Вибилося із сил Ділення. Тоді Рисочка запропонувала Нуль у знаменнику звичайного дробу поставити, щоб на нуль поділити. Але Ділення ніколи такого не робило. Не вийшло у нього нічого, тому що не можна на нуль ділити! І зрозуміло тоді Ділення, що не найголовніше воно, що не можна ставити себе за інші дії. Вибачилося Ділення перед усіма діями і почало поважати не тільки себе, а й інших. Цьому і свою доньку Рисочку навчає.

Розповідь про історію виникнення грошей

Дуже давно у наших предків виникла необхідність обмінюватись товарами. Так виникли перші гроші, їх називали товарними грошима.

Це була сіль, вівці, корови, бики, риба. Але як з корови зробити здачу? І що робити коли вона помре?

З такими грошима не підеш на ярмарок, вони не помістяться в гаманець.

А ми давайте спробуємо повернутися у ті часи і розв'язати задачу:

Селянин міняв зайців на курей. За 2 зайців отримував 3 курки. Скільки зайців йому потрібно спіймати, щоб отримати 9 курей?

$$3+3+3=9(\text{курей})$$

$$2+2+2=6(\text{зайців})$$

Чим більше люди виробляли товарів, тим складніше ставало їх міняти. І тоді люди придумали гроші, спочатку це були злитки (бруски, пластинки), а потім монети круглої форми з міді, бронзи, золота, срібла. Але металеві гроші були важкі, тому на зміну їм прийшли паперові.

А яка грошова одиниця використовується в Україні?

Слово «гривня» – шия, загривок, шийна прикраса, намисто. Пізніше гривнею називали злитки срібла у вигляді брусків. У 1992 році в Україні, молодій незалежній державі, ввели в обіг гривні. Протягом майже 20 років, що минули, гривні змінювали свій вигляд, адже гроші мають здатність зношуватись, ними так часто користуються. Але номінали банкнот не змінювали.

З історії виникнення дробових чисел

Математика виникла з потреби людини. Для підрахунку здобичі, врожаю та різних предметів давні люди змушені були робити різні позначки, а з часом виникли числа.

Минуло багато століть, числа стали записувати в сучасному вигляді. Щоб знайти частину від цілого, щоб ділити без остачі, довелося ввести дробові числа.

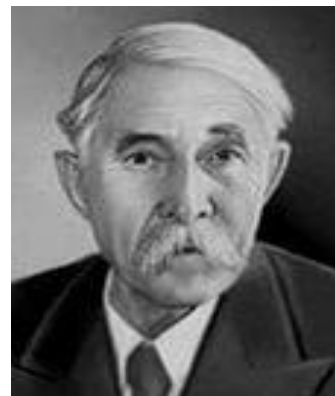
У III тисячолітті були створені загальні правила арифметичних дій із дробами спочатку в Єгипті та країнах Сходу.

Дії з дробами вважались дуже важкими та громіздкими. Італійські міста у XII ст., а потім інші міста Європи вели жваву торгівлю з країнами Сходу. Кожне торговельне місто заводило свого вчителя з математики, якого називали «майстром рахунку». Він навчав купців десятикової системи числення і дій із дробами.

З історії десятикових дробів

Десяткові дроби пов'язані з десятиковою позиційною системою числення, яка має давню історію і знайшла широке застосування. Проте десяткові дроби лише у XV столітті увів видатний математик і астроном ал-Каші (повне ім'я — Джемшид ібн-Масуд ал-Каші) у праці «Ключ до арифметики». Він першим сформулював правила дій з десятиковими дробами, навів приклади виконання дій.

У 20-і роки XV століття ал-Каші був провідним ученим найбільшої на той час у світі астрономічної обсерваторії, спорудженої під керівництвом видатного астронома Улугбека поблизу середньоазіатського міста Самарканд (Узбекистан). У цій обсерваторії проводили спостереження за рухом планет, зір, Сонця і виконували пов'язані з цим математичні обчислення.

Нічого не знаючи про відкриття ал-Каші, удруге «відкрив» десяткові дроби приблизно через 150 років фламандський математик та інженер Сімон Стевін. У праці «Децималь» (1585 р.) С. Стевін виклав теорію десятикових дробів. Він усіляко пропагував їх, підкреслюючи зручність десятикових дробів для практичних обчислень.

Відокремлювати цілу частину десятикового дробу від дробової пропонували по-різному. Так, ал-Каші цілу й дробову частини писав різним чорнилом або ставив між ними вертикальну риску. С. Стевін для відокремлення цілої частини від дробової ставив нуль у кружечку.

Прийняту в наш час кому запропонував відомий німецький астроном Йохан Кеплер (1571-1630).

Міри маси в сучасному житті

Визначення маси для нас стало звичною справою. Мабуть, немає жодного дня, щоб ми не використовували міри маси. З нею ми маємо справу у магазині, аптеці, лікарні, у побуті. Звичними у побуті стали слова «кілограм» та «грам».

Так, частіше у повсякденному житті ми користуємося кілограмом та грамом, але більш великі об'єми маси вимірюють центнерами та тоннами. Тому необхідно знати більші одиниці вимірювання маси - тонну, що містить 1000 кілограмів, та центнер, що містить 100 кілограмів, та вміти ними оперувати.

Але існує потреба й у одиницях вимірювання маси - міліграмах, що дорівнює одній тисячній частині граму. Нею користуються вчені, розробляючи точні прилади, ювеліри, створюючи дорогоцінні прикраси, аптекарі, виготовляючи ліки.

Можна зробити висновок, що такі міри, як кілограм і грам, більше використовуються у побуті. Але є необхідність у вимірюванні великих об'ємів маси і малих, тому міри маси, що існують, повністю задовольняють потреби різних сфер життя.

Одна хвилина

За 1 хвилину можна стільки всього зробити. Можна знайти. Можна втратити. Можна збудувати. Можна зруйнувати. Головне відчувати всю цінність тих хвилин, які ми маємо. Не боятися робити щось так, ніби скоро ліміт тих хвилин вичерпається. І говорити ті важливі слова, які можуть змінити усе. Іноді достатньо просто сказати «ТАК» чи «НІ». Іноді достатньо просто промовчати ту хвилину і тим самим сказати щось важливіше. А годинник на руці так само продовжує тікати. Час іде. Хвилина за хвилиною...

Можна вирішити: ким хочеш бути, де жити, що для тебе найважливіше. Можна просто помріяти про щось 1 хвилину і тим самим зробити собі приємне. Можна поділитись тими мріями, чи розказати цікаву історію комусь і тим самим зробити приємне йому. Або просто взяти когось за руку і сказати ту банальну фразу «Все буде добре!», або подати носову хустинку і витерти чийсь сльози. Можна наважитись на дивний вчинок. Ступити крок в прірву, стрибаючи з парашуту, або купити букет квітів і роздати їх людям на вулиці.

Список використаних джерел

1. Басок Т. Г. Формування мотивації та активізації навчальної діяльності. Математика в школах України, 2002р. № 9
2. Богданович М. В. Математична веселка. Радянська школа, 1982р.
3. Гаврилов О. В., Ляшенко О. М., Королько Н.І. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі. Частина 2.
4. Галкін С. Д. Гра- шлях до впевненості. Шкільний світ, 2004р. №47
5. Олійник В.М. Формування економічного мислення на уроках математики у вихованців школи-інтернату. Математика в школі, 2011р. №9
6. Пантюк С. Д. Курс лекцій. Кам'янець-Подільський, 2004р.
7. Перова М.Н. Дидактические игры и занимательные упражнения по математике. Москва, Просвещение, 1997г.
8. Перова М. Н. Методика преподавания математики во вспомогательной школе. Москва, Просвещение, 1989г.
9. Хохміна О. Корекційно - розвивальна робота в системі загальної освіти. Дефектологія, 2000р. №9

Конспект уроку математики

8 клас

Тема: Множення іменованих чисел

I. Організаційний момент

II. Нервово –психологічна підготовка

3 груші важать 420 грамів, 2 лимони важать 280 грамів, 1 апельсин важить 230 грамів. Скільки важить 1 кілограм яблук?

III. Актуалізація опорних знань

1. Дидактична гра «Закінчити речення»

Куртка коштує...(200 грн)

Відстань між містами...(180 км)

Яблуко важить...(120 гр)

2. Робота в парах

Вчитель пропонує виконати аналогічне завдання, працюючи в парах. Назвати слово і придумати відповідне відношення. Роботу найкращих пар можна записати на дошці.

3. Корекційна вправа «Екскурсія до магазину «Одяг»

А зараз ми з вами відвідаємо магазин «Одяг».

магазині?

Що можна придбати в

такому

(Вчитель на дошці записує названі товари учнями). З цього переліку товарів виберемо ті, які необхідні в холодний період року. (Куртка, шапка, рукавиці). Яка це пора року? На дошці виставляються малюнки вибраних речей. Чому ці речі необхідні? З якого матеріалу вони виготовлені?

В кожному магазині на будь який товар є відповідна ціна, тому і нам необхідно встановити ціну:

куртка – 350 гривень;

шапка - 80 гривень;

рукавиці – 25 гривень.

Чи вистачить 500 гривень, щоб купити цей товар? Спочатку учні є покупцями, які вибирають товар; потім вони виступають продавцями, які повинні порахувати вартість вибраного товару і розрахуватися з покупцем.

4. Перетворити іменовані числа, заповнивши пропуски:

2м 35см=...см

4м 5см=...см

3км567м=...м

6км94м=...м

9грн27коп=...коп.

24грн6коп=...коп.

5. Замінити іменовані числа, вибравши правильні відповіді:

6482м=...

а) 64км82м; б) 6км482м; в) 648км2м.

309кг=...

а) 3ц9кг; б) 30кг9ц; в) 3т9кг;

8492коп=...

а) 8грн492коп; б) 84грн92коп; в) 849грн2коп.

6. Усний рахунок

Дидактична гра «Атака».

Учитель «атакує» учнів прикладами, вони «відбиваються» правильними відповідями (табличне множення, ділення).

7. Основна частина

Виконати множення:

2м 97см · 9 16ц 74кг · 8

4грн 49коп · 36 4кг 76г · 43

(роздробити, помножити, перетворити).

Виконати ділення:

4т 311кг : 9 70м 47см : 3

750грн 96коп : 24 51ц 66кг : 42

(роздробити, поділити, перетворити, якщо можна).

8. Фізкультхвилинка

Щоб ніколи не хворіти,
Треба вправи вам робити.
Із-за парт швиденько встали
Спинки гарно розрівняли
На носочки піднялися
І до сонця потяглися
Руки разом опустили
І швидесенько присіли
Потім встали, руки в боки
Всі красиво робим кроки
Назад - вперед прогнулись добре
Не будем мати ми хвороби.

9. Складіть і розв'яжіть задачу

На дошці вивішується плакат із коротким записом задачі. Учні пропонуються скласти задачу за коротким записом. З'ясувавши при цьому: яку тканину краще вибрати для фартухів, а яку для суконь?

Фартухи -15 штук-по 1м 25см-?м

Сукні -9 штук - по 3м 19 см -? м

Розв'язання

Як взнати скільки тканини потрібно на 15 фартухів?

Як взнати скільки тканини потрібно на 9 суконь?

Як взнати скільки всього тканини потрібно?

Щоб задача була закінчена, потрібно записати відповідь.

10. Закріплення матеріалу

І. Виконати ділення з коментуванням біля дошки:

$$63\text{м } 15\text{см} : 5 \qquad 16\text{км } 32\text{м} : 24$$

2. Виконати множення, вибравши правильну відповідь, самостійно.

$$8\text{м } 6\text{см} \cdot 34$$

а) 27м 404см; б) 274м 4см; в) 2м 7404см.

$$3\text{грн } 25\text{коп} \cdot 15$$

а) 48грн 75коп; б) 4грн 875коп; в) 487 грн5коп.

11. Підсумок уроку

Я навчився...

Я дізнався...

Я пригадав...

Я вмію краще...

12. Оцінювання

Кожна робота повинна бути оцінена, робота учнів на уроці оцінюється балами.

13. Домашнє завдання

Для закріплення знань і самоперевірки виконати подібні завдання.

$$93\text{м } 72\text{ см} : 4$$

$$6\text{ грн } 98\text{ коп} \cdot 7$$

$$95\text{ ц } 45\text{ кг} : 23$$

$$4\text{ км } 207\text{ м} \cdot 16$$

Черноусова Наталія Миколаївна,

вчитель-дефектолог вищої кваліфікаційної категорії

Розробки уроків з предмету «Основи здоров'я»

5 клас

Тема: Правила поведінки біля залізничних колій, перехід залізниці

Мета: Ознайомити дітей з правилами поводження біля залізничних колій, облаштуваннями залізничних переходів; виховувати ціннісне ставлення дітей до свого життя і життя близьких людей; коригувати орієнтування дітей у оточуючому середовищі, пам'ять, музичний слух. Збагачувати лексичний запас дітей новими словами: *залізнична колія, шпали, переїзд, шлакбаум, пішохідні мости, надземний перехід, підземний перехід.*

Обладнання: тематичні роздруковки, презентація до уроку, аудіо запис пісеньки «Про потяг».

Тип уроку: викладення нового матеріалу.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

Продзвенів дзвінок,

Починаємо урок.

Працюватимем старанно,

Щоб в кінці ви почули,

Що ви справжні молодці!

II. Нервово-психологічна підготовка

Ми веселі,

Ми здорові,

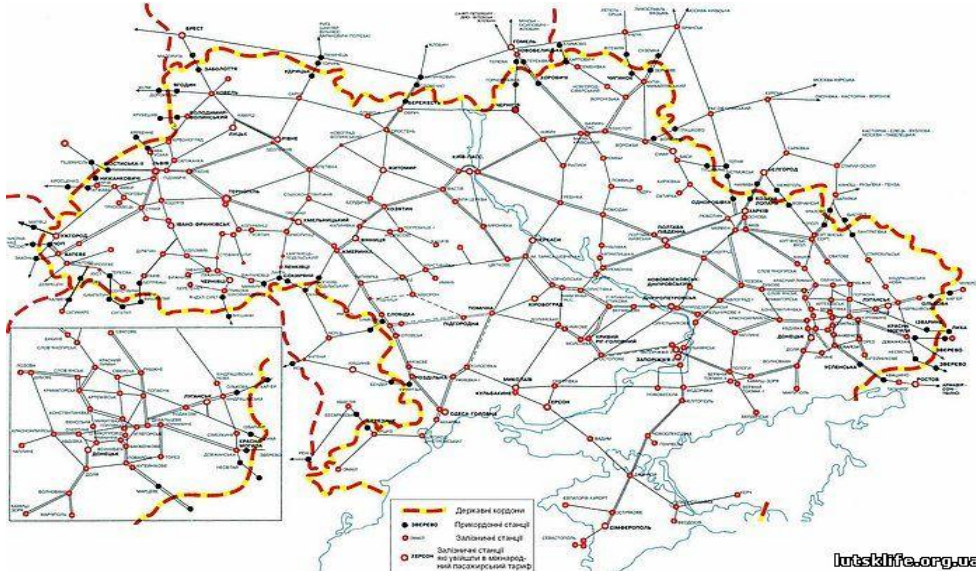
Ми працюватиме,

Ми уважні.

Успіхів нам!

III. Актуалізація чуттєвого досвіду й опорних знань учнів

- Діти, карта якої країни зображена на дошці? - **України.**

-
- А що це за лінії? - **Лінії залізних доріг.**
- А чому вони так називаються? – **Тому що вони зроблені з залізних рейок.**
- А хто з вас подорожував залізницею?
- Де проходить залізниця у Черкасах? – **як їхати на Хімселище під мостом, як переїзжати Дніпро по дамбі з Чапаєвки.**
- А чи можна подорожувати залізницею, не знаючи правил дорожнього руху?

IV. Мотивація навчальної діяльності

- А для чого ми вивчаємо ці правила? **Щоб зберегти своє життя і здоров'я.**

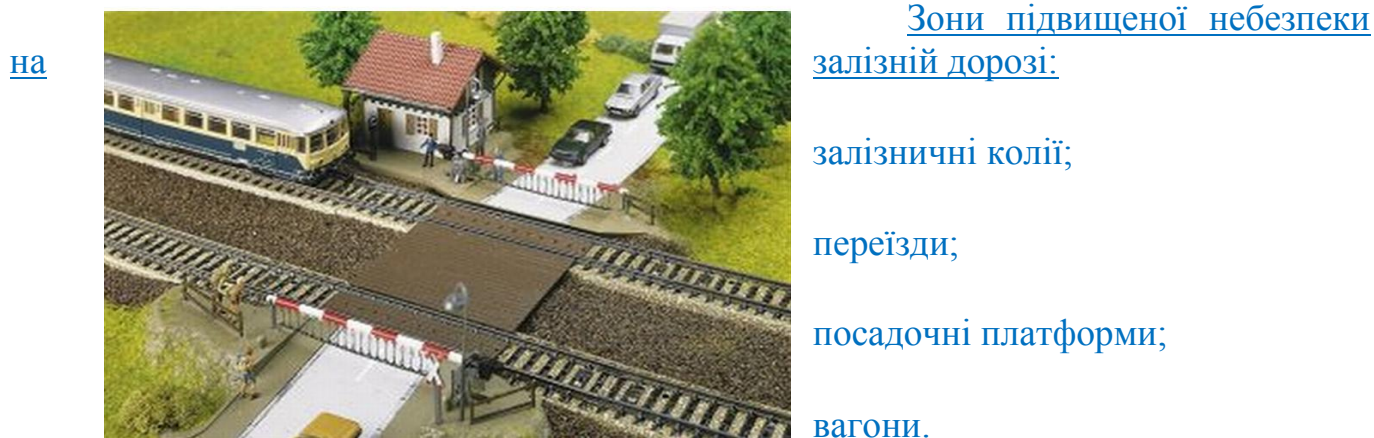

V. Повідомлення теми, мети і завдань уроку

1. Тема уроку: Правила поведінки біля залізничних колій, перехід залізниці.

Нам потрібно дізнатися про небезпеки, які чекатимуть нас на залізниці та вивчити правила поведінки при переході дороги з залізничними коліями.

Наша країна Україна вкрита густою мережею залізниць. З кожним роком швидкості поїздів зростають. Залізничні колії проходять через міста і села, перехрещуються багатьма вулицями і дорогами, по яких ідуть пішоходи, рухаються машини. Залізничні колії не огорожені і тому є великою небезпекою для пішоходів.

Небезпеки залізниці: Гальмівний шлях потягу дорівнює від 33м до 1000м. Раптова зупинка потягу неможлива.

Нерухомі вагони є нерухомі тільки на перший погляд. Підходити до них близько – небезпечно, вагони на станції знаходяться у роботі, тому вони можуть почати рух раптово. Людина, що стоїть між двома потягами, що рухаються, ризикує життям. Сила повітряного потоку, який створюють потяги, коли рухаються, дорівнює удару 3 вантажних автомобілів одночасно.

Правила безпеки руху біля залізничних колій:

- Пішоходи повинні переходити залізничні колії по спеціальних місточках.
- Переходити колію можна тільки при відкритому шлагбаумі, при його відсутності перш ніж перейти колію, необхідно пересвідчитися чи не наближається до переїзду потяг

Перед переходом колії по пішохідному переходу необхідно пересвідчитися, що назустріч не рухається потяг

- ☐ Заборонено: ходити залізничними коліями;
- ☐ Переходити або перебігати залізничні колії перед потягом, що рухається;
- ☐ Переходити залізничні переїзди при закритому шлагбаумі
- ☐ Пролазити під потягом, або між зчепленнями вагонів

Наші помічники:

Вчитель: Виконуючи правила руху залізничними коліями, ви збережете своє життя.

VI. Сприйняття і первинне усвідомлення учнями матеріалу

Діти, а зараз пограємо у гру:

1. Дидактична гра «Продовжи речення»:

1. Переходити залізницю треба по...../пішохідному переходу або пішохідному місточку/.
2. По залізничних коліях ходити...../ не можна/.
3. Під вагонами пролазити...../ небезпечно/.

2. Робота у зошитах

2.1. Записати 3 речення. 1.Переходити залізницю треба по пішохідному переходу або пішохідному місточку. 2. По залізничних коліях ходити не можна. 3. Під вагонами пролазити небезпечно.

Фізкультхвилинка

Ритмічна танцювальна пауза з музичним супроводом.

VII. Закріплення знань, умінь, навичок

Діти, ми сьогодні говорили про правила поведінки біля залізничних колій, перехід залізниці.

Вивчили нові слова (прочитаємо їх): колії, шпали, переїзд, шлагбаум, пішохідний перехід, надземний перехід, підземний перехід, пішохідні мости.

А вживаємо ми їх, коли говоримо і думаємо про потяг.

Вправа 1 «Асоціативний Куш».

Колії, шпали, переїзд, шлагбаум, пішохідний перехід, надземний перехід, підземний перехід, пішохідні мости, пісня, безпека.

Отже завдання: заплющіть очі і уявіть ці слова. Розплющіть очі.

На дошці в мене слово ПОТЯГ, які слова виникли у вас в уяві?

Діти називають слова і складають асоціативний куш. Кому важко – на парті лежить підказка.

Молодці! Ви добре впорались з завданням, вас чекає цікавинка.

Рубрика «Цікавинка» Найдовший вантажний потяг у світі їздив по маршруту Екібастуз-Урал, перевозив вугілля і мав довжину 6,5 км, налічував 440 вагонів.

Вправа 2. «А як поступите ви?»

Ситуація 1.

Петрик йшов у гості до бабусі через пішохідний місточок на залізниці і ніс кошик слив. Ручка у кошика відірвалась і сливи розкотилися по місточку і колії. Раптом вдалині почувся гуркіт потягу. Петрик мерщій кинувся збирати сливи.

А як поступите ви?

Ситуація 2.

Надійка з подружками гралася у піжмурки. Вантажний потяг зупинився на переїзді. Оце заховаюся, подумала Надійка ніхто не знайде і залізла під вагон потягу...

А як поступите ви?

VIII. Підведення підсумків уроку. Презентація 2

IX. Оцінювання

5 клас

Тема: **Цінність і неповторність людського життя**

Мета: формувати уявлення про цінність і неповторність людського життя; виховувати бережливе ставлення до власного життя і життя інших людей. Розвивати розуміння кожною дитиною своєї індивідуальності; корегувати вміння зв'язно, змістовно висловлювати власну думку.

Тип уроку: викладення нового матеріалу.

Обладнання: тематична презентація, м'яч, мікрофон, ромашка з пелюстками-судженнями.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

Добрий день! В добрий час!

Рада, діти бачить вас!

Ви почули всі дзвінок?

Він покликав на урок.

То ж і ти часу не гай – до роботи час настав!

II. Нервово-психологічна підготовка

Учитель. Що для вас є найціннішим? Чому?

— Що, на вашу думку, може зробити життя щасливим?

— Розмістіть слова в порядку значущості для себе.

Дружна сім'я, великий будинок, добре оплачувана робота, здоров'я, надійні друзі, гроші, любов, гарна зовнішність, впевненість у собі, працьовитість, самостійність.

Що погано впливає на людське життя?
(Лінь, злість, жадібність, заздрість, шкідливі звички тощо).

III. Мотивація навчальної діяльності

Учитель. В якій людини більше друзів і краще здоров'я? (у людини, що цінує життя і вміє поважати думку інших людей). Отже діти на цьому уроці ми будемо вчитися берегти своє життя, виправляти риси характеру, що шкодять нашому здоров'ю.

III. Викладення нового матеріалу

Презентація.

IV. Фізкультхвилинка

V. Закріплення знань і навичок

Вчитель. — Що сприяє хорошому настрою?

— Чи погоджуєтесь ви з думкою, що майже все можна змінити?

— Що у світі неповторне й незамінне?

— Чому воно — найцінніше?

— Як довести, що люди — різні й неповторні?

1. Дидактична гра «Я і моє ім'я» (учням пропонується на кожну літеру імені однокласників придумати прикметник-ознаку їхнього характеру, зовнішності. При

цьому аналізуються позитивні і негативні якості характеру. Негативні якості характеру підкреслюються однією лінією. Діти міркують про їх виправлення)

О – охайна **Н** – ніжна **О** - оригінальна **Л** – лінива **І** - істинний
л – лагідна **а** – артистична **л** – лірична **е** - ерудована **в** - витриманий
я – яскрава **с** – смішлива **е** – емоційна **с** – синьоока **а** - активний
т – товариська **н** – нерішуча **я** – язиката **н** - невтомний
я – ябіда **а** – активна

— Як треба жити? (Жити, щоб всім було приємно, весело, щоб всі тішилися тобою і могли на тебе покластися...)

— Чому потрібно берегти здоров'я, вчитися дарувати людям радість?

2. Дидактична гра «Мета життя» Учитель просить учнів перерахувати різні цілі в житті людини. Наприклад: стати відомим, мати цікаву професію, мати вірного друга, щасливу сім'ю, мати умілі руки, бути здоровим... Всі цілі записуються на пелюстках ромашки під номерами. На підлозі крейдою креслиться коло діаметром 1 м. Коло ділиться на сектори за кількістю цілей, записаних на пелюстках. На кожному секторі пишеться номер. Діти по черзі із заплющеними очима кидають м'яч у коло. М'яч потрапляє в сектор під тим або іншим номером. Дитина читає на пелюстці мету життя під цим номером і розповідає, що можна зробити вже сьогодні, щоб швидше досягти цієї мети в майбутньому.

— Як ви вважаєте, чи потрібно мати мету у своєму житті? Чи є мета життя у вас?

— Якщо у людини є мета, їй важче або легше живеться?

— Чи є серед вас діти, що мають мету свого життя і прагнуть її досягти?

— Як ви вважаєте, в якому віці людина повинна замислюватися про мету в житті?

— Чи може людина мати багато цілей у житті?

2. Зорова гімнастика

3. Масаж обличчя

4. Робота в зошиті

1) № 1. Прочитайте прикметники до слова «життя». Підкресліть, яке життя обрали б ви.

Щасливе, активне, нудне, легке, важке, цікаве, чесне, трудове, безрадісне, солодке.

щасливий.

2) № 2. Доповніть прислів'я, поясніть їх зміст.

• Мудрим ніхто не вродився, а...

/навчився/

• Що посієш, те й... */пожнеш/*

• Хто терпеливий, той...

/ щасливий/

Слова для довідок: навчився, пожнеш,

V. Підведення підсумків уроку

Діти, до нас на урок завітав кореспондент газети «Молодь Черкащини»

Гра «Мікрофон» проводить підготовлений учень класу з мікрофоном.

— Яку цінність для країни становить кожен із вас?

— У чому полягає неповторність людини?

- Як впливають на здоров'я неприємності?
- Що у світі неповторне й незамінне?
- Як треба жити?
- Як кожна людина повинна ставитися до свого життя?

VI. Оцінювання

8 клас

Тема: Причини виникнення пожеж. Особливості поведінки при грубному опаленні у зимовий період. Запобігання пожежам

Мета: З'ясувати причини виникнення пожеж та особливості поведінки біля опалювальних приладів у зимовий період. Навчити правильно користуватися пічним опаленням. Виховувати ціннісне ставлення до власного життя та життя близьких людей. Розвивати зв'язне монологічне мовлення.

Обладнання: праска з пошкодженим проводом, тематична презентація «Причини виникнення пожеж», роздруківки за темою.

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

- Доброго дня, діти! Рада вас бачити на уроці здоровими, розсудливими. Сьогодні ми продовжимо розмову про пожежну безпеку в наших оселях.

II. Нервово-психологічна підготовка

Діти, у мене у руках праска (у праски пошкоджений провід і вмикач). Запитання: чи можна, знаючи правила безпеки в електричних мережах, користуватися нею?

- Хто бажає виступити в ролі пожежного інспектора?

III. Повторення вивченого на минулому уроці

Тест «Пожежна безпека при користуванні електричними приладами», введений на мультимедійній дошці.

Запитання тесту.

1. Електрика тече по електричних дротах, виготовлених з:

- а) глини;
- б) металів;
- в) цементу.

2. Напруга в електричній мережі для роботи електроприладів має бути:

- а) 220 Вт;
- б) 5 Вт;
- в) напруга відсутня.

3. До провідників електричного струму відносяться:

- а) метали;
- б) гума;
- в) дерево.

4. Провідником електричного струму є:

- а) тіло людини;
- б) ковдра;
- в) кераміка.

5) При враженні людини електричним струмом потрібно:

- а) вимкнути рубильник, пробку;
- б) відтягти за руку людину від електричного приладу;
- в) облили людину водою.

6) Електричні прилади можуть загорітися:

- а) коли несправні;
- б) якщо пошкоджена електрична проводка;
- в) коли стоять вимкнені.

IV. Мотивація навчальної діяльності

Діти, вчора я зателефонувала у пожежну частину м. Черкаси. Дізналася, що за минулу добу у м. Черкаси виникло _ пожеж, постраждалих _. Згоріло майна на суму _.

Загальна кількість пожеж на нашій планеті – 5,5 млн. у рік. Кожні 5 секунд десь у світі спалахує пожежа. За 1 хвилину спалахує 12 пожеж. За урок (45 хвилин) у світі спалахує 540 пожеж.

Проблема №1 у світі – пожежі.

- Діти, чи допоможуть нам знання правил пожежної безпеки які ми отримуємо на сьогоднішньому уроці врятувати власне життя і зберегти свої домівки?

V. Викладення нового матеріалу

Причини виникнення пожеж. Особливості поведінки при грубному опаленні у зимовий період. Запобігання пожежам.

(Причини виникнення пожеж розглядаються з опорою на слайди презентації)

1. Серед основних причин, що спричиняють виникнення пожеж є:

- необережне поводження з вогнем;

- необережність під час паління (у ліжку, або інших місцях);
- дитячі пустощі з вогнем;
- порушення правил пожежної безпеки під час експлуатації побутових електроприладів;

- порушення правил експлуатації газових приладів;
- розпалювання багать і спалювання сміття поблизу будівель;
- застосування для розпалення багаття легкозаймистих рідин (бензину, гасу, ацетону та ін.);
- великою проблемою є опалення будинків пічним опаленням.

VI. Фізкультхвилинка «Самовари-чайники»

VI. Закріплення нового матеріалу

1. Обговорення з дітьми. Як потрібно правильно користуватися пічним опаленням:
 - Які дрова горять краще сухі чи сирі?
 - Які дрова при загоранні виділяють менше диму сухі чи сирі?
 - Які запаси дров повинні зберігатися біля пічки?
2. Робота з тематичними текстами-роздруківками. (Читання різними способами: «Ланцюжком», «Снігова заметіль», «Кидок-засічка»).
3. Робота в командах (діти за умовними позначками-символами поділяються на дві команди - «Вогонь» «Вода», обирають собі капітанів команд і отримують завдання від вчителя. Випадки для аналізу взяті з реального життя.

Дати оцінку випадку №1 – команді «Вогонь»

«Учень 9 класу Гапон Женя, класний керівник Паляниця Є.П. вирішив на зимових канікулах вдома ввечері розпалити пічку. Біля пічки стояла канистра з бензином. Женя грався запальничкою з газом, яку вирішив кинути у розчинені дверцята печі. Стався вибух, виникла пожежа. Ледь живого Женю привезли до лікарні. Лікарі врятували Жені життя».

Дати оцінку випадку №2 – команді «Вода»

«У с. Лихоліти Чорнобаївського р-ну, Черкаської області господарі у літній кухні поставили варити їсти кабанові. В цей час по телевізору демонстрували цікавий серіал. З чавуна вибігла вода, загасила полум'я. Газовий балон вибухнув, від вибуху виникла пожежа. Господарі швидко відчинили двері літньої кухні, та кухня до приїзду пожежної команди згоріла, разом з нею і худоба».

4. Робота з прислів'ями.
 - Вогню криком не загасиш.
 - З маленької іскри великий вогонь буває.
5. **Рубрика «Це зі мною траплялося...»** (вчитель підводить дітей до розповідей на загальні ситуації, які з ними траплялися про необережне поводження з вогнем, коли вони ще не знали правил безпечного поводження з легкозаймистими речовинами та матеріалами і електричними приладами). Разом з дітьми вчитель аналізує ці ситуації.

VII. Підведення підсумків уроку

1. Діти вогонь ворог чи друг?
2. Назвати основні причини виникнення пожеж.
3. Що з цього уроку ви візьмете собі у кошик добрих порад?

VIII. Оцінювання

9 клас

Тема уроку: Забруднення навколишнього середовища. Екологічна безпека

Мета уроку: ознайомити з екологічними проблемами, причинами та наслідками забруднення середовища для життя і здоров'я людей; ознайомити з альтернативними методами покращення екологічних умов в містах проживання людей; корегувати зв'язне мовлення, логічне мислення, поповнити словниковий запас новими словами (навколишнє середовище, екологія, екологічна безпека, зсуви, повені, вулкан Везувій, воєнні конфлікти, міський смог, мінеральні добрива, органічні добрива.)

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

Звучить красива інструментальна музика.

Діти слухають музичний твір.

Вчитель пропонує обговорити вислів відомого письменника:

Є таке тверде правило: встав вранці, умився, привів себе до порядку і відразу приводь до порядку свою планету

А. Сент Екзюпері «Маленький принц»

II. Нервово-психологічна підготовка

Експеримент. Скільки людина може прожити без повітря? *(Діти затамовують подих і перестають дихати. Після експерименту діти приходять до висновку, що без повітря людина зможе прожити лічені секунди.)*

II. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності

Пригадайте: 1. Що таке навколишнє середовище? *(Відповіді учнів. Навколишнє середовище – це повітря, вода, земля, живі організми, рослини).*

- Що таке екологія? *(Наука про взаємодію між живими організмами й навколишнім середовищем).*

2. Виберіть терміни, які ми можемо віднести до забрудненого навколишнього середовища: чисте повітря, хімічні підприємства, чадний газ, конфлікт, автомобілі, смітники.

Діти, а чи може вирости здоровою людина, яка дихає забрудненим повітрям, споживає продукти, вирощені на забруднених землях, политі забрудненими дощами, та щедро оброблені отрутохімікатами? Чи може ця людина народити здорових дітей? На це питання ми дамо сьогодні відповідь. Сьогодні на уроці ми ознайомимося з поняттям «екологічна безпека» альтернативними методами, які ми можемо запропонувати, щоб поліпшити екологічну ситуацію де живуть люди.

III. Викладення нового матеріалу

Розповідь вчителя з елементами бесіди і самостійної роботи учнів. Фактори, що впливають на забруднення навколишнього середовища. З опорою на презентацію.

Природні фактори: 1. Виверження вулканів — викидання на земну поверхню розжарених уламків, попелу, виявлення лави. Виверження вулкана може тривати від декількох годин до багатьох років. При вибухових виверженнях викидається безліч уламкового матеріалу: вулканічних бомб, попелу. Викид попелу на велику висоту в атмосферу позначається на погоді Землі протягом довгого часу.

Наймогутніший вулкан:

24-25 серпня 79 н.з. сталося виверження вулкану Везувій. Виверження призвело до загибелі 4 римських міст. На репродукції художника К. Брюллова «Останній день Помпеї» показано як це відбувалось. Помпеї були засипані 5-7 метровою товщиною шматками пемзи та покриті товщою вулканічного попелу. Вночі потекла лавина, повсюду почалися пожежі, від попелу стало важко дихати.

Повені — тимчасове затоплення водою значних ділянок місцевості внаслідок підняття рівня води в річках та інших водоймищах, пошкодження гідроспоруд, інше. Головними причинами повені можуть стати сильні зливи, інтенсивне танення снігу, прорив дамби. Урагани – вихор великого розміру зі швидкістю вітру 120-200 км/год.

Зсуви — сповзання і відрив мас гірських порід вниз схилом під дією сили тяжіння. Зсуви виникають у результаті порушення природної рівноваги залягання верств гірських порід з розривом їх суцільності і зміщенням.

Техногенні фактори:

Унаслідок безгосподарності, порушення технологічних процесів можуть виникати аварії на атомних електростанціях, хімічних підприємствах, що несе велику загрозу для життєдіяльності людей. Найтрагічнішою для жителів України та інших країн світу є аварія на Чорнобильській атомній електростанції 26 квітня 1986р.

Промислове виробництво

Сільськогосподарське виробництво

Обробка сільськогосподарських культур отрутохімікатами з одного боку чинить добру справу – вбиває шкідників рослин, але з іншого боку несе величезну небезпеку для тварин, що мешкають поряд. Для людей, які вдихають повітря, та споживають у їжу продукти (овочі, фрукти) після обробки є більший ризик захворіти на онкологічні та інші хвороби.

Забруднення навколишнього середовища спричиняє недотримання термінів та перевищення норм використання мінеральних добрив. Що також збільшує ризик захворюваності людей.

Транспорт. Велика кількість автомобільного транспорту спричиняє забруднення повітря відпрацьованими автомобільними газами, а також збільшенням зашумлення вулиць. На ілюстраціях ви бачите «міський смог»

Смітники. Спричиняють загрозу забруднення навколишнього середовища. А забруднене середовище несе загрозу нашому здоров'ю.

VI. Фізкультхвилинка

V. Закріплення вивченого матеріалу

Ми з вами живемо в місті Черкаси. В місті працює хімічне підприємство «АЗОТ», на якому виробляють мінеральні добрива. Вулицями нашого міста їздять машини, автобуси, мотоцикли. Наше місто, як і інші міста має проблеми зі сміттям. Його по місту збирають машинами і вивозять на смітникові звалища за місто. Скажіть, які фактори природні, чи техногенні більше впливають на здоров'я людей у нашому місті? *(Відповідь. Техногенні – це промислові виробництва, транспорт, смітники.* Як впливають на стан здоров'я наших черкащан хімічне підприємство, автомобілі на дорогах міста, смітникові звалища?

1. Робота в групах.

(Учні заздалегідь були об'єднані в групи, які вивчали і готували повідомлення про хімічне підприємство і його вплив на стан здоров'я людей; про автотранспорт на дорогах міста; смітники в місті і поза містом, а також працювала група, яка

надасть інформацію з альтернативних методів, які дадуть можливість жити в чистому місті і незабрудненому навколишньому середовищі.)

2. Робота з трансформованими реченнями.

-Відправляти, переробку, на, папір, пластик, вторинну, скломатеріали, потрібно, збирати. (Папір, пластик, скломатеріали потрібно збирати і відправляти на вторинну переробку).

- вчасно, Щоб, автомобіль, не забрудняв, потрібно, його, ремонтувати, навколишнє середовище. (Щоб автомобіль не забруднював навколишнє середовище, його потрібно вчасно ремонтувати).

- використовуйте, покращення навколишнього середовища органічні добрива, Для. (Для покращення навколишнього середовища використовуйте органічні добрива.)

3. Читання тематичного тексту різними способами.

Папір, пластик, скломатеріали потрібно збирати і відправляти на вторинну переробку. Щоб автомобіль не забруднював навколишнє середовище, його потрібно вчасно ремонтувати. Для покращення навколишнього середовища використовуйте органічні добрива. Насадження рослин покращує чистоту повітря. У парках та скверах м. Черкаси щорічно висаджуються дерева, кущі, закладаються газони та клумби.

Посади рослину, збережи навколишнє середовище, поліпши здоров'я своє та близьких тобі людей. Разом збережімо нашу планету Земля!

VI. Підведення підсумків уроку

1. Діти, яку тему уроку ми сьогодні вивчали?
2. Які є природні фактори забруднення навколишнього середовища?
3. Які є техногенні фактори забруднення навколишнього середовища?
4. З якими новими словами ми сьогодні познайомилися? (Навколишнє середовище, екологія, екологічна безпека, зсуви, повені, вулкан Везувій, міський смог, воєнні конфлікти, мінеральні добрива, органічні добрива)
5. Як воєнні конфлікти впливають на забруднення навколишнього середовища?
6. Як можна очистити навколишнє середовище м. Черкаси?
7. Що можете ви вдома зробити для збереження природи?

8. Чи впливає екологія на наше здоров'я?
9. Як ми маємо господарювати?

VII. Оцінювання

VIII. Домашнє завдання

Скласти усне оповідання «Що я зроблю для збереження рідної природи...»

Огурцова Марина Миколаївна,

вчитель музичного мистецтва I кваліфікаційної категорії

МУЗИКОТЕРАПІЯ ТА ЇЇ ЛІКУВАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

...в руках педагога є могутній засіб попередження грубості, безсердечності, морального безкультур'я – це лікування музикою.

В.Сухомлинський

Цілющі властивості музики, що впливають на духовний і фізіологічний стан людини, були відомі вже з давніх давен: згадування про це ми знаходимо ще у папірусах, складених жрецьями Давнього Єгипту. Філософами, лікарями, музикантами Давньої Греції, Китаю, Індії теоретично обґрунтовувався і широко використовувався на практиці увесь арсенал музичного мистецтва.

У середньовіччі ця проблема вивчалась у руслі теорії афектів, що встановлювала зв'язок між емоційно-почуттєвими станами людини і способами їх відображення у музиці. З тих давніх часів стратегія психотерапевтичних і лікувальних можливостей музичного мистецтва проходить червоною ниткою через усі психолікувальні школи і напрями. Перші спроби наукового пояснення цього феномена відносяться до XVII століття, експериментальні дослідження розпочались у XIX ст., але лише у XX ст. на науковій основі було розкрито профілактичні,

лікувальні й оздоровчі властивості музичного мистецтва, а саме: виявлено лікувальні властивості звуків, встановлено взаємозв'язок між частотою звукових коливань музики та фізіологічних процесів людини.

Лікувальні можливості музики покладені в основу діяльності Інститутів музичної терапії 15 зарубіжних країнах, у тому числі – Англії, Франції, Німеччини, Австрії, США та ін. Безперечно, XXI століття має дати могутній поштовх і нашій країні для застосування музикотерапії у медицині, психіатрії, і особливо у педагогіці, яка, на жаль, ще не до кінця осягнула та усвідомила значення музики не тільки як естетичної категорії “прекрасного”, що розвиває різнобічні якості особистості, а ще й як засобу, що має великі психотерапевтичні, лікувальні, а головне виховні можливості.

На сьогодні, єдиного загальноприйнятого визначення *музикотерапії* немає.

Музикотерапія – практика використання звуків, мелодій для відновлення рівноваги емоційного і покращення фізичного стану людини.

Постає питання: яким чином відбуваються лікувально-педагогічні, психофізіологічні позитивні зрушення в організмі людини?

Вчені-дослідники пояснюють цей феномен таким чином. Матерією музики є звук. Звучання музики в тимчасовій довжині, вплив її на почуття слухачів у процесі музикотерапії базується на частотному коливанні різних звуків, що резонують з окремими органами чи системами організму людини в цілому. Вченими встановлено твердий взаємозв'язок між частотою звукових коливань і конкретними фізіологічними процесами в організмі людини. Звук є одним із основних носіїв інформації, найбільш могутній за силою впливу на мозок людини. І неважливо про що йдеться: шум на вулиці чи концерт симфонічної музики. На сьогодні детально розроблена наукова теорія впливу різних видів звуку на людину. Відповідно до неї звукотерапія підрозділяється на музикотерапію, словотерапію, лікування звуками природи й ультразвуком. Ефективність музикотерапії зумовлюється не тільки емоційним впливом на людину, але й біорезонансним сполученням музичних звуків з вібраціями окремих органів і систем організму. Вібрації музичних звуків активізують вегетативні механізми вищої нервової діяльності, викликають особливі вібраційні відповіді у підсвідомості людини. Відбуваються реакції, що сприяють більш швидкому видужанню пацієнтів. Музикотерапія сприяє у першу чергу успішному лікуванню різного роду психічних розладів: психозів, депресивних станів, шизофренії. Допомагає вона добре й у терапії багатьох психосоматичних захворювань.

В Росії за ініціативою академіка В. Бехтерева у 1913 році було засновано “Об'єднання з'ясування лікувально-виховного значення музики та її гігієни”. Вчений переконливо довів, що музика позитивно впливає на дихання, кровообіг, усуває зростаюче стомлення, додає фізичної бадьорості. Саме він обґрунтував перевагу слуху над зором, помітивши, що дитина, глуха від народження, розвивається гірше, ніж сліпа. В. Бехтеревим була написана навіть спеціальна рецептура: “Щоб перевести дитину із сумного стану у мажорний, треба спочатку потримати її у цьому стані сумною піснею, а згодом, поступово, перевести в оптимістичний стан ритмічною мажорною піснею”.

Ю. Цагареллі вивчав ефективність впливу класичної і джазової музики на зняття психоемоційної напруги студентів після здачі екзаменів. Під впливом класичної музики зниження психоемоційного напруження було зафіксовано у 91% студентів (причому незнайомі музичні твори “спрацьовували” на зниження краще).

Під впливом же джазової музики тільки 52% студентів відчули зниження емоційної напруги, а у 48% ця напруга, навпаки, зросла.

З початку 90-х років минулого століття музикотерапія стала одним із найпопулярніших методів лікування в США. Спеціальна п'ятикасетна музична терапія, яку застосовував професор психології Кін Дічвайльд, допомогла хворим подолати стреси, гасила роздратування, стимулювала творчу енергію.

Музикотерапія може використовуватися як прийом на уроках художньо-естетичного циклу і як допоміжний засіб “рятування” від «шкільних стресів» у позаурочні години.

Доведено, що кожен музичний інструмент має свій особливий ритм, що має цілющі властивості.

- Скрипка допомагає пізнати себе та інших людей, допомагає відчувати співчуття до інших, розвиває бажання допомагати та підтримувати інших;
- Барабани покращують сердечний ритм. Позитивний вплив на ритм серця має арфа.
- Флейта відповідає звуковому ритму роботи легень і розширює їх.
- Віолончель відповідає ритму нирок.
- Саксофон впливає на ритм сексуальної енергії, відповідно активізує діяльних статевих органів.
- Фортепіано покращує роботу щитовидної залози.
- Орган надає силу, наповнює енергетикою, найбільш сильно впливає на хребет.

Право вибору музикотерапії залежить від вчителя, якому треба враховувати дві умови: зовнішню – час проведення заняття та внутрішню – емоційний настрій класу. Від вчителя вимагається тонке психологічне відчуття класу, емоційний стан класу у процесі проведення занять, відповідно до якого вчителем застосовується музичний матеріал.

Музикотерапевтичні ефекти із застосуванням класичних шедеврів пояснюються тим, що класики завдяки написанню подібних творів самі отримували душевне вивільнення.

А. Вольграфт (1975) вважає музикотерапію засобом лікування функціональних рухових, психогенних і соціальних відхилень. При визначенні цілей музичної терапії Е. Лекорд (1973) наводить шість аспектів використання музики:

- при блокуванні процесу комунікації з соціальним оточенням, наприклад при аутизмі;
- як підготовку до використання психотерапії і релаксації;
- для зняття тривоги і страху перед лікувальними процедурами;
- як підтримку при релаксації, що пов'язана з аутогенним тренуванням;
- при подоланні важких станів, які зумовлені неврозами.

При подоланні інституціонального неврозу. Е. Гастон (1968) називає три цілі музикотерапії: 1) утворення міжособистісних взаємин; 2) досягнення самосвідомості за допомогою самовираження; 3) унікальний ритмічний потенціал для досягнення організації, включення у структуру групи і в процесі музичного життя.

На думку Х. Г. Ядіке (1970) дія музикотерапії зумовлена тим, що музика впливає на більш глибинні психічні сфери, ніж ті, на які має змогу впливати слово. Існують

такі правила застосування музикотерапії (за адаптованими методиками В.Зав'ялова, В.Петрушина):

- 1) з метою ефективного впливу, перш за все, необхідно настроїти і підготувати клас для зустрічі з музикою: учням треба зручно сісти, розслабитись і зосередитись на уважному сприйманні музики, не відволікаючись при цьому на будь-які другорядні справи;
- 2) створити установку на “музичні переживання” і готовність учнів “на переключення із зовнішнього сприйняття на внутрішнє” під впливом музичного твору;
- 3) на одному занятті використовувати не більше трьох музичних творів або закінчених музичних тем, що застосовуються відповідно до “емоційного портрету класу”: перший музичний твір має сформувати певну атмосферу заняття (з метою налагодження контакту з учнями); другий – динамічний за змістом, має стимулювати емоційний стан і спрямовувати на комунікацію між учнями; третій – заспокоюючий або енергійний, має знімати напругу спілкування, створювати атмосферу спокою або надавати заряд бадьорості, мажорності, оптимізму;
- 4) підібрати “правильну” музику для релаксації як метод самодопомоги. Це можуть бути звуки природи чи спеціальна музика (Ф.Шуберт. “Аве Марія”, Ф.Ліст. Ноктюрн №3 “Мрії кохання”, К.Сен-Санс. “Лебідь”);
- 5) грою однакової мелодії на різних інструментах група або клас поступово включаються у спільний єдиний ритм, що важливо для створення взаємоповаги і взаємодовіри;
- 6) такий вид музикотерапії, як інструментальна, вокальна, рухова імпровізація, дозволить виражати спонтанні почуття. Головним тут є природність і зіткнення з власним “Я” через музичне вираження звуків. При співі як частині музикотерапії важливо чути себе, відчувати власну наповненість через “уявлення себе частинкою моря, що у спокійному стані, яке заповнює вас зсередини”(В. Зав'ялов). У співі задіяні не тільки голосові зв'язки, але й вся внутрішня сутність. Починати можна з мовчання, зосередження на своєму внутрішньому голосі, потім тихесенько співати про себе і тільки згодом дати звуку пролитися... Важливо не оцінювати рівень виконання, не слухати себе вухами, а слухати внутрішнім слухом;
- 7) прослуховування музики, заздалегідь підбраної і придатної для конкретних випадків, як метод естетично-емоційного споглядання, з наступним її обговоренням у групі, має додатковий соціально-психологічний ефект, сприяє музичному тренінгу чутливості для вироблення здатності бачити прояви і відзвуки життя в музиці.

Наприклад, гра на найпростіших музичних інструментах - флейті, барабані, гармоніці, ксилофоні та ін. Робиться це для розвитку м'язів гортані і зміцнення голосових зв'язок, релаксації верхньої частини спини і плечей, звільнення від емоційної напруги. Для дітей з особливими потребами це необхідно.

Отже, музикотерапія ґрунтується на сприятливому впливі на душевний стан учня, його слухових і зорових образів, які мають різне емоційне забарвлення. Однак, музика багатогранна і вона не може обмежитися лише терапевтичним ефектом, навіть якщо буде використовуватися у терапевтичних цілях, а обов'язково торкнеться усіх інших структурних компонентів свідомості дитини. Тому використання музикотерапії у соціально-педагогічній роботі з дітьми-інвалідами є цілком аргументованим.

Виходячи із цього, слід наголосити, музична освіта дитини-інваліда – важлива форма роботи і значний чинник, що сприяє соціокультурній реабілітації дитини. Реабілітація дітей-інвалідів у формі надання дитині музичної освіти сприяє навчанню

дитини довільно керувати своїми емоціями, допомагає в розвитку емоційної сфери дитини, вихованню естетичних емоцій, смаків.

Список використаних джерел

1. Бехтерев В.М. Охрана детского здоровья // Проблемы развития и воспитания человека. Избранные психологические труды. – М.: Ин-т практической психологии. – Воронеж: МОДЭК, 1997. – 416 с.
2. Борщевська Л.В., Зіборова Л.В., Іванова І.Б. На допомогу батькам, що мають дітей з особливими потребами. – К.: Укр. інст-т соц. досліджень, 1999. – 79 с.
3. Брусиловский Л.С. О музыкотерапии и реадaptации психических больных // Труды Ленингр. НИИ психоневрол. – 1969. – Т. 49. – С. 115-123.
4. Брусиловский Л.С. Использование музыки при групповом аутотренинге в комплексном восстановительном лечении психических больных // Труды Ленингр. н.-и. психоневрол. ин-та. – 1975. – Т. 76. – С. 97-101.
5. Гринева И.М. Изучение особенностей музыкального восприятия у больных с начальными проявлениями неполноценности кровоснабжения мозга: Дис. ... канд. мед. наук. – Л., 1981.
6. Завьялов В.Ю. Необъявленная психотерапия / В. Ю. Завьялов. – М.: Акад. проект; Екатеринбург: Деловая кн., 1999. – 249 с.
7. Казаринова А.С. Музыка в системе психопрофилактики // Труды Ленингр. НИИ психоневрол. – 1976. – Т. 78. – С. 89.
8. Музыкотерапия // Психотерапевтическая энциклопедия; Под. ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: «Питер», 2000. – С.392 – 394.
9. Полякова В.Б. О возможности применения музыки для стимуляции умственной работоспособности // Физиологические характеристики умственного и творческого труда. – М., 1969. – С. 103-104.

Уроки музичного мистецтва

5 клас

Тема: **Знайомство з єврейською музикою**

Мета: навчальна: познайомити учнів з музикою – танцями та піснями-єврейського народу, з країною, її розташуванням та звичаями, вчити слухати та аналізувати музичні твори; **корекційна:** розвивати музичний слух, пам'ять, уяву, зосередженість, збагачувати словниковий запас, вміння виражати власну думку; **виховна:** виховувати любов до людей інших національностей, зацікавленість їх традиціями та життям

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: мультимедійна дошка, ноутбук, записи відео про Ізраїль, пісні та танці.

Хід уроку:

Вхід учнів до класу під єврейську музику.

Організаційний момент

Музичне вітання

Опитування про тему минулого уроку, граючи у гру «Я забулася»

Мотивація навчальної діяльності

Сьогодні ми сідаємо на літак і летимо у саму цікаву і загадкову країну – Ізраїль (демонстрація карти світу).

Перегляд презентації з видами Ізраїлю, під час якої звучить інформація про країну. Акцент уваги на самих цікавих і неординарних видах, таких як Мертве море (Чому воно так називається? Що в ньому особливого?...), стіна плачу та ін.

Офіційна назва: Держава Ізраїль

Столиця: Єрусалим

Великі міста Ізраїлю : Єрусалим, Тель-Авів - Яффо, Хайфа, Рішон-ле-Цион, Беер-Шева

Площа: 22.072 км²

Державний устрій: парламентська демократія

Глава держави (президент): Шимон Перес

Офіційна мова: Іврит і Арабська.

Географія

Держава Ізраїль. Знаходиться в Західній Азії, на східному узбережжі Середземного моря. По регіональному діленню, прийнятому СОТ, Ізраїль відноситься до держав Східної Європи.

Територія - 14,1 тис. км² (у межах, визначених рішенням Генеральної Асамблеї ООН в 1947 р., без 6,7 тис. км², захоплених Ізраїлем під час арабсько-ізраїльської війни 1948-1949 рр.). Омивається Середземним і Червоним морями. На півночі граничить з Ліваном, на північному сході - з Сирією, на сході - з Йорданією, на сході і південному заході - з Палестиною (Західний берег і сектор Газа), на південному заході - з Єгиптом.

Населення

Близько 5.8 млн. чоловік. Вважається, що 83% жителів - євреї (16% складають араби, вірмени, росіяни і представники інших національностей), насправді етнічне

населення досить неоднорідне. Проживає також близько 1 мільйон ізраїльських арабів (переважно мусульман, і більше 2 мільйона палестинців).

Релігія

Держава Ізраїль визначається в Декларації незалежності як єврейську державу. В той же час Ізраїль - ця демократична держава, в якій різні релігійні групи мають рівні права. 75,8% ізраїльтян є іудеями, 16,5% мусульманами, 2,1% християнами, 1,7% друзами і решта 4% не віднесені ні до якої конфесії.

Національні особливості. Традиції.

Субота - день відпочинку. Вона наступає в п'ятницю на заході і завершується на інший день після заходу сонця. Так само наступають всі національні свята. По суботах і святах весь транспорт (окрім таксі) припиняє свою роботу.

За єврейськими релігійними законами свинину, зайчатину, морепродукти - не можна вживати у їжу.

Мова.

Іврит проголошений першою державною мовою, а арабський - другою. В той же час Ізраїль - країна іммігрантів і як наслідок цього, багатомовна. Близько 20% населення говорить російською мовою. Велика частина населення володіє англійською мовою, крім того, поширені іспанська і французька мови. Багато показників дублюються на трьох мовах: іврит, англійській та арабській.

Клімат.

Клімат в Ізраїлі субтропічний, але в Ізраїлі дев'ять кліматичних зон. І одна і та температура, наприклад, в Тель-Авіві і в Єрусалимі, речі абсолютно різні. У Тель-Авіві жарко і волого, в Єрусалимі гірське повітря, а в Беер-шеве жарко, але сухо. Ці відмінності добре видно, коли ви піднімаєтеся на машині від Тель-Авіва до Єрусалиму, або їдете з Беер-шеви на побережжя. Всі дощі, яким належить пролитися на цю землю протягом року, ллють всього один - два зимові місяці. Можете уявити собі, які це зливи, а потім - сухо. Температура Середземного моря від 17 до 31 °C. Температура води Червоного моря від +23 до +33 °C.

Отже, Ізраїль дуже гарна і цікава країна. Вона виділяється своїми музичними скарбами. Перегляд відео із звучанням Гімну (показ прапора держави з зіркою Давида, яку учні малюють на папері та демонструють вчителю), «Хава нагіла» та інших єврейських пісень.

Аналіз прослуханих творів та опитування – що найбільше запам'яталося та сподобалось.

Фізкультхвилинка під єврейську музику («Шалом» у виконанні Л. Доліної)

Шалом – по-єврейськи означає «мир». Вони так і вітаються, бажаючи один одному миру.

Нові для учнів слова записуються на дошці і їх значення запитується протягом уроку.

Розспівування (вправи на дихання, артикуляцію, дикцію, інтонування)

Продовження вивчення пісні «Золоте весілля» Р. Паульса, звертаємо увагу на ритм, інтонування та дихання.

Підсумок уроку

Сьогодні ми познайомилися з країною та її музикою – Ізраїлем.

Гра «Закінчи речення» - я не знав, що....

6 клас

Тема: Шопен-душа фортепіано

Мета. Навчальна: познайомити дітей з життєвим та творчим шляхом Ф.Шопена. Дати поняття про мазурку, повторити поняття вальс.

Корекційна: розвивати навички активного сприймання музичного твору. Розвивати музичну пам'ять та кмітливість учнів. Формувати вокально-хорові навички: робота над артикуляцією, звуковеденням.

Виховна: виховувати інтерес, любов до музики, формувати естетичні смаки.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: роздатковий матеріал (розмальовки парних танців, олівці), портрет композитора, ілюстрації, презентації Microsoft PowerPoint, комп'ютер.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

Вхід учнів до класу під музику Ф.Шопена вальс До-мінор на фоні презентації різних картин природи, настрою, зайняття місць за круглих столом.

II. Нервово-психологічна підготовка

Музичне вітання.

III. Активізація опорних знань

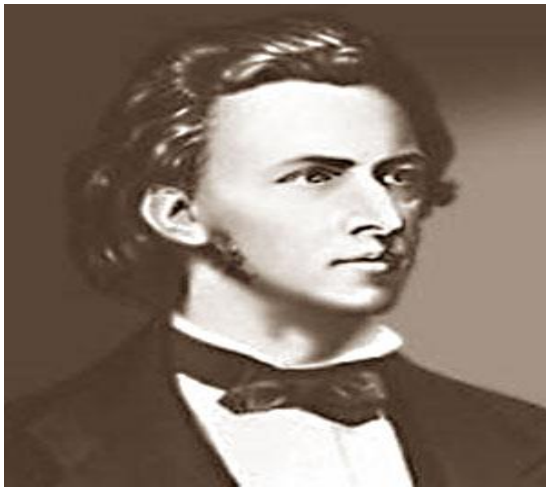
Що нового було на початку уроку? (ми зайшли до класу під музику). Чи чули ви колись цю музику? Ні. А на що вона схожа? – На вальс. Дійсно, це був вальс-хвилинка. А що таке вальс? – Парний танок, походить від слова «кружляти».

IV. Мотивація навчальної діяльності

- Діти, в своєму житті ви обов'язково танцюватимете вальс, або будете спостерігати цей красивий танець. Ви обов'язково повинні дізнатися, кого звать «королем вальсів».

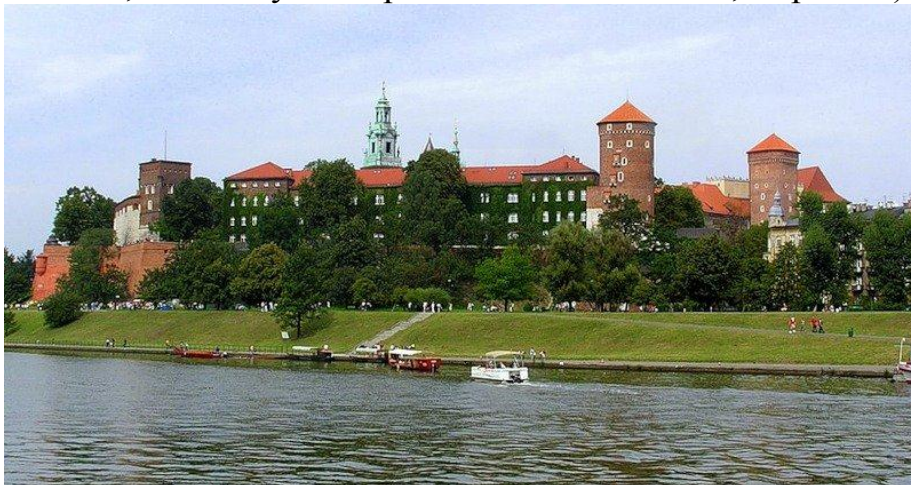
V. Повідомлення теми та мети уроку

- Сьогодні ми познайомимося з людиною, яка писала таку чудову музику - польським композитором-віртуозом Фрідеріком Францішеком Шопеном (слайд портрету композитора). А також узнаємо назву деяких для нас нових танців.

1. Сприймання нової теми

„Доля нагородила поляків Шопеном, як німців Моцартом”, - так писали сучасники про молодого, надзвичайно талановитого польського музиканта. Фрідерік Шопен народився в Польщі майже 200 років назад (слайди карти Польщі, яка межує з Україною і види Польщі, Варшави).

Він мав унікальні музичні здібності. Фортепіано з дитинства було улюбленим інструментом Шопена-виконавця і Шопена-композитора. Прослухайте ще один вальс №6, візьміть розмальовки на ваших партах і почніть розмальовувати пару танцюристів такими кольорами, які навіяла вам ця музика.

Ф.Шопен Вальс №6 – слухання, аналіз музики

Чи був однаковим темп музики на протязі всього твору? (Початок – швидкий, середина – трохи уповільнювався). Скажіть, як на вашу думку, чи легко так грати? Ні. Давайте спробуємо підіграти Шопену (звучить знову уривок вальсу) Пальчиками треба дуже швидко перебирати. Це просто фізично неможливо, тому..... (цікавий факт про розтяжку пальців Шопеном розповідає учень). Ось так йому хотілось як більше нот заграти ☺)) Вальс завжди танцювали на балах, які були 200 років назад, у жінок були розкішні сукні, у кожної якась особлива, багато пар танцювало. Покажіть свої пари танцюючих людей. Учні демонструють свої розмальовки.

Давайте зробимо підсумок

1. Про якого композитора ми сьогодні говоримо? – Шопена
2. В якій країні народився Фрідерік Шопен? – В Польщі
3. Який танець ми слухали? – Вальс
4. Що означає слово «Вальс»? - Кружляти

Існує легенда, що в ту ніч, коли народився Фрідерік Шопен, біля будинку зупинились мандрівні музиканти й заспівали польську народну пісню. Кажуть, що це сам народ зустрів піснею майбутнього композитора. І дійсно, композитор дуже любив і пісні народу, і його танці. Мазурка – це польський народний парний танець, швидкий і веселий. Шопен їх написав аж 60. (слайд мазурка)

Давайте прослухаємо одну з мазурок Шопена і спробуємо трішки під неї потанцювати, зробити декілька

танцювальних па ☺

Слухання мазурки та пластичне інтонування

- Ще один цікавий факт з життя композитора нам розкаже друга група.

Коли маленький Шопен сідав за фортепіано, то обов'язково гасив у будинку свічки і грав у темряві. Коли ж він уночі зістрибував з ліжка і сідав за інструмент, служниці вважали, що він збожеволів.

А це дуже важко. Ось закрийте очі, і знайдіть серед своїх олівців жовтий. Вам це не вдалося. А Шопен керувався своїм слухом і тим, що він дуже добре знав розташування клавіш. Ви ж бачили скільки їх у фортепіано. Ось давайте з вами потренуємо свою пам'ять і пограємо у гру. Покладіть навпроти себе 4 олівці, один з яких буде жовтим, запам'ятайте його розташування, а тепер закрийте очі і знайдіть його. Правда це вже було легше? Отже, треба гарно вчитися своїй улюбленій справі, все запам'ятовувати, щоб просто віртуозно її виконувати. Ми почули з вами нове слово «Віртуоз», «віртуозно». Воно означає, що людина вміє щось робити найкраще, так талановито, що слухачі просто у захваті. Давайте зробимо підсумок

1. Про якого композитора ми сьогодні говоримо? – *Шопена.*
2. В якій країні народився Фрідерік Шопен? – *В Польщі.*
3. Які танці ми слухали? – *Вальс, мазурка.*
4. Що означає слово «Вальс»? – *Кружляти.*
5. Що таке мазурка? – *Польський народний швидкий танець.*
6. Яке нове слово ми сьогодні почули? – *Віртуоз.*
7. Хто такий віртуоз? – *Людина, яка робить щось найкраще за інших.*

Рубрика Цікаві факти із життя Ф. Шопена.

1. *Вчитель.* Частина свого життя Шопен пов'язав з французькою письменницею Авророю Дюпен. В неї був псевдонім (вигадане ім'я) Жорж Санд. Спочатку, коли Шопен тільки її побачив, він вигукнув: «Яка неможлива жінка! Та чи жінка вона взагалі?». Жорж Санд носила чоловічий одяг, курила люльку. Та закохавшись, Фрідерік прожив з нею багато років (слайд фото Жорж Санд). Любов до цієї жінки надихнула Шопена на створення багатьох чудових творів, бо саме кохання окриляє людину і робить її піднесеною.

2. *Вчитель.* Чи чули ви “Собачий вальс?” Звичайно! А чи знаєте ви історію його

написання? Одного разу, перебуваючи в гостях приятельки Жорж Санд, Шопен спостерігав за її маленьким песиком, який грався своїм хвостом. Жорж сказала: “Якби я була такою талановитою, як ти, я б написала музику для собаки...”. Тоді Фрідерік підійшов до фортепіано і загравав Вальс для маленької собачки ре-бемоль мажор. Дехто називає його Собачим, що, звичайно, неправильно. Але з такою хибною назвою цей музичний твір живе

і досі, і досить відомий.

Перегляд відео «Собачий вальс».

VI. Фізкультхвилинка

Діти виконують рухливі вправи під мелодію танцю «Мазурка» Ф. Шопена.

VII. Закріплення вивченого на уроці

Настав час і нам помузикувати. Ми так гарно грати як Шопен не вміємо, зате вміємо співати. Давайте заспіваємо пісню в темпі вальсу, бо саме про нього ми сьогодні говорили. «Ровесники, ровесниці» написана саме в темпі вальсу, у тридольному розмірі. Але, перед співом давайте трішки розспіваємось.

1. Вправи на дикцію.
2. Вправи на артикуляцію.
3. Вправи на правильне інтонування.
4. Караоке «Ровесники, ровесниці».

VIII. Підсумок уроку

1. Про якого композитора ми сьогодні говоримо? – *Шопена.*
2. В якій країні народився Фрідерік Шопен? – *В Польщі.*
3. З якими танцями ми сьогодні познайомилися? – *Вальс і мазурка.*
4. Що таке мазурка? – *Польський народний танець, швидкого темпу.*
5. Яке нове слово ми сьогодні почули? – *Віртуоз.*
6. Хто такий віртуоз? – *Людина, яка робить щось найкраще за інших.*

Отже, сьогодні ми познайомилися з творчістю визначного польського композитора Фрідеріка Шопена.

IX. Оцінювання

X. Музичне прощання

Вихід учнів із класу під вальс Ф. Шопена.

Огурцова Марина Миколаївна,

вчитель музичного мистецтва I кваліфікаційної категорії

Волошина Лариса Вікторівна, вчитель-дефектолог I кваліфікаційної категорії

6 клас

Інтегрований урок з музичного мистецтва і української літератури

Тема: Зимові свята у січні. Колядки та щедрівки

Мета: навчальна - вчити дітей виразно і свідомо читати, аналізувати текст; ознайомити дітей із музичною культурою українського народу на прикладі календарно-обрядових пісень, закріпити поняття «народна музика», навчити співати в ансамблі з товаришами, з акомпонементом та а сарелла; **корекційна** - розвивати навички зв'язного мовлення, збагачувати словниковий запас учнів, коригувати пам'ять, увагу, розвивати інтерес до народної творчості;

уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати; сприяти розвитку артистичних здібностей; **виховна** - виховувати любов і повагу до традицій українського народу, до народного мистецтва, до Батьківщини.

Тип уроку: інтегрований – українська література, музика.

Обладнання: презентація з картинами колядування, щедрування, відеоролики колядок, щедрівок, «Щедрик» М. Леонтовича.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

Музичне привітання на мотив колядки.

II. Нервово-психологічна підготовка

Дидактична гра. «Зайве слово» (слайд зі словами на фоні зими) – щедрівка, Святвечір, колядники, Різдво, зима, літо, кутя

III. Актуалізація опорних знань

Вчитель української літератури Які зимові свята ви знаєте?

(Діти називають відомі свята).

Сьогодні у нас незвичний урок. Ми будемо читати, співати, розважатися, вивчати народні звичаї, обряди, самі створимо свято.

IV. Виклад нового матеріалу

Тема нашого уроку – «Свята в січні. Колядки та щедрівки».

На сьогоднішньому уроці ми будемо говорити про свята у січні.

Слайд «Новий рік»

1. Робота з підручником с.47 «Українська література» 6 клас.
2. Словникова робота – кутя, дідух, колядка, посівальники
3. Виразне читання тексту вчителем.
4. Бесіда за змістом:
 1. Це текст? Чому? Скільки абзаців?
 2. Хто автор твору?
 3. Про що цей текст? Про які свята?
 4. Для чого автор написав цей текст?

Читання учнями тексту – «Пташиний базар» (слайд)

Читання «Ланцюжком».

V. Фізкультхвилинка /музична «Зимонька-зима»/

VI. Закріплення вивченого на уроці

1. Вчитель. Яке ж перше свято у січні? Як його святкують?

Відео «Українське Різдво» у виконанні О.Білозір

2. А друге свято? Що воно означає?
3. Як його святкують? Що готують?
4. Хто такі колядники? (Слайд) + відео з фільму «Вечори на хуторі поблизу Диканьки».
5. Прихід до класу колядників.

!!!! Хтось стукає?! - Та ні, здалося!
Стукає!

- Колядники! (Заходять учні з 3-го та 5-го класів)

Розказують виразно колядки. Господиня (вчитель української літератури) пригощає дітей солодощами.

Вчитель музики

Колядки можна і співати. Ми зараз це продемонструємо.

Клас співає колядку «У Віфлеємі»

Вчитель літератури

2) Раніше у селах колядували аж до 19 січня – Водохреща, бо потрібно було всіх обійти, привітати.

То яке ж третє свято у січні? – Старий Новий рік. Зачитайте останній абзац (підручник з української літератури для 6 класу, с.47 – 48.)

Вчитель літератури «То хто засівав? Чим? Що бажали? (слайд)

Вчитель музики

- А напередодні щедрували. Щедрували тільки дівчата.
Досить часто в щедрівках ми чуємо слова: «прилетіла ластівочка ...»

- Звідки вона узимку прилетіла?
Образ ластівки – це символ добра, щастя, любові, радості, ніжності.

Ось про таку ластівочку, про щедрика я хочу сьогодні вам розповісти - всесвітньо відому щедрівку. Її обробку («Щедрик») зробив український композитор Микола Леонтович і вона належить до тих, над якими він працював майже усе життя. Перша її редакція була написана до 1901–1902 рр., друга редакція — в 1906–1908 рр., третя — 1914 р., четверта — 1916 р., і нарешті, п'ята — 1919 р.

Уперше «Щедрика» виконав хор Київського університету 1916 року, коли композитор працював у Києві. Виконання твору принесло великий успіх. Ім'я М. Леонтовича стало відомим у музичних колах і серед широкої публіки. За висловом Кирила Стеценка:

«Він — ніби різьбяр у музиці, що творить найтонші музичні вартості, неначе мережива із шовку. Його техніка ... настільки «ажурна», ніби тонка різьба із золота, прикрашена самоцвітним камінням. Леонтович бере невеличку річ ... і так вичеканить, що просто диву даєшся: маленьку простеньку мелодію він розгорне на широку картину з безліччю найрізноманітніших фарб»

У «Щедрику» співається про ластівку, яка прилетіла до господи провістити багатий рік для родини.

Демонстрація відео виконання «Щедрика» академічним хором.

Фото Александра Алпаткина

Вона настільки відома, що майже всі народи вважають її своєю національною, навіть американці. У відомому фільмі «Один вдома» вона звучить в костюлі у виконанні дитячого хору (відео)

Не менш відома щедрівка «Ой сивая та і зозуленька». Дівчата, давайте пощедруємо. Виконують пісню, слова якої є на екрані.

Ой, сивая та і зозуленька

Приспів:

*Щедрий вечір добрий вечір!
Добрим людям на здоров'я!
Усі сади та і облітала.*

*А в одному та і не бувала.
А в тім саду три тереми.
У першому — ясен місяць.
У другому — красне сонце.
У третьому — дрібні зірки.
Ясен місяць — пан господар.
Красне сонце — жона його.
Дрібні зірки — його дітки.*

Вчитель літератури

Знову до нас у гості хтось завітав? – Засівальники! Запрошуємо!... Заходять учні старших класів і засівають, бажаючи всім здоров'я та добра. Дякуємо!

Яким святом закінчувалися свята? - Водохреща. Повідомлення учня про Водохрещу. (Слайд)

3) Підсумок уроку

Отже, сьогодні ми поринули у світ народної творчості. Ви помітили, яке велике значення відіграють традиції у нашому житті?

З якими українськими звичаями ми познайомилися на уроці?

Чи подобаються вам народні звичаї?

Яке свято подобається найбільше? Чому?

Як святкують у ваших родинах?

Чи потрібно нам знати про ці звичаї? Для чого?

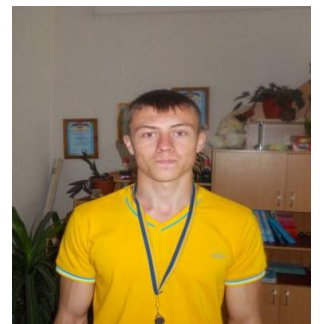
Чи збулися ваші очікування від уроку?

Ось і добігає до кінця наш урок. Давайте висловимо побажання один одному, всім нам у наступному році...

А найважливіше – миру!

Присяжненко Роман Олександрович,

вчитель фізичної культури, кваліфікаційна категорія – спеціаліст

**Врахування вікових фізіологічних особливостей учнів
при проведенні уроків фізичної культури у спеціальній
школі**

Вікові особливості організму в значній мірі обумовлюють зміст і методику проведення уроків фізичного виховання. З урахуванням віку здійснюється підбір засобів, визначаються допустимі навантаження, нормативні вимоги. Вік 17-20 років характеризується поступальним розвитком організму [3].

Особливостями цього віку є поступове збільшення маси і розмірів тіла, розширення пристосувальних можливостей організму. Формування скелета закінчується в основному до 17-18 років. До цього часу формується фізіологічна кривизна хребетного стовпа. До 16-18 років закінчується формування стопи. У віці 15-16 років особлива увага вчителя фізичної культури має бути звернена на формування правильної постави і розвиток стопи. Чим рівніша постава, тим кращі умови для функціонування внутрішніх органів і організму в цілому [7].

Фізичне виховання учнів спеціальної школи спрямоване на їхній всебічний фізичний розвиток та на підготовку до трудової діяльності. Проте в зв'язку з особливостями психічного та фізичного розвитку дітей з особливими потребами, фізичне виховання тут має свою специфіку. Вона виражається у тому, що зміцнення здоров'я та загартування дитячого організму, забезпечення правильного фізичного розвитку, навчання руховим вмінням та навичкам здійснюється одночасно з розв'язанням корекційних завдань шляхом подолання або послаблення недоліків фізичного розвитку та порушень моторики розумово відсталих дітей. Отже, корекційна спрямованість фізичного виховання визначає і його специфіку у спеціальній школі. Фізичне виховання учнів спеціальної школи здійснюється у єдності з іншими напрямками виховання і є органічною частиною усієї навчально-виховної роботи школи. Особливого значення у корекції дефектів та розвитку всієї особистості аномальної дитини набуває правильна постановка фізичного виховання у молодших класах. На початковому етапі навчання закладається фундамент для подальшого розвитку дітей, вироблення у них навичок основних рухів та формування постави. Молодший шкільний вік є досить сприятливим для корекції недоліків розвитку, і чим скоріше почнеться виправлення дефекту, тим швидше та успішніше його буде усунуто. Від фізичного виховання у молодших класах спеціальної школи багато в чому залежить розвиток усієї особистості аномальної дитини в тому числі і її розумовий розвиток [9].

У жінок ріст закінчується в 20-22 роки, у чоловіків в 23-25 років. Зростання тіла поєднується із змінами в будові кісткової системи. Надмірні фізичні навантаження можуть призвести до затримки росту. З віком збільшується відносна частка м'язів у загальній вазі тіла. Вага тіла продовжує зростати приблизно до 25 років. У жінок вагу тіла, як і зростання, збільшується в меншій мірі, ніж у чоловіків. Вага м'язової маси до ваги тіла у підлітків 15 років становить 32,6%, а у юнаків 17-18 років – 44,2%. До 18-21 років в основному закінчується функціональний розвиток відділів центральної нервової системи та вегетативних систем [6].

У дітей сила збуджувального процесу переважає над гальмівними процесами. У віці 18 років відзначається посилений ріст серця. Збільшення ємності порожнини серця випереджає збільшення просвітів судин. Серце нерідко «не встигає» за збільшенням загальних розмірів тіла. У віці 18 років у 10-15% юнаків та дівчат відзначається відносно «мале» серце, що призводить до збільшення періоду відновних процесів після навантаження [5].

Для зміцнення серцево-судинної системи важливе значення має різнобічна фізична підготовка, суворе дозування і поступове підвищення фізичних навантажень, систематичність занять фізичними вправами [4].

Особливо велика роль фізичного виховання у розвитку дихального апарату. Правильне формування і збільшення рухливості (екскурсії) грудної клітини сприяє

зміцненню дихальних м'язів. На уроках фізичної культури і на заняттях з лікувальної фізичної культури ми допомагаємо їм оволодіти навичками грудного та діафрагмального (черевного) дихання. При цьому розвиток дихальної системи відбувається у поєднанні з розвитком інших систем організму.

Розвиток тих чи інших фізичних якостей розглядаємо не тільки з точки зору вдосконалення рухових здібностей, а й обов'язково з точки зору забезпечення нормального перебігу процесу фізичного розвитку та підвищення функціональних можливостей організму, що росте.

Рівень розвитку фізичних якостей і ступінь пристосовності організму до фізичних навантажень на швидкість, силу, гнучкість, координацію залежать від вікових особливостей організму. Вправи на витривалість у віці 15-16 років необхідно суворо дозувати, а саме: якщо діти основної групи біжать 1 км. середнім темпом, то діти спеціальної групи 300-400 м. тим же самим темпом, так само і інші завдання полегшуємо дітям спеціальної медичної групи на 60-70% [3].

Ряд авторів підкреслюють значення комплексного виховання фізичних якостей. У цих роботах вказується, що застосування комплексу вправ, що вимагають прояву швидкості, сили і витривалості, розвиває кожне з цих фізичних якостей більш ефективно, ніж використання вправ, спрямованих на розвиток одного з них [1, 4, 7,].

Проте деякі автори дотримуються іншої точки зору, віддаючи перевагу в заняттях вихованню не швидкості, а швидкісно-силових і силових якостей [1, 7].

Вивчаючи методику розвитку швидкісно-силових якостей у підлітків, вчені прийшли до висновку, що рівень розвитку м'язової сили за показниками станової сили в більшій мірі залежить від застосування у відповідному обсязі швидкісно-силових вправ, оптимальним є таке співвідношення вартості швидкісно-силової та швидкісної підготовки: відповідно 70 і 30% [2].

Дослідження інших вчених показали, що максимальна частота рухів без обтяження у 15-16-річних підлітків успішно підвищується при комплексному поєднанні максимально швидкої роботи без обтяження і силової роботи (силові вправи динамічного характеру), найбільший ефект для підвищення максимальної частоти рухів з обтяженням у підлітків цього віку досягається шляхом застосування швидкісно-силового характеру [1].

Отже, можна виділити основні специфічні особливості фізичного виховання учнів спеціальної школи:

1. Фізичне виховання учнів спрямоване перш за все на корекцію недоліків їхнього розвитку. При цьому корекційний вплив на учнів не обмежується корекцією недоліків фізичного розвитку та рухового апарату, а включає в себе і сферу психічного розвитку дитини. Таким чином, фізичне виховання у спеціальній школі є досить важливою ділянкою роботи, спрямованою на всебічний розвиток дітей з особливими потребами і на підготовку їх до праці.

2. Для успішного здійснення корекційно-розвивальних завдань у процесі фізичного виховання слід враховувати наявні у дітей відхилення у фізичному та психічному розвитку.

3. Застосування спеціально дібраних засобів та методичних прийомів, які найбільшою мірою сприяють корекції недоліків і у той же час сприятливо впливають на загальний фізичний розвиток дітей.

4. Формування рухів, моторики дитини - один з найважливіших компонентів його фізичного розвитку.

5. Рівень розвитку фізичних якостей і ступінь пристосовності організму до фізичних навантажень на швидкість, силу, гнучкість, координацію залежать від вікових особливостей організму, тому потрібно чітко підбирати засоби та методи проведення уроків, та занять з ЛФК в спеціальній школі, враховуючи вікові фізіологічні особливості дітей.

6. Відчуття радості, самостійності залишаються головними джерелами мотивації фізичної активності дітей, отже потрібно прагнути до прояву цих відчуттів на заняттях з фізичної культури.

Список використаних джерел

- 1 Бернштейн Н. А. Очерки по физиологии движения и физиологии активности. / Н. А. Бернштейн – М., 1966. – 349 с.
- 2 Вайнбаум Я. С. Гигиена физического воспитания и спорта. / Я. С. Вайнбаум, В. И. Коваль, Т. А. Родионова – М.: Академия, 2002. – 220 с.
- 3 Ермолаев Ю. А. Возрастная физиология. / Ю. А. Ермолаев – М.: СпортАкадемПресс, 2001. – 444 с.
- 4 Иваницкая И. Н. Двигательная активность и здоровье детей. / И. Н. Иваницкая – М.: Медицина, 1987. – 188 с.
- 5 Иваницкий М. Ф. Анатомия человека с основами динамической и спортивной морфологии. / М. Ф. Иваницкий – М., 1985. – 280 с.
- 6 Макарова Г. А. Спортивная медицина. / Г. А. Макарова – М.: Советский спорт, 2002. – 302 с.
- 7 Хендрикс К. Танцевально-двигательная терапия. / К. Хендрикс – М., 2004. – 168 с.
- 8 Холодов Ж. К. Теория и методика физического воспитания и спорта. / Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов – М., 2001. – 340 с.
- 9 <http://5fan.info/yfspolujgyfsmeryfs.html>

Уроки фізичної культури

3 клас

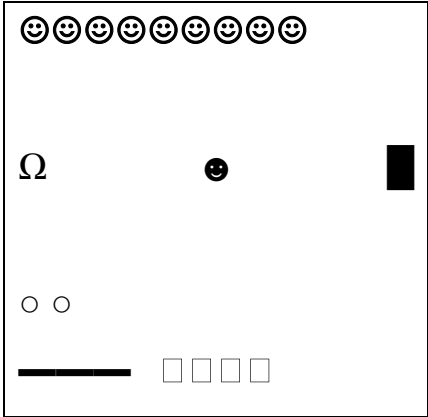
Тема уроку: Розвинення фізичних якостей організму за допомогою гімнастичних вправ

Мета уроку: навчальна - Ознайомлення з методом колового тренування. Розучити гімнастичні вправи на рівновагу, координацію рухів; **виховна** - виховувати в учнів зацікавленість до занять фізичною культурою і спортом, почуття

відповідальності і колективізму засобами роботи у групах; корекційна - корекція правильної постави, рівноваги та координації рухів.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: спортивний інвентар (гімнастичні палиці (15 шт.), гімнастичні лави (5 шт.), гімнастичні мати (2 шт.), скакалки (2 шт.), еспандер (4 шт.), перекладина (1 шт.), гантелі (4 шт.), гімнастичні обручі (2 шт.), прилад для контролю гнучкості (1 шт.), малі мішечки з піском (2 шт.).

Час	№ п/п	Зміст уроку	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
	1.	Підготовча частина 13-15 хв		
	1.	Вхід до спортивного залу	30с.	Вхід у колоні по одному. Вчитель знаходиться в центральній частині залу.
				☺- учні ☺ - вчитель ———— - гімнастичні лави ■ - гімнастичні мати □□□□ –швецька стінка ■ - прилад для згинання розгинання рук Ω - скакалки ○ ○ – гімнастичні обручі
	2.	Організуючі вправи:	1хв.	Шикування в правому нижньому куті спортивного залу.
	2.1.	Шикування в одну шеренгу;		
	2.2.	Рапорт чергового: «Клас - Рівняйсь!» «Струнко!». «По порядку розрахуйсь!».	30с.	Простежити за охайністю спортивної форми.
		«Рівняння на середину!».	30с.	Контроль за дисципліною.
		«Товаришу, вчитель!		
		Учні _____ класу на		
		урок з фізичної культури, в		
		кількості _____ чоловік		
		вишикувані. Черговий _____ .		

	3. Привітання, повідомлення завдань уроку. 4. Нагадування правил техніки безпеки під час занять гімнастичними вправами (до занять. допускаються лише учні, які пройшли інструктаж з техніки безпеки). 5. Вимірювання ЧСС за 6 секунд. 6. Виконання стройових вправ на місці: «Ліво- Руч!», «Право-Руч!», «Кру-Гом!», «Ліво-Руч!», «Праве плече вперед в обхід по залу «Кроком- Руш!»». 7. Різновиди ходьби: 7.1. на носках руки на поясі; 7.2. на п'ятках руки в замок за голову; 7.3. на зовнішній поверхні стопи; 7.4. на внутрішній поверхні стопи; 7.5. «випадам»; 7.6. «повзунок»; 8. Різновиди бігу: 8.1. приставним кроком праворуч; 8.2. приставним кроком ліворуч;	30с. 1- 2хв 1- 2хв 1- 2хв 2- 3хв. 1- 2хв. 30- 40 с. 8 хв.	Завдання виголошувати чітко й коротко. На протязі уроку. Учні з підвищеною ЧСС на уроці виконують полегшені вправи. Слідкувати за правильним виконанням. Дистанція між учнями 1- 1.5м. Спина рівна, плечі відведені назад. Лікті відведені назад. Руки до плечей, спина рівна. Руки до плечей, спина рівна. Руки на поясі.
--	--	---	--

8.3. із закиданням гомілки назад; 8.4. з високим підніманням стегна; 8.5. з викидом прямих ніг; 8.6. рівномірний біг з переходом на крок. 9. Дихальні вправи за командою: «Підняли руки вгору – вдих, опустили – видих!». 10. Загально-розвивальні вправи в русі: 10.1. В. п. – права рука вгору, ліва вниз. 1-2 – відведення прямих рук назад, 3-4 – те саме зі зміною рук місцями. 10.2. В. п. – руки зігнуті до плечей. 1-4 – колові оберти рук вперед, 5-8 – те саме назад. 10.3. В. п. – руки зігнуті у ліктьовому суглобі перед грудьми на рівні плечей. 1-2 – відведення рук назад, 3-4 – відведення прямих рук назад 11. Перешикування з однієї колони в колону по	7-8 разів 7-8 разів 5-6 разів 5-6 разів 7-8 разів 7-8 разів 5-6 разів 5-6 разів 5-6 разів	В повному присіді, переносячи зігнуті ноги через сторони. Дистанція між учнями 1.5-2м. Учні СМГ виконують дихальні впр. в русі. Руки на поясі. Руки зігнуті у ліктьовому суглобі за спиною, п'ятками доторкуватись сидниць. Руки знаходяться в статичному положенні паралельно підлоги на рівні тазу, долоні проновані, колінами доторкуватись долонь. Ноги в колінному суглобі рівні, гомілко- ступний суглоб розігнутий при викиданні, носки тягнути вперед За командою вчителя. Руки прямі, відведення максимальне. Виконавча команда подається під однойменну повороту ногу, після цього перша пара робить крок протилежною ногою виконує поворот на 90градусів і продовжує рух в новому напрямку до
--	--	--

	два поворотом під час руху за командою: «В колону по два ліворуч – Руш!» 12. Загально-розвивальні вправи з гімнастичною палицею на місці: 12.1. В. п. - о. с.: палиця вниз попереду. 1-палиця вгору, ліва нога назад; 2-в.п.; 3-палиця вгору, права нога назад; 4-в.п. 12.2. В. п.- палиця за головою. 1-палиця вгору, встати на носки; 2-в.п.; 3- палиця вгору, встати на п'яти; 4-в.п. 12.3. В. п. – ноги нарізно, палиця за головою. 1- повернення тулуба праворуч; 2- в. п.; 3- те саме ліворуч; 4- в. п. 12.4. В. п.- палиця перед собою на рівні поясу. 1- палиця на рівні плечей; 2- палиця вгору, ноги на носки; 3- палицю до рівня грудей; 4-в.п. 12.5. В. п.- ноги нарізно, палиця за спиною. Колові оберти тулуба: 1-4- оберти праворуч; 5-8- оберти ліворуч. 12.6. В. п. ноги нарізно, палиця на рівні поясу. Нахили вперед торкаючись палицею стоп ніг. 1- нахил до правої стопи; 2- в. п.; 3- нахил до лівої стопи; 4- в.п. 12.7. В. п.- ноги нарізно, прямі руки з палицею паралельно	команди вчителя зупинитись, а наступні роблять поворот на тому самому місці, що й попередні та зупиняються з інтервалом 1.5м. Палиці учні беруть самостійно під час ходьби 2-3 рази 2-3 рази 30-40с	Спину тримати рівно Темп повільний Руки тримати на рівні плечей, ноги не відривати від пологи Руки тримати прямими Виконувати з максимальною амплітудою Ноги в колінному суглобі не згибати Ноги піднімати прямі
--	--	---	---

	підлоги. Махи ногами. 1-торкаємось правою рукою ліву ногу; 2- в. п.; 3- те саме навпаки; 4- в. п. 12.8. В. п.- випад правою ногою вперед, руки з палицею за спиною. 1-3- пружні рухи з надавлюванням на ногу; 4- стрибком зміна положення ніг. 12.9. В. п.- палиця за головою. 1-присідання; 2-в.п.; 3-те саме; 4-в.п. 12.10. В. п.- перестрибування через палицю, яка знаходиться на положі. 1-4- на правій нозі; 5-8- на лівій нозі; 9-12- на обох ногах. 12.11. В. п. вільне. Встановити подих. 1-глибокий вдих; 2-видих. 13. Перешикування з колони по два в колону по одному в русі за командою: «Ліво-Руч!», «Праве плече вперед в колону по одному «Кроком-Руш!»».		Спину тримати рівно Темп повільний Темп середній Вдих через ніс, видих через рот. Палиці учні кладуть самостійно під час кроку.
	2. Основна частина 25-27 хв		
	1. Шикування у шеренгу. Розподіл по відділенням 2. Показ та роз'яснювання вправ. 3. Виконання вправ по відділенням: зміна відділень відбувається за сигналом та командами вчителя: «Увага! Припинили виконання вправ!», «Відділення - Рівняйсь! Струнко!», до зміни відділення «Кроком – Руш!». 1 - відділення :	1хв. 2хв. 20хв. 30с.	Слідкувати за правильним виконанням. Роз'яснення самоконтролю та методу колового тренування. Учні шикуються в колону по одному. Після команди вчителя крокують до зміни відділення за годинниковою стрілкою.

	- вправи на рівновагу – ходьба по гімнастичній лаві з мішечком на голові, руки в сторони; 2 - відділення : - вправи на розвинення сили кистей рук – зжати та розжати гумовий еспандер; 3 – відділення : - вправи на розвинення сили рук – згинання та розгинання рук в упорі лежачи; 4 – відділення : - розвинення швидкісно-силових якостей – стрибки на скакалці; 5 – відділення : - контроль гнучкості організму – нахил тулуба вперед з положення сидячи(2с.); 6 – відділення : - контроль підтягування на перекладині – хлопці у висі, дівчата на низький (95см.); 7 – відділення : -вправи на розвинення м'язів черевного пресу-	30с. 30с. 30с. 30с. 30с. 30с. 30с.	Дистанція між учнями 1.5-2м. Тулуб тримати рівно не нахиляти. Учні виконують вправу без перерви у сидячому або у стоячому положенні. Хлопці виконують на приладах, Дівчата від гімнастичної лави. Вправу учні виконують на приладі, Учні заповнюють свої карти з варіантами відповіді. Результат записують у протокол. Руки тримати за головою, ноги зігнуті у колінному суглобі.
--	---	---	--

	підйом тулуба з положення сидячи; 8 – відділення : - комбінація з акробатичних вправ – перекид вперед-стійка на лопатках - «міст»; 9 – відділення : - розвинення координації рухів –оберти тулуба з гімнастичним обручем; 10 – відділення : - розвинення м'язів рук та верхнього плече – вого поясу – вправи з гантелями: з положення сидячи підйом гантелей прямими руками	30с.	Слідкувати за правильним виконанням техніки вправ, «міст» виконувати з положення лежачи, стійки тримати 3с.
	до положення паралельних рук відносно під-	30с	
	логи.	30с	
	4. Прибирання робочих місць.	30с	
	5. Перешикування в шеренгу по одному за командою: «Клас – Розійдись!», «В одну шеренгу шикуйсь!».	30-40с	
	3. Заключна частина 4-5 хв		Спину тримати рівно, руки в ліктивому суглобі не згинати.
	1. Вправи на відновлення дихання: 1- руки в сторони (вдих); 2- руки вперед (видих); 3- руки вгору (вдих); 4- руки через сторони вниз (видих).	1хв.	Учні шикуються у нижньому куті спортивного залу. Вправа на увагу.

2. Замір ЧСС за 10 секунд.	30с	Оцінювання учнів, у казання на помилки, відзначення кращих
3. Підведення підсумків уроку.	2хв.	
4. Моторико - психологічний тест «Сніг»	1хв.	Виконати комплекс вправ для розвитку м'язів спини.
4. Домашнє завдання.		
	30с.	Слідкувати за дисципліною.
5. Вихід зі спортивного залу.		

4 клас

Тема уроку: **Подорож до країни Спортляндії**

Мета: навчальна удосконалити вміння дітей у ходьбі та бігу з перешкодами з утриманням правильної постави; виховна - виховувати у дітей вміння працювати у парі, почуття підтримки; корекційна - корегувати правильну поставу.

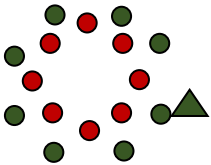
Обладнання: кубики, гімнастична стінка, гімнастичні мати, гімнастичні лави, гімнастичні палиці, скакалки, DVD-програвач, CD-диски.

Місце проведення: спортивна зала.

№	Зміст заняття	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
I.	Підготовча частина	15 хв.	
	1. Шикування, рапорт чергового, привітання.	2 хв.	Звернути увагу на зовнішній вигляд, психологічний та емоційний стан учнів.
	2. Повідомлення завдань уроку.	2 хв.	Діти! На сьогоднішньому уроці ми відправимось подорожувати! Згодні? Тоді всі приготувались. Взяли із собою у подорож: добрий настрій, витримку і бажання стати ще сильнішими! Але я хочу вас застерегти: на шляху будуть зустрічатися труднощі. Якщо ви не злякались, то ми вирушаємо до країни Спортляндія!
	3. Ходьба: ✓ На зовнішній стороні стопи ✓ На внутрішній стороні стопи	1 хв.	Уявіть собі: ми з Вами заходимо до лісу, зустрічаємо ведмедика. - Руки в сторони!
	✓ На носках	1хв.	Тепер побачили лисичку, яка йде лісом, обминаючи пеньочки.

✓ Ходьба з високим підніманням колін	1 хв.	Аж ось на нашому шляху болото – давайте пройдемо його як чаплі!
✓ Стрибки з купинки на купинку	1 коло	А тепер пострибаймо як зайчики!
✓ Спортивна ходьба	1 коло	Зігнули руки в ліктях – і показали гадючку швидкою ходьбою!
4.Біг звичайний	1 коло	Аж тут йде вовк! Тікаймо від нього!
✓ М'який гімнастичний біг на носочках	1 коло	Вибігли ми на лужок. Скільки ж тут квіточок! Для того, щоб їх не зламати, треба обережно їх оббігати.
✓ Біг із високим підніманням стегна		
✓ Біг боковим галопом		
5.Ходьба у повільному темпі із вправами на відновлення дихання.	0.5 хв.	Як метелики яскраві політаємо на лужку! Сядемо на квіточку, відпочинемо! (Відновлення дихання)
6. Перешикування на комплекс ЗРВ "заходом трійками"	0.5 хв.	А ось і перша наша зупинка, на яку ми прибуваємо – "Гімнастична".
7. Комплекс вправ ЗРВ на гімнастичних лавах	5 хв.	
✓ 1. Піднімання рук через сторони вгору В.П. – стоячи спиною один до одного, взятись за руки, ноги ледь розставлені 1-2 – підняти руки через сторони вгору, подивитись 3-4 – В.П.	8 разів	Середній темп виконання вправи. Сказати: "Вниз!"
✓ 2. Повороти в сторони В.П. – сидячи верхи на лаві спиною один до одного 1 – поворот ліворуч, торкнутися долонями долонь товариша 2 – те ж саме, але праворуч.	8 разів	Сказати: "Плеск!"
✓ 3. Нахили вперед-донизу В.П. – сидячи на лаві боком, спиною один до одного 1-3 – нахилитися вперед, ковзнути руками до стопи.	6 разів	Повторювати у повільному темпі. Коліна не згинаємо. Сказати : "Вниз!"

	4-5 – випростатися, спиною і потилицею притулитися до партнера		
	✓ 4. Рухи прямими ногами в сторони В.П. - сидючи на лаві боком, щільно притулитись спиною один до одного, руками взятись під лікті 1-6 – виконувати рухи прямими ногами в сторони, потім – схрестити їх, не згинаючи їх при у колінах. 7-8 – В.П.	5 разів	Середній темп виконання вправи.
	✓ 5. Піднімання рук через сторони вгору В.П. – стоячи спиною один до одного, взятись за руки, ноги ледь розставлені 1-2 – підняти руки через сторони вгору, подивитись 3-4 – В.П.	8 разів	Середній темп виконання вправи. Сказати: "Вниз!"
	8. Виконання вправи на відновлення дихання "Насосики".	1 хв.	Молодці! Впорались із завданням! А тепер крокуємо далі. Ой! А що – це? Попереду – гори стають на шляху І ми по горах починаємо повзти. Попереду на нас чекає зупинка "Акробатична".
II	Основна частина	25 хв	Організація класу на уроці груповим способом. Розрахунок на 1-й, 2-й. Ділення на групи. – На цій зупинці ми повинні працювати у групах. Командиром І-ї групи буде... , а І-ї групи - ...
	1. Перекид вперед, перекид назад, стійка на руках	4 хв.	Слідкувати за виконанням учнями групування, зберігати рівновагу, відштовхування.
	2. Стійка на лопатках і перехід у напівшпагат.	4 хв.	Рівно тримати ноги, "тягнути" носки, тримати поставу.
	3. Гімнастичний "місток" із положення лежачи.	4 хв.	Підстраховувати один одного.
	Зміна місць занять групами.		Зберігати дисципліну.

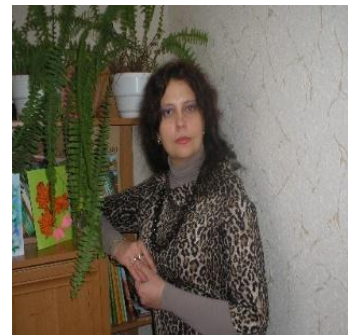
	3. Ходьба з бар'єрами.	2 хв.	Переступання гімнастичних лав.
	4. "Малювання"	4 хв.	- Ось ми дружно мандрували і до художньої майстерні потрапили! (Із гімнастичних обручів, скакалок, палиць, кубиків учні "малюють" сонце, ялинку, чебурашку, хмаринку.) - Вміло ми фантазували, далі ми помандрували!
	5. Стрибку у повному присіді на двох ногах	1 хв.	Ми на нашому шляху жабку вгледіли малу, І ми як жабки поскакали далі!
	6. Танцювальні кроки під музичний супровід	3 хв.	Дострибали до зупинки і потанцюємо хвилинку! Зупинка – "Танцювальна".
	✓ Крок "польки"	1 кр.	Виконується у парах.
	✓ Крок "галопу"	1кр.	Підбираємо ногу і слухаємо музику. Молодці!
	7. Рухлива гра: "Дубки і білки". 	3 хв.	Дітки! Наша подорож підходить до завершення. Всі ви були такими спритними, обачливими, бережливими, не зім'яли жодної квіточки, не згубили жодної комашки, не злякали жодної пташки. І це так сподобалось лісовим мешканцям, що вони запропонували нам гру! А тому ми з вами знаходимося зараз на зупинці " <u>Рухливі ігри</u> ". Учні стоять парами по колу. Попереду – "дубки", за ними – "білки". Одна "білка", яка без дубка, - ведучий гри. У нього в руках – грибок. Він йде по колу, зупиняється біля будь-якої "білки", доторкається до неї рукою і каже: "Друг, дружок, віддай". Ведучий передає білці "грибок" і біжить в один бік, а гравець, до якого доторкнувся ведучий рукою – у другий. Той хто перший прибігає до "дубка", перемагає. Після 2-3-х разів гри "білки" і "дубки" міняються місцями.
III	Заклучна частина.	5 хв.	У цікаву гру погрались, із країною СПОРТЛЯНДІЄЮ попрощались. – Вирушаємо додому по килимку луговому!
	1. Ігрова фізична вправа на відновлення дихання "Збираємо квіти!"	2 хв.	Зробіть великий крок уперед, опустіть спочатку ліву руку, потім праву – начебто збираєте квіти. Зробіть крок правою ногою - "зірвіть квітку" лівою рукою і навпаки. Ходіть не дуже швидко, бажано на прямих ногах.

2. Підведення підсумків уроку. Гра "Мікрофон".	1 хв.	Що нового дізналися? Чого навчилися? Що сподобалося? Що було важко виконувати?
3. Оцінювання.	1 хв.	Об'єктивність в оцінюванні.
4. Домашнє завдання.	1 хв.	Показати батькам комплекс ранкової гімнастики.

Коваль Наталія Олександрівна,

вчитель-дефектолог II кваліфікаційної категорії

Впровадження тестових методик для учнів з особливими потребами на уроках соціально-побутового орієнтування

Однією з актуальних проблем спеціальної школи є формування у дітей з особливими потребами умінь оцінювати результати діяльності на уроці.

Уроки соціально-побутового орієнтування вкрай необхідні у навчальному процесі для розумово відсталих учнів.

Навчальний предмет СПО у нашій спеціальній школі-інтернаті ставить за мету створення умов для дітей, якнайближчих до реальних, життєвих, для адаптації дітей з особливими потребами у подальшому сучасному дорослому житті. Для урізноманітнення форм роботи та зацікавленості дітей до вивчення предмету, я розробила серію тестових завдань для учнів 5-9 класів.

Згідно програмового матеріалу, проводяться узагальнюючі уроки засвоєння матеріалу, тематичні оцінювання з різних вивчених тем, уроки систематизації набутих знань, саме під час проведення вищезгаданих уроків, я і використовую тестові завдання, які допомагають цікаво та з користю провести урок.

Для розумово-відсталих дітей на уроці завжди має бути присутнім елемент гри. Написання тестів, на мою думку, як розгадування загадок, є однією з форм гри. Саме так розумово відсталі учні сприймають цей вид роботи. Вони завжди із задоволенням чекають цих уроків. Для них не виявляється проблемою, якщо декілька уроків з теми було ними пропущено. Вони все рівно намагаються вгадати відповідь, тим більше, що в багатьох питаннях я пропоную учням варіанти відповідей для вибору правильної.

Починаючи з 5 класу на першому з таких уроків я розповідаю учням правила написання тестів, поведінку під час їх заповнення, вибір правильної відповіді, занесення її до зошитів під відповідним номером, перевірку і принципи оцінювання кожного запитання. Саме разом з учнями ми перевіряємо написаний цей перший тест на уроці

СПО. Діти під керівництвом вчителя виставляють собі «+» чи «-» за кожну відповідь на питання. Кожне питання обговорюється, чому саме така відповідь є вірною, навіть чому учень написав так, а не інакше, проводиться бесіда, співбесіда з усім класом, навіть якщо всі діти дали правильну відповідь. Таким чином проводиться корекція знань учнів.

Тестування для учнів 5 класу з теми:

«Догляд за одягом та взуттям», «Особиста гігієна», «Культура харчування»

№	Запитання	Варіанти відповідей	«+»/або напиши правильну відповідь
		Урок про життя, гігієну	
		Соціально-побутове орієнтування	
		Мило	
		Чистота	
		Здоров'я	
		через день	
		1 раз на день	
		2 рази на день	
		3 рази на день	
		Так	
		Ні	

5.	До особистої гігієни людини входить щоденний ранковий та вечірній туалети?	Так	
		Ні	
		Милом	
		Гелем для тіла	
		Шампунем	
		1 м.	
		10 м.	
		2-5 м.	
		5-7 м.	
		Так	
		ні	
		Так	
		ні	
		гумове	
		замшеве	
		текстильне	
		Шкіряне	
11.	Відгадайте загадку: « В роздягальні я служу - на собі пальто держу».		
12.	Назви взуття для занять спортом.		

Тестування для учнів 5 класу з теми: «Харчування»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь

1.	Про який продукт говорять: « ... - усьому голова».		Хліб
2.	Доповніть ряд слів: Які поживні речовини входять до складу їжі?	Вітаміни, білки...	Жири та вуглеводи
3.	Такі процеси, як: сортування, миття та нарізання продуктів – відносять до ..?	Первинної обробки; Теплової обробки	Первинної обробки
4.	Що таке меню?		Це перелік страв
5.	Де на Україні вирощують чай?	У Києві; У Криму; На Закарпатті; У Харкові	У Криму та на Закарпатті
6.	Скільки часу необхідно витратити для приготування яйця, звареного вкруту?	1. 4-6 хв.; 2. 1-2 хв.; 3. 8-10 хв.; 4. 1 година	8-10 хв.
7.	Що таке омлет?	1. Варене яйце; 2. Смажене яйце; 3. Смажене яйце з молоком	Смажене яйце з молоком
8.	Які продукти входять до складу вінегрету?		Картопля, морква, квасоля, буряк, цибуля, кислі огірки, олія
9.	Чашки, блюдця, цукерниця, чайник (назвіть одним словом)		Чайний сервіз
10.	Бутерброд з двома скибами хліба називають?	Закритим;	Закритим

		Відкритим; Фруктовим; Овочевим	
11.	Як можна назвати бутерброд з ковбасою?	Рибним; Овочевим; Фруктовим; М'ясним	М'ясним
12.	Які продукти входять до складу яєчні?		Яйця, молоко, сіль

6 клас «Особиста гігієна та догляд за одягом»

	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
1.	Елементи загартування організму		Сонце, повітря і вода
2.	Як часто потрібно підрізати нігті?	1 раз на тиждень, 1 раз на два тижні, 1 раз на місяць	1 раз на тиждень
3.	Скільки разів на день миють руки?	1 раз, 2 рази, 10 разів, за потребою	За потребою
4.	Як часто необхідно мити ноги?	1 раз в день, через день, 1 раз в тиждень, 1 раз в місяць	1 раз в день
5.	Що необхідно зробити, щоб відремонтувати порвану шкарпетку?	Штопку, латку, аплікацію	Штопку
6.	Якого кольору повинна бути нитка щоб пришити білий гудзик?	Червоного, зеленого, білого, чорного	Білого

7.	Які гудзики бувають за способом пришивання?	з 1 отвором, з вушком, з 2-ма отворами, з 4-ма отворами	
8.	Що пришивають до рушника, яким витирають руки?	Гудзик, гачок, вішалку, петельку	Петельку
9.	Які бувають гудзики за формою?	Різні геометричні форми	Круглі, овальні, квадратні
10.	Чи можна разом прати білі та кольорові речі?	Так ні	Ні
11.	Чи можна відбілювати кольорові речі?	Так, іноді, ніколи	Ні
12.	Якими руками необхідно вмикати праску у розетку?	Сухими, мокрими	Сухими

6 клас «Догляд за житлом»

№	Запитання	Варіанти відповідей	«+»/ напиши відповідь	Правильна відповідь
		Місце, де люди відпочивають;		
		Місце, де люди працюють		
		Щоб в квартирі завжди було красиво;		

		Щоб завжди було брудно;		
		Щоб було чисто		
		1 раз на рік;		
		2 рази на рік;		
		1 раз на місяць		
		15-18 * C,		
		18-20* C,		
		20-22* C,		
		22-25* C		
		15-18 * C,		
		18-20* C,		
		20-22* C,		
		22-25* C		
		Так		
		ні		
		Щоденно,		
		через день,		
		1 раз на місяць,		
		1 раз на тиждень		
		Кожного дня,		
		через день,		
		після використання,		
		1 раз на тиждень		

9.	Назвіть електричний прилад для видалення пилу		Пилосос	
10.	Як називають прибирання, при якому миється підлога?	Сухе, вологе	Вологе	
11.	Як часто необхідно поливати кімнатні рослини узимку?	Кожного дня, через день, 1 раз на тиждень	1 раз на тиждень	
12.	У якій послідовності необхідно виконувати прибирання?		Підмітання, витирання пилу, миття підлоги	

7 клас «Харчування»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
1.	Скільки разів на день повинен їсти школяр?	2, 3, 4, 5	4
2.	У який час школяреві потрібно лягати спати?	1. 18.00; 2. 21.00; 3. 22.00; 4. 23.00	2. 21.00
3.	Як часто слід мити волосся?	1. 1 раз на тиждень; 2. 1 раз на місяць; 3. 2 рази на місяць; 4. 2 рази на тиждень	В залежності від типу волосся – 1 або 2 рази на тиждень

4.	Як часто необхідно міняти нижню білизну	1. Кожного дня; 2. Через день; 3. Через два дні	Кожного дня
5.	Якого кольору повинна бути нитка щоб пришити зелений гудзик?		Зеленою
6.	З якої тканини шиють постільну білизну?	Шерсть, папір, бавовна, синтетика	Бавовна
7.	Чи можна виварювати білі бавовняні речі?	Так, ні	Так
8.	Які способи прання вам відомі?		Замочування, виварювання, ручне прання, прання у пральній машині
9.	Чому праску не можна ставити на дерев'ну поверхню?		Може статися пожежа
10.	За малюнком: хто правильно харчується?	Малюнок з книги «Твоє тіло – цікавий механізм» (С. 52-53)	Наталочка
11.	Чим можна чистити одяг?	Гребінець, щітка, волога ганчірка, засіб для видалення плям	Щіткою, вологою ганчіркою, засобом для видалення плям
12.	Що таке хімчистка		Це підприємство, де одяг чистять за допомогою хімічних речовин

7 клас

«Сім'я» та «Культура поведінки»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь

1.	До якого виду ігор відноситься «Морський бій»?	Тихі, рухливі	До тихих
2.	До якого виду ігор відноситься волейбол?	Тихі, рухливі	До рухливих
3.	Із запропонованого ряду випишіть тільки назви рухливих ігор	«Подоряночка», піжмурки, «Назви слово», «Христики-нулики»	«Подоряночка», піжмурки
4.	Скільки гравців може грати у «Морський бій»?	1, 2, 3, 4	2
5.	Напишіть дві назви рухливих ігор		Футбол...
6.	Що з названих речей краще подарувати на новосілля?	Каблучка, сервіз, квіти, книжка	Сервіз
7.	Що з названого краще вибирати у подарунок дівчині?	Квіти, парфуми, мило, плаття	Квіти
8.	Що з названих речей не дарують?	Торт, цукерки, пігулки, намисто	Пігулки
9.	Як називають подарунки на свята св. Миколая та Валентина		Миколайчиками та валентинками
10.	Що можна побажати, даруючи подарунок?		Щастя, здоров'я...
11.	Якщо вам подарували два однакових подарунки, чи потрібно про це говорити людям, що це зробили?	Так, ні	Ні
12.	Що необхідно сказати, отримавши подарунок?		Дякую, ...

8клас

«Особиста гігієна» та «Догляд за одягом»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
---	-----------	---------------------	---------------------

1.	Напишіть три етапи догляду за шкірою обличчя		Очищення, тонізування, зволоження
2.	Назвіть 2-3 косметичні засоби догляду за шкірою обличчя		Очищувач, лосьйон, тонік, крем, скраб, маска
3.	Із чого виготовляють шерстяні тканини?	Бавовна, льон, шерсть, синтетика	Шерсть
4.	У якій воді перуть шерстяні тканини?	Холодній, теплий, гарячий	У теплий
5.	Який з пральних порошоків можна використовувати для прання синтетичних та шерстяних тканин?	1. Для бавовни і льону; 2. Для всіх видів тканин	2. Для всіх видів тканин
6.	Чи можна викручувати синтетичні речі?	Так, ні	Ні
7.	Чи можна використовувати відбілювач для прання синтетичних і шерстяних тканин?	Так, ні	Ні
8.	З чого починають прасувати сорочку?	Манжет, комір, спинка, перед	3 манжетів або коміра
9.	Як прасують спідницю?	Вздовж, впоперек	Вздовж
10.	Що пришивають, коли здають речі для прання у пральню?	Гудзики, мітки, аплікація	Мітки
11.	Що таке пральня?		Це підприємство, де речі перуть за певну оплату
12.	Чим відрізняється пральня самообслуговування від звичайної?		Клієнт пере сам, використовуючи пральні машини фірми.

9 клас

«Особиста гігієна» та «Догляд за одягом»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
1.	Чи шкодить здоров'ю людини паління?	Так, ні	Так
2.	На який орган людини паління впливає найбільше?	Руки, легені, печінка, голова	Легені
3.	На який орган людини найбільше впливає алкоголь?	Ноги, шия, печінка, легені	Печінка
4.	Чи можна вживати пиво дітям до 18 років?	Так, ні	Ні
5.	Виберіть дорослі розміри одягу	28-32, 38-42, 46-52	46-52
6.	Виберіть дитячі розміри взуття	43-46, 37-39, 27-29	27-29
7.	Як визначається розмір чоловічої сорочки?	Обхват шиї, обхват стегон, обхвати грудей	Обхват шиї
8.	Як визначається розмір брюк?	Обхват грудей, обхват стегон, обхват шиї	Обхват стегон
9.	Чи можна одяг з плямами крові замочувати у гарячій воді?	Так, ні	Ні
10.	Як називається засіб для відбілювання речей?	Синька, відбілювач, оцет	Відбілювач
11.	Назвіть 3-4 речі, необхідні для видалення плям на тканинах		
12.	Як виводяться плями від...		

	(окреме завдання кожному учневі)		
--	----------------------------------	--	--

9 клас. Тематичне тестування «Харчування»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
1.	Чи може однорічна дитина самостійно їсти ложкою?	Так, ні	Так
2.	З якого віку дитині можна давати їсти оселедець?	1 рік, 1,5 року, 2 роки, 3 роки	1,5 року
3.	З якого віку дитині можна давати їсти шоколад?	2 роки, 3 роки, 3,5 роки	З 2-ох років
4.	Яку страву бажано давати дитині ясельного віку на вечерю?	Молочну, овочеву, м'ясну	Овочеву
5.	Скільки разів на день повинна їсти дитина віком від 1 до 3 років?	2 рази, 3 рази, 4 рази, 5 разів	4 рази на день
6.	Що таке дієтичне харчування?	1. Це лікувальне харчування; 2. Це дієта для схуднення	1. Це лікувальне харчування
7.	При яких захворюванням призначають «Дієту № 5»?	1. Захворювання печінки та жовчного міхура; 2. Цукровий діабет; 3. Ожиріння; 4. Захворювання нирок	1. Захворювання печінки та жовчного міхура

8.	При яких захворюваннях призначають «Діету № 9»?	1. Захворювання печінки та жовчного міхура; 2. Цукровий діабет; 3. Ожиріння; 4. Захворювання нирок	2. При цукровому діабеті
9.	Що є основним продуктом при лікуванні недовіря (анемії)?	Картопля, хліб, печінка, яблука	Печінка
10.	З якого віку дитині можна давати їсти макарони?	1 рік, 1,5 року, 2 роки, 3 роки	3 1,5 року
11.	Чи можна людині, хворій на цукровий діабет, споживати мед?	Так, ні	Так
12.	Напишіть рецепт приготування сирників		Сир, яйця, манна крупа, борошно, ... Перемішати, смажити...

9 клас Сімейні стосунки» та «Культура поведінки»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
1.	Що таке сім'я? (Підберіть кращу, як на вашу думку, відповідь)	1. Це колектив, що поєднує людей різного віку, рівноправних, пов'язаних родинними узами та обов'язками; 2. Чоловік та жінка, що живуть разом в одному домі	1. Це колектив, що поєднує людей різного віку, рівноправних, пов'язаних родинними узами та обов'язками;
2.	З якого віку дозволяється вступати у шлюб дівчатам та жінкам на Україні?	16 років, 17 років, 18 років, 20 років	17 років
3.	- «- хлопцям та чоловікам?	16 років, 17 років, 18 років, 20 років	18 років

4.	Що таке громадянський шлюб?	1. Шлюб, не зареєстрований у рагсі; 2. Шлюб, зареєстрований у рагсі	1. Шлюб, не зареєстрований у рагсі
5.	Якими не повинні бути стосунки у сім'ї?	Дружні, чесні, морально-етичні, справедливі, господарсько-побутові, сварливі	Сварливими
6.	Чи завжди молодий чоловік повинен пропускати дівчину чи жінку вперед?	Так, ні	Ні (в разі перешкоди)
7.	Хто має першим виходити з транспорту?	Чоловік, жінка	Чоловік
8.	За який час потрібно запрошувати гостей на свято?	За день, за два, за тиждень, за місяць	За тиждень
9.	Що необхідно зробити, якщо гість раптом щось розіб'є чи зламає?	Вигнати, посварити, заспокоїти, заплакати щоб пожалів	Заспокоїти
10.	До якої години можна вмикати гучну музику?	До 23.00, до 22.00, до 21.00, до ранку	До 21.00
11.	За який час до приходу гостей повинен бути накритий стіл?	За 5 хвилин. За 15 хвилин, за годину, за 2 хвилини	За годину
12.	Чи правильним є цей вислів? «Сімейне життя ніколи не буває суцільним святом. Необхідно вміти ділити не лише радощі, а й горе, біду, нещастя»	Так, ні	Так

9 клас

Тестування з теми «Догляд за житлом»

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
1.	Що таке інтер'єр?	1. Програма телебачення; 2. Внутрішній простір квартири; 3. Порода собаки	2. Внутрішній простір квартири
2.	З якого боку від робочого стола слід розташовувати лампу чи бра?	Ліворуч, праворуч	Ліворуч
3.	Який колір негативно впливає на нервову систему людини, і тому його не слід використовувати у спальні?	Зелений, жовтий, червоний, блакитний	Червоний
4.	Назвіть важливий елемент оздоблення квартири, який використовується для вікон		Фіранки, штори, портъери, гардини, жалюзі
5.	Які штори роблять візуально видовжують кімнату?	1. Довжиною до підлоги; 2. Довжиною до підвіконня	1. Довжиною до підлоги
6.	Назвіть предмети інтер'єру, призначені для освітлення		Люстра, бра, торшер
7.	Скільки в Черкасах автовокзалів?	Один, два, три	Два
8.	Яким є маршрут Черкаси-Київ?	Міжміський, приміський, міський, міжнародний	Міжміський
9.	Від чого залежить вартість проїзду автобусом?	1. Від продавця квитків; 2. Від швидкості автобусу; 3. Від кілометражу; 4. Від комфортабельності автобусу	3 та 4 варіанти
10.	Яким є маршрут Черкаси-Геронимівка?	Міжміський, приміський, міський, міжнародний	Приміський

11.	Назвіть види водного транспорту		Морський та річний
12.	Як називається місце, до якого прибувають кораблі?		Порт

**9 клас. Тематичне тестування з тем
«Торгівля», «Засоби зв'язку» та «Медична допомога»**

№	Запитання	Варіанти відповідей	Правильна відповідь
1.	Як називається місце, де населення реалізує надлишки сільськогосподарських продуктів, вирощених власними руками?		Сільськогосподарський ринок
2.	Назвіть найбільший ринок у Черкасах		По вул. Смілянській Центральний
3.	Чим відрізняються правила торгівлі на ринку від магазину?	1. На ринку дорожче; 2. Можна поторгуватися	2. Можна поторгуватися
4.	Що можна купити на ринкові?		...
5.	Якою може бути найбільша вага посилки?	5 кг, 8 кг, 10 кг, 15 кг	8 кг.
6.	Який грошовий переказ надходить раніше?	Поштовий, телеграфний	Телеграфний
7.	Від чого залежить вартість відправлення грошового переказу?	1. Від суми переказу; 2. Від часу відправлення	1. Від суми переказу
8.	Чи можна при опіках змащувати рану жиром?	Так, ні	Ні
9.	Чи можна при обмороженні змащувати рану спиртом?	Так, ні	Ні

10.	Що слід робити для того, щоб уникнути сонячного удару?	1. Пити багато води; 2. Носити капелюх; 3. Не виходити на вулицю	Носити капелюх
11.	Які з названих предметів не можна відправляти у посилках?	Фрукти, книги, консервація, одяг	Консервацію
12.	Назвіть перші ознаки отруєння		Запаморочення, пронос, нудота...

Нечитайло Олександр Михайлович,

вчитель- дефектолог І кваліфікаційної категорії

Уроки трудового навчання (столярна справа)

**Тема: Виготовлення з деталей конструктора
стола**

Мета: продовжувати формувати уміння і навички роботи з конструктором. Розширювати кругозір, розвивати загально трудові і конструктивні уміння учнів. Формувати основи трудової культури. Сприяти розвитку самостійності при виконанні завдань. Розвивати увагу, пам'ять, логічне мислення, зв'язне мовлення. Виховувати творче ставлення до праці, бережне ставлення до шкільного обладнання, до природи.

Обладнання: конструктори, малюнки меблів, таблиці.

Хід уроку:

І. Нервово-психологічна підготовка:

Добрий день, мої майстри,

В цей день і в цей час

Радий всіх я бачить вас.

-Підніміть праву руку, якщо у вас гарний настрій, ліву - якщо поганий, обидві руки – якщо ви готові подарувати посмішку своєму сусідові (обмін посмішками)

Вправа «Мікрофон»

А для того, щоб хороший настрій зберігся у нас, яким має бути наш урок?

(Відповіді учнів)

А якими повинні бути учні на уроці?

Відповіді учнів.

Раджу на урок взяти мудру голівку, уважні і спостережливі оченята, працюючі руки, вушка, що вміють слухати і чути, добре серденько, працюючість і терпіння.

II. Організаційний момент

Здача рапорту черговим. Перевірка готовності учнів до навчання.

III. Підготовча частина

Увага! Перевірте, чи всі готові розпочати урок, чи у всіх є конструктори?

Для проведення уроків з ручної праці ми з вами поділимося на ланки і у кожної ланки свій девіз.

Для чого ми це зробили? (Щоб допомагати один одному)

Зараз ми повторимо девізи і пояснимо їх зміст.

1 ланка – Хто спішить, той людей смішить.

2 ланка – 7 раз відмір – раз відріж.

IV. Основна частина

1. Розкриття змісту заняття.

Як ви вже здогадалися з обладнання, сьогодні ми також будемо працювати з конструктором. За допомогою конструктора ми вже з вами робили іграшки. Що сьогодні будемо робити, здогадаєтесь коли відгадаєте загадку:

З головою він накритий,

Несуть йому їсти й пити.

Та він страви не вживає –

Все хтось інший поїдає (стіл).

2.Бесіда учителя з елементами розповіді.

До якої групи предметів відносимо стіл?

Які ви знаєте меблі? (показ малюнків)

А які столи є за призначенням?(демонстрація малюнків столів – письмовий, журнальний, комп'ютерний, обідній)

З якого матеріалу виготовляють столи? (дерево, пластик, скло, метал)

Дуже гарними і екологічно чистими є вироби з дерева.

Словникова робота: **екологічно чистий матеріал.**

Отож, щоб зробити дерев'яний стіл, потрібно щоб виросло таке дерево, яке можна розпиляти на дошки. Отже це велике дерево і йому багато років.

[показ зрізу дерева]

Найкращі меблі
виготовляють з дуба,
червоного дерева, горіха,
бука.

Щоб менше зрубувати
дерев, потрібно берегти
меблі, щоб вони служили
нам якомога довше (не
ламати, не дряпати
поверхню, не хитатися
на стільці і т.д.)

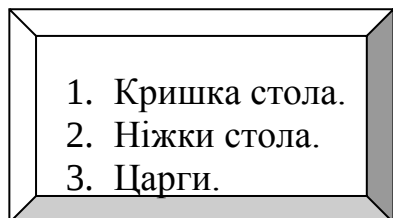
3. Розгляд будови стола.

Ви пам'ятаєте, що ми сьогодні будемо робити?

Так – стіл за яким їдять.

А тепер давайте подивимося – з яких частин складається стіл?

Будова стола:

Словникова робота: **царга**.

4. Фізкультхвилинка.

Ся – сю - сі – піднімаємось усі

Ся – сю - сі – ми стрибаємо усі

Ся – сю – сі – присідаємо усі

Ся – сю – сі – вже сідаємо усі.

5.Складання плану роботи виготовлення стола.

План:

1. Відібрати необхідні деталі для конструювання:
 - кришка-1шт.
 - ніжки – 4шт.
 - царги – 2шт.
 - гвинти – 8 шт.
 - гайки – 8 шт.
2. Прикріпити за допомогою гвинтів і гайок ніжки до кришки столу.
3. Скріпити ніжки столу царгами.

6.Повторення правил ТБ:

Як справжні майстри під час роботи потрібно дотримуватись правил ТБ.

Що повинен кожен знати,

Щоб безпечно працювати?

До ножа, до ножиць, шила

Треба розум, а не сила.

- 1.Роботу починай лише з дозволу учителя.
- 2.Інструменти використовуй тільки за призначенням.
- 3.Викруткою користуйся обережно, передавай ручкою до товариша.

7. Самостійна робота учнів по виготовленню стола.

Індивідуальна допомога учителя в разі потреби.

V. Підсумок уроку

Оцініть свою роботу на уроці:

- Ви працювали недостатньо старанно – руки вгору
- Ви працювали добре – руки до плечей
- Ви працювали чудово – аплодисменти

Тема: Робота з лобзиком. Виріб “Рукавичка»

Мета: Вчити учнів пиляти лобзиком по лінії розмітки. Розвивати увагу, пам'ять, дрібні рухи пальців, зв'язне мовлення, логічне мислення.

Виховувати любов до праці, бажання працювати.

I. Організаційний момент.

Привітання, перевірка готовності учнів до уроку.

II. Нервово-психологічна підготовка.

Прочитайте девіз сьогоднішнього нашого уроку:

Ніхто не став майстром,
Не тренуючись у майстерності.

Як ви розумієте цей вислів?

(Пояснення учнів)

Так, діти, щоб стати майстром, гарно виконувати роботу, потрібно багато тренуватися, тобто працювати.

Тож бажаю, щоб до кожного з вас
Завітало натхнення сьогодні у клас
І збудило бажання здобути знання,
Щоб потім життя ви не йшли навмання.
Щоб вам захотілось новеньке пізнати,
Самим навчитись, та інших навчати.
Тож я побажаю, щоб лінь ви прогнали,
Й натхнення щоб кожного дня ви зустрічали

Будьте наполегливими, старанними, активними і усе в нас буде добре.

III. Підготовка учнів до сприйняття нового матеріалу

- Яка зараз пора року?
- Які свята ми відзначаємо взимку?

Свято Миколая:

Різдво

- До якого свята ми готуємось?

(до Нового року)

- Як відзначають це свято у нас на Україні?

(прикрашають ялинку, співають, танцюють навкруг ялинки, розповідають вірші, проводять ігри)

На подвір'ї нашої
школи ростуть ялинки.

І сьогодні проходячи

повз них я почув

розмову двох

красунь-ялинок.

Давайте пофантазуємо,

про що ж вони

могли говорити.

(відповіді учнів)

Так, діти, наші ялинки були дуже засмучені. Вони хочуть щоб їх також прикрасили іграшками, щоб і у них було свято. І чекають вони на чарівників, які виконають їхнє бажання.

Готові допомогти нашим ялиночкам і попрацювати чарівниками?

Чим будемо прикрашати наші ялинки дізнаєтесь відгадавши загадку:

Плету хлівець на четверо овець

А на п'яту окремо.

Рукавичка

Так, діти, ми будемо прикрашати наші ялинки ось такими рукавичками.

(Демонстрація зразка)

-З якого матеріалу зроблена іграшка?

-Що таке фанера?

-За допомогою якого інструменту виготовлена ця рукавичка?

VI. Новий матеріал

Лобзик. Будова лобзика.

- 1.Ручка
- 2.Рамка
- 3.Пилка
- 4.Верхній затискач
- 5.Нижній затискач

V. Пальчикова гімнастика

Щоб рукавичка вийшла гарна, потрібно підготувати до роботи наші руки.

Рукавички волохаті

Хочуть руки зігрівати

І зовуть: «Заходьте дружно,

Ми нагріємо усіх!»

Старший братик першим йде

І малят своїх веде.

Цей показує дорогу,

Троє менших вслід за ним

Дріботять собі потроху,

Щоб зігрітися усім.

VI. Практична робота учнів

Складання плану роботи.

Пальчикова гімнастика

1. Заготовити фанеру.
2. Розмітити виріб по шаблону.
3. Підготувати лобзик до роботи.
4. Випилювання лобзиком виробу. Т.Б. при роботі з лобзиком.
5. Шліфування виробу.
6. Оздоблення виробу (розфарбування, лакування).

VII. Фізкультхвилинка

Рукавичка не тільки прикраса для наших ялинок, вона ще була і хатинкою для деяких звірів.

Скажіть яких, ось вам картки підказки.

МИ..

ВЕД.....

ЖА..

ЗАЙ...

КА...

ЛИ.....

ВОВ...

За першим складом відгадайте назву тварини і покажіть як вона добиралася до рукавички.

VIII. Продовження практичної роботи учнів

(Індивідуальна допомога учням).

IX. Підсумок уроку

Оцінювання.

Наш урок добігає кінця.

Чи сподобався він вам?

Що запам'яталося?

Уявіть собі, що ви відвідали свого товариша, який не був сьогодні у школі, що розповіли б ви йому про наш урок?

6 клас

Тема: Підгонка шипових з'єднань. Виріб «табуретка»

Мета: Навчати учнів підганяти шипові з'єднання. Розвивати увагу, пам'ять, логічне мислення, зв'язне мовлення, дрібні рухи рук.

Виховувати старанність, акуратність в роботі, бережливе ставлення до природи.

Обладнання: зразок, заготовки, розмічувальні та обробні інструменти, демонстраційний матеріал.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

До гостей наших поверніться,

Привітайтеся, усміхніться,

У нашій майстерні ми їх привітаємо,

Здоров'я, добра їм усім побажаємо.

II. Нервово-психологічна підготовка

На уроках української мови ви вивчали слова, що означають назви предметів і відповідають на питання:

Хто? або **Що?**

Як називаються ці слова?

Іменники.

А тепер подумайте і назвіть слова-іменники, які ми запросимо до себе на урок.

(Відповіді учнів).

Молодці! А зараз прочитаємо разом слова- іменники, які також будуть гостями на нашому уроці і допоможуть вам гарно вчитися.

Активність, уважність,
розум, пам'ять, увага,
дисциплінованість,
старанність, кмітливість.

А з якими іменниками будемо боротися?

Лінь, байдужість, неохайність.

III. Повторення вивченого матеріалу

1. Будова табуретки.
2. Породи дерев.
3. Вади деревини.

От і повторили ми вивчений матеріал, а що ще потрібно вміти робити, щоб наш урок пройшов цікаво і змістовно?

(Відповіді учнів)

- Треба вміти гарно читати.
- Вміти рахувати, знати міри довжини, щоб робити правильно розмітку.
- Пиляти, стругати, правильно використовувати інструменти за призначенням

Зараз і проведемо хвилинку читання. Адже читання – це віконце, через яке ми бачимо світ. І у того, хто багато читає воно стає все ширшим і він дізнається багато нового.

А от про що ми будемо читати – дізнаєтесь із загадки:

Біле плаття, чорні латки,
Вийшла дівка погуляти
Кучері зелені має.

Хто з вас назву відгадає?
(Береза)

Отож будемо читати про біло стволу красуню, яка щедро напуває нас своїм соком, лікує від хвороб. З її деревини виготовляють різні вироби. І саме з деревиною берези ми сьогодні будемо працювати.

Розпочинаємо нашу хвилинку читання. Читаємо 5 хвилин, робимо позначку, продовжимо читання на наступному занятті.

Обговорення прочитаного, переказ.

-Прочитали про березу, збагатили свої знання, а можливо хтось з вас знає вірш про березу?

(Читання вірша учнем).

Не дивуйтеся нітрішки,

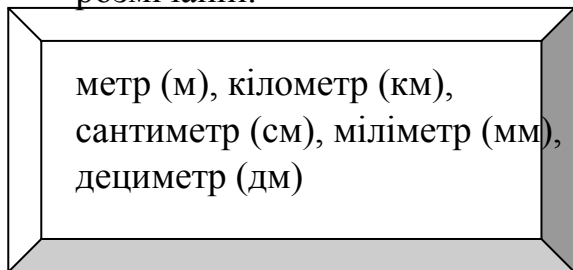
Що в берізок молодих
Ціле літо чисті ніжки,
Білі-білі, наче сніг.

Це тому, що в хороводі,
Коли ми спимо усі,
По траві берізки ходять,
Миють ноги у росі.

-Щоб бути гарним майстром потрібно вміти рахувати, знати міри довжини.
Які міри довжини ви знаєте?

(Відповіді учнів)

-А тепер у картках закресліть ту міру довжини, якою не користуються при розмічанні.

-Правильно! А чому?

(Такі великі вироби зробити неможливо)

IV. Новий матеріал

Ми з вами читали, повторили міри довжини, а тепер переходимо до основного нашого завдання – практичної роботи.

Тема нашого сьогоднішнього заняття:

Подивіться уважно і знайдіть серед цих з'єднань шипове (на столі декілька видів з'єднань).

1.Шипове з'єднання.

2.Шип.

3.Гніздо.

Вимоги до підгонки шипових з'єднань.

Скажіть, які інструменти нам знадобляться, щоб виконати шипове з'єднання?

Підійдіть і візьміть ці інструменти.

Техніка безпеки при роботі з інструментами.

Працюємо над виготовленням табуретки згідно плану:

1.Виготовити деталі:

А) 4 ніжки

Б) 4 царги

В) 4 проніжки

2.Склеїти дві бокові рамки.

3. Склеїти корпус табуретки.

4. Виготовити сидіння.

5. З'єднати корпус із сидінням.

6.Підготувати табуретку до обробки і покрити лаком.

Перший пункт ми вже виконали. Сьогодні будемо працювати над виконанням другого пункту нашого плану.

- Пояснення учителя про послідовність роботи над другим пунктом.
- Поточний інструктаж (робота із стамескою, рашпілем).

V. Практична робота учнів по підгонці шипових з'єднань

(Індивідуальна допомога учням).

VI. Фізкультхвилинка з імітацією рухів згідно тексту

Табуретку ми робили.

І стругали...

(дивіться, які гарні стружки летять)
І пиляли...

(пилку тримаємо рівно)
Молотками працювали..

(дотримуйтеся техніки безпеки, бережіть пальці)
Фарбували, лакували...

(не пропускайте, фарбуйте щільненько)

Потім тату дарували

Відпочинь татусю-друже

Бо люблю тебе я дуже.

VII. Продовження практичної роботи

VIII. Підсумок уроку. Оцінювання

Підводячи підсумок уроку, хочу щоб спочатку ви самі оцінили свою роботу, але при цьому були чесними. На аркуші паперу обведіть свою руку і на кожному пальчику напишіть, якими ви були на уроці.

Допоможуть вам ось ці слова:

Уважний, наполегливий, старанний,
Зібраний, акуратний, кмітливий,
Активний, неуважний, ледачий,
Трішки балакучий.

Виберіть ті слова, які характеризують вас під час уроку. А потім подивимося чи збігаються ваші слова із словами учителя.

Оціни себе сам!

(Слова для довідок: активний, акуратний, старанний, трішечки балакучий, уважний).

Некористенко Людмила Володимирівна,

вчитель-дефектолог II кваліфікаційної категорії

Урок з трудового навчання (рослинництво) у 9 класі

Практична робота

Тема: Розмноження квіткових декоративних рослин та догляд за ними

Мета навчальна: ознайомити учнів з основними способами розмноження рослин та доглядом за ними; корекційно-розвиваюча: розвивати уяву, увагу, вміння аналізувати, систематизувати, робити висновки; виховна: виховувати любов та бережливе ставлення до рослин.

Обладнання: кімнатні рослини, склянка з водою, горщик, ґрунт.

Хід заняття:

I. Організація класу

- перевірка присутніх;
- призначення чергових.

II. Нервово-психологічна підготовка

Кімнатні квіти

Кімнатні квіти я люблю

То пещу їх, то поливаю,

То з ними тихо говорю,

То їм пісні на сон співаю.

Вони всміхаються мені —

Вони — живі, красиві.

— До якої природи належать кімнатні рослини? (До живої природи)

III. Актуалізація опорних знань

- Які кімнатні рослини ви знаєте?
- Назвіть кімнатні рослини, які люблять тінь?
- Назвіть кімнатні рослини, які люблять сонце?
- Як правильно доглядати за кімнатними рослинами?
- Які способи розмноження кімнатних рослин ви знаєте?

IV. Вивчення нового матеріалу

(Розповідь з елементами бесіди)

Нехай мене чарують квіти,

Нехай життя їм віддаю,

Ніяк я барвами досхочу

Своїх очей не напою...

- Уперше почали вирощувати кімнатні рослини в XIII ст. Узимку 1240 році в Кельн прибув голландський король Вільгельм, якому була влаштована урочиста зустріч у приміщенні, прикрашеному деревами та кущами, ніби влітку. З тих пір європейські монархи змушували своїх садівників вирощувати рослини в кімнатах. Спершу це були види, що мали практичне значення для імператорських кухонь. Навіть слово «оранжерея» походить від французького «orange», що означає апельсин.

- У наших помешканнях, як правило, поселяються тропічні і субтропічні рослини з багаторічними листками. Це пояснюється тим, що кімнатні умови деякою мірою подібні на тропічні: затінок, волого і тепло протягом усього року, температура без мінусових перепадів, у повітрі багато вуглекислого газу. В помешканнях з відносно низькою вологістю повітря і добрим освітленням чудово живуть рослини пустель.

- Зазвичай горщики із кімнатними рослинами розміщують у вільних кутках, на шафах, у підставках на стінах, де не завжди є багато світла. Тому найбільшою популярністю користуються не дуже вибагливі до світла рослини: хлорофітум, монстера та ін. Кожна кімнатна рослина відрізняється не тільки зовнішнім виглядом, умовами зростання, але й способом розмноження.

- насіння;
- стебловими живцями;
- листковими живцями;
- корінням

Насіннєве розмноження

При вирощуванні рослин в кімнатах насіннєвий спосіб застосовують досить рідко, тому що він досить складний і вимагає більш суворого дотримання температурного режиму та вологості. При насіннєвому розмноженні не завжди передаються сортові та інші ознаки, наприклад махровість. Недоліком насіннєвого розмноження є також більш пізнє цвітіння. Проте воно дає можливість отримати нові сорти. У кімнатах можна вирощувати амарилліс, бегонію, бальзамін, примулу, клівію, цикламен, цинерарії, глоксинію, кавове деревце, пеларгонії, руеллію та ін. Всі названі види в кліматичних умовах України дають добре насіння. Насіння висівають в маленькі горщики, миски і дерев'яні ящики з водостічними отворами. У більшості кімнатних рослин сходи з'являються через 2-3 тижні, у деяких - через кілька днів. Розсаджують дрібні сіянці з допомогою пікіровочного кілочка і пінцета.

Прищипка корінців у сіянців затримує їх зростання, але зате з часом коріння розростаються в розгалужену кореневу систему, яка забезпечує прекрасний розвиток надземної частини рослин і їх рясне цвітіння.

Розмноження живцями

Найбільш поширене розмноження стебловими живцями. Живцем називається будь-яка відокремлена від стебла частина, яка в сприятливих умов розвивається в самостійну рослину. Кращий час для живцювання - весна (березень - квітень). Посаджені в цей час живці встигають утворити хорошу кореневу систему, дають кілька пагонів протягом літнього періоду і краще перезимовують, ніж живці більш пізньої посадки. Такі рослини зацвітають влітку: бегонія, пеларгонія, фуксія, абутилон та ін.. На живці краще брати молоді або пагони довжиною 6-8 см, з 2-3 міжвузлями й 3-4 листками, інакше вони можуть загинути.

Розмноження кореневими нащадками

Кореневими нащадками розмножують клівії, філодендрони, агави, алоє, пандануси, драцени та інші, тобто рослини, які утворюють на придаткових коренях маленькі рослини. При пересадці материнської рослини

їх обережно відокремлюють, зберігаючи корінці, і садять в окремий горщик.

V. Фізкультхвилинка

VI. Виконання практичної роботи

Інструктивна картка №1

Розмноження стебловими живцями

1. Відріж стебловий живець з 3-4 листками традесканції. Постав у склянку з водою. Живець має бути занурений у воду на 1,5см. Щоб живець не падав, доцільно закріпити його у цупкому папері з отвором.
2. Кожні 3-4 доби міняй воду у склянці (вода має бути відстояна). Слідкуй, щоб не падав рівень води.
3. За розвитком живців веди спостереження.
4. Коли з'являються корінці до 3-4мм завдовжки, пересади живці у ґрунт. Накрий живці скляними банками і витримуй у теплому місці з розсіяним світлом, доки вони не почнуть рости.

Інструктивна картка №2

Розмноження листовими живцями

1. Відріж листок фіалки узамбарської.
2. Підготуй горщик з вологим ґрунтом або вологим піском.
3. Листковий живець помісти у пісок на всю довжину живця. Накрий живець скляною банкою. Постав у тепле місце захищене від прямого попадання сонячного світла. Не забувай щоденно піднімати скляну банку для провітрювання. Слідкуй щоб пісок не пересихав.
4. Проводь спостереження за розвитком живців.

Висновок: Рослини розмножуються _____. Яке
значення має розмноження рослин? _____ У природі:
_____. У житті людини: _____.

VII. Підсумок заняття

- Що таке розмноження?
- Які види розмноження ви знаєте?
- Які види розмноження ви робили на практичній роботі?
- Як правильно доглядати за живцями?

VIII. Домашнє завдання

Запишіть назви кімнатних рослин, що ростуть у вас вдома.

РОЗДІЛ 2

Виховання дітей з особливими потребами

Коваль Наталія Олександрівна,
заступник директора з виховної роботи

Принципи позитивного виховання (матеріал для проведення батьківських зборів)

Виховувати - не значить говорити дітям хороші слова, наставляти і повчати їх, а передусім самому жити по-людськи. Хто хоче виконати свій обов'язок у вихованні дітей, той повинен розпочати виховання із самого себе

О.М. Острогорський

Світ переживає кризу виховання. Із кожним днем засоби масової інформації приносять нам усе більше звісток про дитячу та підліткову злочинність, занижену самооцінку, синдром нестачі уваги, наркоманію, ранню вагітність і самогубства. Майже всі батьки нині сумніваються як у старих методах виховання, так і в нових. Створюється враження, ніби жоден підхід не годиться, а проблеми наших дітей тим часом усе поглиблюються.

Деякі батьки вважають, що коріння проблем у вседозволеності й у тому, що ми дуже багато даємо своїм дітям. Інші думають, що вся справа в застарілих методах виховання — на зразок криків і стусанів. Треті схиляються до думки, що нові проблеми породжені негативними змінами в самому суспільстві.

Звичайно, суспільство й той вплив, який воно здійснює на дітей, мають безпосереднє відношення до нашого питання, і деякі проблеми можна б було розв'язати за допомогою відповідних змін у законодавстві,— однак куди важливіше звернути увагу на те, що відбувається вдома. Проблеми дітей починаються вдома й можуть бути розв'язані там же. Зміни в суспільстві — важливий чинник, але батьки повинні зрозуміти, що саме від них залежить, чи виростуть їхні діти сильними, впевненими в собі, здібними до співпраці та співчуття.

Проблеми дітей починаються вдома й можуть бути вирішені там же.

Щоб не відставати від змін, що відбуваються в суспільстві, батькам потрібно змінити свій підхід до виховання. За останні дві сотні років суспільство здійснило історичний стрибок, надавши всім громадянам небувалі особисті свободи і людські права. Але, не дивлячись на те що сучасне суспільство хоче жити за принципами свободи і має права людини, батьки, як і раніше, використовують виховні методи, що дісталися нам із темного середньовіччя.

Сучасне суспільство хоче жити за принципами свободи й має права людини, а батьки, як і раніше, використовують виховні методи, що дісталися нам із темного середньовіччя.

Для того щоб виростити здорових, здатних до співпраці дітей, батькам потрібно вдосконалювати свої методи виховання. Керівники компаній знають: якщо вони хочуть зберегти конкурентоспроможність на ринку, їм необхідно постійно змінюватися й поліпшуватися. Якщо батьки хочуть, щоб діти могли впевнено відчувати себе у вільному світі, потрібно виховувати їх за допомогою найефективніших сучасних методів.

У минулому (багато батьків це роблять і зараз) дітей контролювали за допомогою тиску, страху та відчуття провини. Щоб мотивувати хорошу поведінку, їм вселяли, що вони порочні та можуть заслужити добре ставлення тільки слухняністю. Найсильнішим стримуючим чинником для малюка був страх утратити любов і прихильність батьків. Якщо цього виявлялося недостатньо, дорослі вдавалися до більш жорстких покарань, які мали пробудити ще більший страх і зламати волю. Неслухняну дитину нерідко називали свавільною. За іронією долі з погляду позитивного виховання основою для розвитку в особистості духу співпраці, впевненості в собі й чуйності служить саме виховання сильної волі.

- ***Щоб виховати в дитині дух співпраці, впевненість і чуйність, необхідно розвивати волю, а не ламати її.***

Мета виховання полягала в тому, щоб прищепити дітям слухняність. Позитивне виховання спрямоване на те, щоб виростити вольову особистість, але при цьому схильну до співпраці. Щоб домогтися співпраці, немає потреби ламати волю. Діти — з небес. Коли їх серця відкриті, а воля отримує необхідне підживлення, вони прагнуть співпраці.

- ***Мета позитивного виховання — виростити вольову, але при цьому готову до співпраці дитину.***

Методи минулого були націлені на виховання слухняних дітей. Позитивний підхід спрямований на виховання чуйних дітей, які підкоряються правилам не зі страху, але діють спонтанно й ухвалюють рішення за покликом серця. І якщо такі діти не брешуть, то не тому, що це проти правил, а тому, що вони чесні і справедливі. Мораль для них не є чимось нав'язаним — вона йде зсередини, вихована співпрацею з батьками.

- ***Замість того щоб розвивати в дітях слухняність, позитивне виховання прагне розвинути в них жалісливість.***

Виховні методи минулого були зосереджені на тому, щоб привчити дітей підкорятися. Позитивне виховання прагне створення упевнених у собі лідерів, здатних творити свою долю самостійно, а не просто слідувати по стопах тих, хто йде попереду. Упевнені в собі діти виразно усвідомлюють, хто вони є і чого хочуть досягти.

- ***Упевнені в собі діти менше піддаються тиску з боку однолітків і не мають потреби бунтувати***

Сучасні діти не потребують мотивації страхом і покаранням. Вони володіють природженою здатністю відрізняти хороше від поганого — потрібно тільки надати їм можливість розвинути цю спроможність. Замість того щоб мотивувати їх до належної поведінки за допомогою покарання і страхання, можна використовувати заохочення, а також їх природне здорове бажання подарувати батькам радість.

- ***У цілому позитивне виховання — широка практична філософія виховання, застосовна до дітей будь-якого віку. Нові ідеї та методи стануть у нагоді для роботи з немовлятами, малюками, дітьми і підлітками. Навіть якщо дотепер ви виховували свого підлітка інакше, почніть застосовувати її принципи — і дитина піде вам назустріч.***

Принципи і прийоми позитивного виховання направлені на те, щоб поліпшити спілкування з дітьми, поглибити співпрацю з ними і спонукати їх до якнайповнішого прояву своїх здібностей

Принципи позитивного виховання:

- ***Відрізнятися від інших — нормально.***
- ***Припускатися помилок — нормально.***
- ***Виявляти негативні емоції — нормально.***
- ***Хотіти більшого — нормально.***
- ***Виразати свою незгоду — нормально, але пам'ятай, що мама і тато — головні.***

Ці п'ять принципів дадуть вашим дітям свободу розвивати даровані Богом здібності. Якщо, використовуючи позитивне виховання, правильно втілювати принципи в життя, ваша дитина розвине в собі якості, необхідні для досягнення успіху: вміння прощати інших і себе, вміння ділитися, вміння чекати здійснення своїх бажань, відчуття власної гідності, терпіння, завзятість, пошана до оточуючих і до себе, дух співпраці, чуйність, упевненість в своїх силах, здатність бути щасливим. Пропонований новий підхід у поєднанні з вашою любов'ю і турботою дасть дітям можливість повністю розвинути свій потенціал на кожному етапі дорослішання.

Озброївшись новими ідеями, знайдете необхідну для виховання дітей впевненість і зможете спокійно спати ночами. Коли у вас виникнуть питання і ви знітитеся, ідеї стануть для вас щедрим джерелом, до якого ви зможете повертатися знову і знову, щоб знайти підтримку та пригадати, що необхідно вашим дітям і що ви в змозі дати їм.

Перш за все пам'ятайте, що діти насправді прийшли з небес. У них уже є все необхідне для зростання. Ви, як батьки, повинні тільки сприяти цьому процесу, допомогти повноцінно реалізувати закладений у них потенціал.

Усі діти народжуються безвинними і добрими. Кожна дитина особлива, приходить у цей світ з певним призначенням. Яблучна насінина природним чином перетворюється на яблуню. З неї не виросте груша або апельсин. Як батьки, ми перш за все повинні визнавати, поважати і підтримувати процес природного зростання наших дітей. Від нас не вимагається якимось чином формувати з них таких людей, якими вони на нашу думку повинні стати. Проте ми відповідальні за те, щоб надати їм мудру підтримку, коли йдеться про розвиток їх природжених талантів і сильних якостей.

Дітям не потрібно, щоб ми їх спрямовували або покращували, але їх зростання залежить від нашої підтримки. Ми повинні надати родючий ґрунт, на якому змогли б вирости плоди їх величі. Усе інше вони в силах зробити самі. У яблучній насініні таїться найдокладніший план її майбутнього зростання і розвитку. Так само в розумі, серці й тілі кожної дитини є докладний план розвитку.

- ***Не думайте, ніби вам необхідно зробити своїх дітей хорошими,— визнайте, що вони вже хороші.***

Без розуміння природних шляхів розвитку дитини батьки схильні переживати непотрібне розчарування, турботу й вину, блокують або пригнічують розвиток своїх дітей у деяких напрямках. Сильні діти менше піддаються тиску з боку однолітків і не мають бунтувати для самоствердження. Вони думають своєю головою, але при цьому залишаються відкритими для допомоги та підтримки з боку батьків. Коли такі діти дорослішають, їх не сковують забобони оточуючих. Вони слідують своєму внутрішньому компасу й ухвалюють рішення самостійно.

- ***У розумі, серці й тілі кожної дитини, що росте, є докладний план розвитку.***

Відрізнятися від інших — нормально. Кожна людина від народження унікальна й особлива. На практиці це означає, що діти можуть дуже відрізнятися від того, якими їх хотіли бачити батьки. Кожному дані особливі таланти, перед кожним стоять унікальні задачі в житті. Щоб малюк міг вирішувати ці задачі, необхідно задовольнити його індивідуальні потреби. Батьки мають не просто терпіти особливості своїх дітей, але приймати їх. Нам слід прагнути розпізнавати особисті потреби дитини та задовольняти їх.

Якщо батьки не розуміють цього позитивного принципу, то нерідко доходять висновку: «З моєю дитиною щось не так. Схоже, вона потребує не стільки виховання, скільки перевиховання» або «Моя дитина погана, і її потрібно виправити». Таке ставлення — найбільша помилка, якої можуть припуститися батьки. Дітям необхідно однозначно давати знати, що з ними все гаразд і що відмінності між людьми прийнятні, навіть очікувані.

- ***Батьківське невміння приймати дітей такими, які вони є, виражається в словах: «З моєю дитиною щось не так».***

Зазвичай батьки вирішують, ніби їхні діти погані або з ними щось не так, саме тоді, коли не можуть домогтися від них співпраці. Знаючи про відмінності між дітьми і про те, як ці відмінності виявляються, батьки і матері не поспішають припускати найгірше, якщо їх дитина виявляється не такою, як вони чекали. Замість того щоб намагатися викоренити ті або інші особливості дитини, батьки виховують малюка так, щоб він міг проявити свої таланти і подолати недоліки.

Кожна дитина є унікальним поєднанням характерних особливостей, визначених статтю, статурою, темпераментом, характером, інтелектом і стилем навчання. Коли батьки знають про ці відмінності між дітьми й уявляють собі, які можуть бути комбінації перерахованих вище чинників, їм легше зрозуміти та прийняти особистісні риси нащадка. Розширивши таким чином свій світогляд на речі, батьки вже не схильні думати, що одна дитина краща за іншу або що існує якийсь єдиний зразок, якому повинне відповідати їхнє дитя.

- *З того, що діти різні, не витікає, що хтось краще, а інший — гірше.*

Батьки нерідко приходять до помилкового переконання, ніби вони знають, що добре для їхньої дитини. Припустимо, ваша дитина — яблуня, а ви наполегливо прагнете виростити з неї хорошу грушу. Таке турбування тільки затримує розвиток дитини. Хоча діти народжуються із закладеним у них внутрішнім планом того, якими вони повинні бути й що повинні робити тут, для реалізації та розвитку внутрішнього потенціалу їм необхідно, щоб батьки приймали їх такими, які вони є, любили, підтримували, приділяли час і увагу.

Від батьків не залежить, яким виявиться їх дитина, проте вони відповідальні за те, щоб допомогти їй реалізувати все краще, що в неї закладене. Батько і мати повинні пам'ятати, що кожній дитині призначено унікальну подорож у цьому світі й що перед нею стоять особливі задачі, які потрібно вирішити. Вважати, що ви наперед знаєте, якими повинні стати ваші діти,— значить видавати з себе Господа Бога.

Статеві відмінності. Особливо яскраво статеві відмінності виявляються в підлітковому віці, але все-таки з першого ж дня життя хлопчики — це хлопчики, а дівчатка — дівчатка. Кожна дитина, незалежно від статі, наділена неповторним поєднанням чоловічих і жіночих якостей, і важливо приймати її такою, яка вона є.

Дуже часто батько або мати вважає, ніби дитині потрібне те саме, що їм самим. Познайомившись з типовими відмінностями між статями, ви знатимете, що прийнятне, а що неприйнятне для хлопчиків і для дівчаток.

Нерозуміння відмінностей часто заважає матерям оцінити те, що дає дитині чоловік, і навпаки. Частіше за все мати інстинктивно, розуміє, що потрібно дівчинці, але не хлопчикові. Батько ж інстинктивно знає, що необхідно хлопчикові, але не дівчинці. Тому ми часто даємо своїм дітям те, що потрібно було б нам, але не потрібно їм.

Люди, які не здогадуються про відмінності, зазвичай реагуватимуть на ту або іншу ситуацію так само, як реагували б вони самі.

Потреба в довірі й турботі. У хлопчиків звичайно є особливі потреби, які менш важливі для дівчаток. Так само в дівчаток є особливі потреби, менш важливі для хлопчиків. Безперечно, головна потреба для тих й інших — любов. Але любов може виражатися по-різному. Любов батьків у першу чергу виявляється через довіру і турботу.

Турбота — це готовність завжди прийти дитині на допомогу, зацікавленість у її благополуччі, інтерес до особистості, прагнення зробити щасливим, співчуття до її болю. Турбота — це активний різновид любові.

- ***Піклуватися — значить цікавитися і перейматися життям дитини.***

Довіра — значить визнання, що в дитини все гаразд. Це віра в те, що дитина може успішно вчитися на власних помилках. Це готовність дозволити життю йти своїм плином, вірячи, що врешті-решт усе буде добре. Довіряти дитині — значить вірити, що вона завжди робить все, на що спроможна, навіть якщо на перший погляд здається, ніби це не так. Довіряти — значить давати дитині свободу і простір робити все самотійно.

- ***Довіряти — значить давати дитині свободу і простір робити все самотійно.***

Звичайно, кожній дитині потрібна й довіра, й турбота, але в різних пропорціях. Усе добре в міру. До дев'ятирічного віку всі діти потребують багато турботи та дещо менше довіри. Після дев'яти — починають природним чином віддалятися від батьків і стають більш незалежними. Перша ознака, що дитина від вас віддаляється, — вона соромиться вашої поведінки. Приблизно в дев'ятирічному віці в дитини починає розвиватися відчуття власного «я» як окремого від батьків ества. Це час самоусвідомлення. З цієї миті і до вісімнадцятирічного віку Дітям потрібно більше довіри, хоча і турбота теж як і раніше необхідна. Незалежно від віку хлопчикам потрібно більше довіри, а дівчаткам — турботи. Хлопчик задоволений собою, якщо може діяти самотійно. Добиваючись чогось без сторонньої допомоги, він знаходить упевненість у собі і відчуття власної гідності. Так, хлопчик може чинити опір тому, щоб мама допомогла йому зав'язати шнурки, оскільки йому приємно усвідомлювати, що він робить це сам. З другого боку, якщо ви пропонуєте допомогу дівчинці, вона відчуває, що її люблять. Пропозиція допомоги дівчинці — це жест турботи, а дозвіл хлопчику зробити щось самотійно — жест довіри.

- ***Незалежно від віку хлопчикам потрібно більше довіри, а дівчаткам — турботи.***

Якщо мама надто піклується про те, щоб задовольнити ту або іншу потребу хлопчика, він нерідко тлумачить її поведінку таким чином: «Вона не вірить, що я

можу зробити це сам». Якщо ж батько вірить у здатність дочки робити щось самотійно, вона може подумати, начебто тато не дуже нею опікується. Якщо дівчинці дають багато свободи, їй може здатися, що її відштовхують, кривдять, не люблять. Хлопчик же нерідко просто розцвітає від подібного ставлення, оскільки відчуває, що батьки визнають його самотійність і вірять у його здатність піклуватися про себе самотійно та діяти правильно.

Матері нерідко роблять своїх синів слабкими, пригнічуючи своєю опікою. Батьки часто дають дочкам занадто багато самотійності та можливості обходитися без сторонньої допомоги, нехтуючи таким чином потребою дівчаток. Батькам слід зрозуміти, що хлопчики формують позитивне уявлення про себе на основі довіри з боку оточуючих, а дівчатка — на основі уваги та турботи.

Зберегти турботу та довіру. Найскладніша задача для жінки — знову почати довіряти чоловікові після того, як він завдав їй болю, тоді як чоловікам особливо важко відродити в собі бажання піклуватися про жінку, якщо це бажання чомусь згасло. Коли у взаєминах подружжя виникають труднощі, жінки частіше за все жаліються: «Я не одержую того, що мені необхідно» (тобто «Я не вірю, що він дасть те, що мені необхідно»). Чоловіки ж скаржаться: «Усе одно їй нічим не догодиш, так навіщо напружуватися» (тобто «Я про неї більше не піклуюся»). Жінки звичайно говорять: «Він про мене перестав піклуватися», — а чоловіки кажуть: «Вона всім не задоволена, тому я і перестав турбуватися».

А тенденції починають виявлятися ще в дитинстві. Приходячи в цей світ, хлопчики і дівчатка схильні однаково довіряти оточуючим і піклуватися про них. Коли малюки зустрічають зневагу до своїх потреб і бажань або відчувають біль від того, що ці потреби і бажання не задоволені, реакція хлопчиків звичайно полягає в тому, що вони менше піклуються про оточуючих, а реакція дівчаток — вони починають менше довіряти. Задача батьків — дати дівчинці більше турботи, розуміння і пошани, щоб вона могла довіряти; а по відношенню до хлопчика необхідно проявити більше довіри, прийняття і схвалення, щоб спонукати його піклування.

- ***Завдання батьків — дати дівчинці більше турботи, розуміння і пошани, щоб вона могла довіряти оточуючим.***

Дівчинці необхідно відчувати, що вона може довіряти своїм батькам — що вони завжди готові зрозуміти її відчуття, бажання і потреби. Так виявляється її потреба залишатися слабкою та залежати від оточуючих. їй необхідна впевненість у тому, що вона може розраховувати на підтримку батьків. Нерідко дівчата задовольняють це своє бажання, ділячись зі старшими відчуттями та звертаючись до них за допомогою. Коли дівчинці погано, вона повинна знати, що батьки готові оточити її турботою, тоді

вона залишається відкритою. Довірлива дівчинка щаслива й задоволена життям. Для розвитку своїх обдарувань і талантів дівчаткам необхідна впевненість у близьких людях. Інакше вони відчують себе ні на що не здатними, вважають, що їх не люблять, і відмовляються від підтримки оточуючих.

Якщо дівчинка не в змозі одержати те, чого потребує, вона пригнічує свої жіночі якості (слабкість, уразливість) і починає переживати властиву хлопчикам потребу в самостійності, довірі, прийнятті та схваленні. Для дівчинки настільки болісна нестача турботи, що вона відкидає своє жіноче єство та розвиває чоловічі якості.

- ***Якщо дівчинкою нехтують, вона може розвинути в собі чоловічі якості — щоб не відчувати болю від незадоволеності.***

Це ще не означає, що дівчинка, якій властиві чоловічі риси, неодмінно чогось недоотримала. Можливо, у неї просто активний темперамент, і дівчинка поводить, як хлопчисько, але їй усе одно потрібно більше турботи, розуміння і поваги.

Природно, для впевненості хлопчика в завтрашньому дні та довірі до старших, йому теж потрібні турбота, розуміння і пошана, проте для нього важлива мотивація до дії. Без мотивації він перестає взагалі про щось піклуватися і врешті стає похмурим, некерованим, починає погано вчитися. Без мотивації хлопчик не може зосередитися, що призводить або до депресії, або до гіперактивності. Найголовніша потреба хлопчиків — мотивація до діяльності.

- ***Завдання батьків — проявити до хлопчика більше довіри, прийняття та схвалення, щоб мотивувати його до діяльності.***

Для того щоб хлопчик піклувався про оточуючих, його дії необхідно мотивувати успіхом і заохоченням. Потрібно ясно показати, що він здатний радувати своїх батьків. Усвідомлення цього служить йому мотивацією поводитися відповідним чином і надалі. В іншому разі хлопчик стає слабким і перестає піклуватися. Позитивне заохочення правильної поведінки служить хлопчикові додатковим підтвердженням успіху.

Пропонуючи допомогу дівчинці, ви даєте їй зрозуміти, що вона вам не байдужа, що ви про неї піклуєтесь, але хлопчик може сприйняти пропозицію про допомогу як образу. Побачить у цьому натяк, що ви не вірите в його здатність зробити справу самостійно. Іноді якнайкращий спосіб виявити турботу про хлопчика — дати йому можливість зробити щось самому. Навіть якщо ви впевнені, що в дитини нічого не вийде, повірте, що вона отримає зі своєї невдачі необхідні уроки. І, будь ласка,

пам'ятайте: якщо хлопчик зазнає невдачі, ніколи не кажіть йому: «Ну ось, я ж попереджав!»

- ***Пропонуючи допомогу дівчинці, ви даєте їй зрозуміти, що піклуєтеся про неї, але хлопчик може сприйняти пропозицію про допомогу як образу.***

Звичайно, дівчаткам теж потрібні довіра, прийняття і схвалення, але хлопчикам для мотивації до дій необхідно всього цього більше. Хлопчик охоче піклується про оточуючих, коли відчуває себе компетентним і бачить, що його приймають таким, яким він є. Посилені дози довіри дозволяють хлопчикові відчувати себе компетентним. Висока оцінка — «суперпаливо» для нього. Якщо хлопчик бачить, що оточуючі цінують те, що він робить, у ньому прокидається потреба робити ще більше. Немає більш сильного стимулу, ніж успіх.

Хлопчики з Марсу, дівчатка з Венери. Розуміння того, що у хлопчиків не такі потреби, як у дівчаток, допоможе батькам (особливо матерям) переглянути своє ставлення до сина, щоб дати йому необхідне. Певним чином, розуміння особливих потреб дівчаток допоможе батькам (особливо, батькові) переглянути своє ставлення до дочки, щоб дати необхідне їй. Недостатньо просто любити своїх дітей і давати їм те, що хотіли б одержати ми самі,— потрібно, щоб дари нашої любові задовольняли особисті потреби дитини. Якщо ви пам'ятатимете, що хлопчики (як і чоловіки) родом з Марса, а дівчатка (як і жінки) — з Венери, вам набагато простіше виховувати дітей.

Коли марсіани говорять про проблеми? Саме тоді, коли шукають рішення, інакше вони схильні мовчати. На Венері хлопчика пригнічують надмірною турботою, він може стати зніженим і вже не відчуватиме потреби в свободі дій.

- ***Коли хлопчика пригнічують надмірним турбуванням, він може стати зніженим.***

Однак, можливо, у хлопчика просто переважає сенситивний темперамент, і тому він у багатьох відношеннях поводить себе більш жіночніше. У хлопчиків із сенситивним темпераментом рівень жіночих гормонів нерідко буває підвищеним, а рівень чоловічих — заниженим, тому вони зазвичай проявляють більше жіночих рис.

Нижче наводяться декілька простих положень, які допоможуть вам не забувати, що хлопчики з Марсу, а дівчатка з Венери.

Типова помилка батька. Коли дитина засмучена або має потребу здійснити опір життєвим негараздам, татусі пропонують рішення проблем, замість того, щоб просто виявити співчуття. Чоловіки люблять знаходити вихід із складної ситуації і нерідко

гордяться своїм статусом « Я – Вирішую – Всі – Проблеми». Батьки забувають, що іноді дитині потрібно, щоб хтось просто зрозумів причини суму, а не пропонував вихід. Якщо завжди надавати дитині поради у вирішенні проблем, вона врешті – решт просто перестане ділитися тим, що відбувається у її душі. Марсіани говорять про проблеми саме тоді, коли шукають рішення, інакше вони схильні мовчати: «Якщо ти нічим не можеш допомогти, просто забудь про це». На Венері ж існує протилежне ставлення: «Якщо ти нічим не можеш допомогти, давай хоча б поговоримо про це». Для чоловіків незрозуміло і навіть незбагненно, чому жінки отримують таке задоволення, ділячись своїм болем. Але якщо на Марсі подібне відношення здається незбагненим, то на Венері воно є цілком природнім.

Типові репліки батьків, які дитина може сприйняти як зневагу до її болю і гіркоти:

- Не турбуйся про це.
- Це — дрібниці.
- Так у чому ж проблема?
- Усе не так погано.
- Таке трапляється.
- Це нісенітниця.
- Тобі потрібно зробити ось що.
- Просто займися чимось іншим.
- Просто зроби це.
- Поясни ж до ладу, у чому справа.
- Усе буде в порядку.
- Це все не так важливо.
- Як-небудь впораєшся.
- А що я можу зробити?

Чому ти мені про це розкажуєш? Розуміючи, яким чином можна ненароком знецінити почуття дитини, батьки можуть ефективніше надавати своїм дочкам і синам підтримку, якої ті потребують. Жінка, яка хоче, щоб чоловік її вислухав, як правило, здатна добитися цього, проте вислуховувати дітей чоловіки часто просто забувають.

Замість того щоб дати дитині можливість висловити свою печаль і розчарування, татусі дуже часто намагаються просто розв'язати проблеми.

Уміння вирішувати проблеми — дуже корисна якість, якщо саме про це просять ваші діти. У більшості ж випадків від батьків вимагається більше слухати і трохи менше говорити, щоб дитина могла просто поділитися тим, що накопало на душі.

Якщо ви в деяких випадках відмовитеся від спроб розв'язати проблеми дітей, ваша задача стане простішою, а діти будуть щасливіші.

- **Типова помилка матері.** Небажані поради, коли дитина погано поводить, припускається помилки або, як матері здається, потребує допомоги. Жінки люблять удосконалити все в будинку і в житті. Чоловіка теж не проти дещо підправити, але чоловіча позиція така: «ремонтуй тільки те, що зламалося, в іншому випадку — дай спокій».
- ***Жінкам притаманно вважати, що як би добре не йшли справи, вони завжди можуть іти ще краще.***

Коли жінка любить чоловіка, діяльність її зосереджується на ньому. А чоловік нерідко чинить опір її непрошеним порадам і питанням. Коли жінка стає матір'ю, основна частина її діяльності зосереджується на дітях. Жінкам варто пам'ятати, що діти не потребують не тільки того, щоб хтось вирішував їхні проблеми, але й того, щоб їх самих удосконалювали.

- Якщо мати дуже турбується про свою дитину або дає їй дуже багато порад, вона пригнічує її своєю турботою та позбавляє довіри, необхідної для нормального розвитку. Схильність матерів піклуватися, поправляти і давати поради особливо шкодить хлопчикам. Загальне правило таке: після того, як ви один раз поправите свою дитину, потрібно три рази відзначити, що вона робить щось добре. Три позитивні сигнали на один негативний — нормальна пропорція.
- ***Після того, як ви один раз виправите свою дитину, потрібно три рази відзначити, що вона робить щось добре.***

Ще краще не поправляти дітей прямо, за допомогою поради, а просто спрямовувати їх на певну поведінку. Замість того щоб говорити: «Тобі слід м'якше поводитися зі своєю сестрою», — скажіть: «Чи не будеш ти м'якшим зі своєю сестрою? Я хочу, щоб ви жили дружно».

Даючи дитині новий напрям, ви зосереджуєтеся не на тому, що він робив неправильно, а на успішній діяльності. Якщо ви звертаєте увагу на те, чого хочете від дитини, і на те, як це зробити, дитина чинить опір менше. Пізніше, коли дитина буде готова прийняти ваші пояснення, вона попросить вас пояснити і вислухає.

Типові репліки матерів:

Ти залишив тарілку
на столі

Не кричи в будинку!

Чи не віднесеш ти тарілку в раковину?

Будь ласка, говори тихше, ми з тобою
не на вулиці / (для старших дітей) будь
ласка, не кричіть.

У тебе в кімнаті, як
і раніше, повний
бардак!

У тебе шнурівки не
зав'язані!

Я прочекала тебе
тут тридцять
хвилин. Якщо ти
спізнюєшся,
потрібно
подзвонити і
сказати про це.

Якби ти був більш
організованим, то
не забув би про це

Чи не прибереш ти в кімнаті?

Чи не зав'яжеш ти шнурівки?

Якщо ти бачиш, що спізнюєшся,
попереджай мене, будь ласка, про це по
телефону. Я чекаю тебе тут тридцять
хвилин.

Будь ласка, постарайся бути
організованішим, і тоді ти не
забуватимеш

Спонукаючи дітей до співпраці за допомогою позитивного виховання, жінка звільняється від необхідності читати лекції або поправляти своїх дітей. Діти природним чином учаться, що добре і правильно, успішно виконуючи те, про що їх просять.

Якщо мати виправляє дитину або дає непрошені поради, дитина сприймає це як знак, що він недостатньо хороший або з ним щось не так. Дитина розуміє, що про неї піклуються, але не відчуває, що довіряють. Коли вона стане дорослою, можливо, згадуватиме про материнську любов і турботу з великою теплотою, не розуміючи при цьому, чому всього боїться і ніколи не наважується на ризик.

Коли порада необхідна. Якщо дитина прямо просить поради, слова батьків можуть виявитися корисними. Проблема полягає в тому, що матері дають багато настанов і в результаті діти взагалі перестають слухати. Особливо недоцільно щось радити в той момент, коли дитина чинить опір вашій волі. Це приведе лише до упередженості проти того, щоб просити поради коли це дійсно буде потрібно. Добре радити, коли дитина про це просить. Якщо ви не перевантажуєте настановами, то, з часом коли дитина подорослішає, вона стане сама до вас звертатися.

Хлопчики більш чутливі, коли їм пропонують готові рішення, ніж дівчатка. Дівчинка може сильніше чинити опір пораді, але все ж таки продовжує ділитися з батьками своїми почуттями (хоч і набагато менше, ніж цього потребує), а хлопчик взагалі втрачає бажання спілкуватися. Якщо батько або мати дають синові зайві поради, він перестає ділитися своїми потребами, ставити питання і, найголовніше, перестає слухати.

- *Дівчинка менше ділиться своїми почуттями, якщо їй пропонують рішення проблем, а хлопчик узагалі перестає слухати батьків, коли вони дають йому багато порад.*

Мати прагне дати дітям пораду, щоб їм не доводилося знову долати ті самі труднощі. Така підтримка спонукає хлопчика просто закритися. І тоді мати скаржитися: «Він зовсім мене не слухає». Матерям слід було б повірити в те, що їхня дитина здатна вчитися самостійно, а вразі потреби сама попросить поради.

Хлопчики забувають, а дівчатка пам'ятають

Одна з відмінностей між хлопчиками та дівчатками полягає в тому, що хлопчики забувають, а дівчатка пам'ятають. Іноді мати надто переживає, що син забуває про її прохання. Тати ж переживають, що доньки говорять про свої проблеми набагато більше, ніж потрібно.

Давайте з'ясуємо звідки ці розбіжності.

Для того, щоб подолати стрес, чоловіки і хлопчики прагнуть зосередитися на чомусь одному: на проблемі, яку необхідно вирішити, на загальній задачі. Чим важча стресова ситуація, тим швидше вони забувають про все, крім свого завдання яке є на часі. Чоловік може настільки зосередитися на роботі, що забуде про власний день народження, про річницю весілля, і навіть про день народження дитини.

Не знаючи про цю особливість чоловіків, жінки часто приймають забудькуватість хлопчиків та чоловіків за байдужість. У стані стресу жінка здатна тримати в пам'яті більше; їй важко забути про важливі речі й обов'язки. Тому, після важкого дня, жінка звичайно хоче пригадати і поговорити про нього, а чоловік прагне забути про всі турботи і подивитися телевізор або почитати газету.

Чоловік розслабляється, зосереджуючись на чомусь одному, а жінка, навпаки, хоче розсіяти свою увагу, поговоривши про прожитий день, пригадуючи подробиці, тим самим відпускаючи всі неприємності. Чоловік для того, щоб послабити стрес, забуває про неприємності, а жінка – згадує їх.

- ***У стресовій ситуації хлопчики зосереджуються на певній задачі, а дівчатка мають потребу виговоритися.***

Ця важлива відмінність є поясненням, чому так часто між чоловіками й жінками виникають непорозуміння. Усвідомлюючи відмінність, можемо не лише покращити відносини зі своїм супутником життя, але також краще зрозуміти й підтримати власних дітей.

- *Усвідомивши відмінності, зумовлені статтю, ми можемо краще зрозуміти і підтримати своїх дітей.*

Коли маленька дівчинка починає скаржитися, їй насправді потрібно пригадати минулий день і поговорити про нього. Тато має розуміти, що від нього не вимагають рішення проблем і тому не слід квапити дочку, щоб вона перейшла до суті. Дочці потрібні час, розуміння й увага тата. Якщо він буде дійсно уважно слухати, а не просто робити вигляд. Дівчинці потрібна щира увага батька, щоб розібратися в собі й відпустити стрес, отриманий за день. Застосовуючи методи позитивного виховання, батьки повинні стежити за тим, щоб не перескакувати дуже швидко до заохочення або тайм-ауту. Дівчинці потрібно більше часу, щоб висловитися і відновитися. Один із найефективніших засобів, за допомогою яких дівчинка може позбавитися стресу і напруги, що накопичилося за день,— поговорити.

Нерідко, коли син забуває, про що просила матір, тій здається, ніби він просто не слухає її. Проте в більшості випадків він її дійсно уважно слухав, але потім забув прохання. У стресовому стані хлопчики схильні блокувати будь-які стресові послання ззовні. Якщо мама щось вимагає від хлопчика або прискіпується до нього, це стресове послання, і він схильний його забувати. Коли мати підкріплює свої вимоги негативними емоціями, син дійсно забуває. Для матері дуже корисно зрозуміти це. Щоб сину було простіше запам'ятати прохання, потрібно формулювати його позитивно. Якщо мати утримається від вимог і негативних емоцій та висловить своє бажання позитивно, вірогідність того, що хлопчик запам'ятає і виконає його, збільшиться. Якщо хлопчисько до дев'яти років щось забуває, у цьому немає його вини. Слід чекати, що він періодично забуватиме ваші прохання — особливо в тих випадках, коли ви навантажуйте його стресовими посланнями і бурчите.

Відмінності у швидкості навчання

«Хтось народжений великим, хтось досягає величі, а когось піднімає велика хвиля» — ці слова В. Шекспіра перетворилися на приказку. Ця істина у світлі знань про різні типи розуму допоможе батькам поставитися до особливостей стилю навчання своєї дитини з розумінням і повагою.

Дитина може бути «народжена великою» чи обдарована одним або двома типами розуму. Що ж до інших видів інтелекту, то тут вона може навчатися або «досягати величі» поступово. У решті видів розуму дитина може дозріти набагато пізніше, тобто чекати, поки «підніме велика хвиля».

Людей, що проявляють у навчанні ці якості, можна класифікувати на: бігунів, ходунів і стрибунів. Щоб краще зрозуміти ці типи, візьмемо за приклад навчання їзди на велосипеді.

Бігуни. Така дитина бачить, як хтось катається на велосипеді, потім сідає за кермо і їде. Діти з даним стилем навчання — бігуни. Вони навчаються швидко, але якщо не ставити перед ними складних задач, скоро втрачають інтерес до предмету. Навчання дається їм дуже легко тому, що в них є талант у даній сфері. Батьки повинні потурбуватися про те, щоб дати бігунові можливість розвинути інші види розуму, що може даватися такій дитині через силу.

Ходуни. На те, щоб навчитися їздити на велосипеді, у такої дитини піде кілька тижнів. Ці діти добре реагують на пояснення викладача та з кожною новою спробою покращують свої результати. Можливо, спочатку такій дитині будуть потрібні приставні коліщатка з боків велосипеда, але через пару тижнів вона їздитиме вже без них. Швидкий — це той, кого батьки іноді називають не «дитина, а мрія», або «безпроблемна» дитина. Ці діти звичайно займаються дещо більше, ніж інші, устигають краще, і ви ясно бачите, що ваша допомога приносить їм користь. З такими дітьми буває настільки легко ладнати, що в результаті вони нерідко отримують замало уваги й турботи.

Стрибуни. Ці діти найскладніші, і в батьків виникає з ними найбільше проблем. На те, щоб навчитися їздити на велосипеді, у стрибун може піти декілька років. Він слухає пояснення викладача, але вперед не рухається. Здається, він не досягає ніяких успіхів, процес навчання зовні не виявляється, і батьки не можуть зрозуміти, чи є хоч щонайменша користь від усіх їхніх зусиль. Якщо батьки виявлять наполегливість, через два роки така дитина раптово сяде на велосипед і поїде.

Усі пояснення відкладалися в голові дитини, але батьки не бачили зовнішніх ознак прогресу. Потім, в один чарівний момент, дитина раптом складає все воедино, сідає на велосипед і їде, ніби каталася всі ці два роки. Зовні все могло виглядати так, немов ніякого зростання не було, але потім раптово дитина досягає мети в один стрибок. Дуже часто цим дітям не приділяють того часу й уваги, які необхідні їм для здійснення стрибка. Без заохочення і наполегливості з боку батьків вони опускають руки й ніколи не реалізують свій внутрішній потенціал.

Сильний тут, але слабкий там. Дитина може бути стрибуним (навчатися дуже повільно), коли йдеться про навчання їзди на велосипеді, але при цьому бігуном (навчатися дуже швидко), коли йдеться про мистецтво спілкування. Або може бути милою та слухняною дитиною, коли ви разом готуєте обід або подорожуєте, але, як тільки справа доходить до навчання їзди на велосипеді, все кардинально змінюється: опирається вашій волі та відмовляється від співпраці. Знаючи про різні типи учнів,

батьки мають проявити більше терпіння і прийняти опір дитини. Усі малюки успішно навчаються одним видам діяльності та чинять опір освоєнню інших. Бути сильнішим в одній сфері та слабкішим в іншій — нормально і природно.

Те, що дитина є стрибунком і вчиться поволі, зовсім не означає, що в неї низький рівень відповідного типу розуму. Іноді ми маємо найвищий потенціал саме в тій області, де якнайбільше опираємося навчанню.

З іншого боку, тільки з того, що дитина є бігуном або ходунком у певному типі розуму, зовсім не витікає, що в майбутньому вона не досягне успіху саме в цій сфері або має тут величезний потенціал зростання. Наприклад, більшість людей, які одержали університетський диплом за тією чи іншою спеціальністю, не йде цим шляхом надалі: те, що людина одержала диплом антрополога, не означає, що він буде антропологом. Найбільші сили нерідко прокидаються в нас не на найлегшому шляху.

Не порівнюйте дітей. Одна з найбільших помилок, яких припускаються батьки, полягає в тому, що вони починають порівнювати дітей. Якщо ваш малюк є ходунком у більшості типів розуму, то все йде порівняно гладко й легко. Якщо інша ваша дитина опиняється в деяких сферах стрибунком і чинить опір навчанню, ви робите висновок, що з нею щось не так.

Здається, ніби стрибуни не слухають і не вчаться. Ви пояснюєте, як сервірувати стіл, а він усе забуває. Ви вчите правилам поведінки, а він знову забуває. Ви привчаєте говорити розбірливо, а він говорить абияк. Ви показуєте, як зав'язувати шнурки, а в нього не виходить. Ви пояснюєте йому домашнє завдання, а він нічого не розуміє.

Якщо батьки не практикують методи позитивного виховання, вони знову і знову карають таких дітей — і їм стає все важче вірити старшим. Дитина може зберігати довіру тільки в тому випадку, якщо ви, незважаючи на все, даєте зрозуміти, що її ні з ким не порівнюють і що вона хороша така, яка є. Кожна дитина — унікальна й особлива та заслуговує любові за те, що просто існує. Якщо людина знає, у чому конкретно можуть різнитися між собою здорові люблячі діти, їй простіше прийняти та підтримати.

Наші розчарування обумовлені тим, що ми чекаємо від дітей, щоб вони були інакшими, ніж вони є. Просто пам'ятайте, що діти повинні бути різними, — і вам буде легше розслабитися і вибрати найправильніший підхід до своєї дитини.

Список використаних джерел

1. Асмолов А.Г. - "Психологія особистості". - М., 1998.
2. Гальвецька К.А. - "Про людину, її розумові здібності і виховання" - М., 1938. - С.10.
3. Ільєнко Е.В. - "Що таке особистість?" - М., 1991.

**Бушуєва Тетяна Володимирівна,
вихователь II кваліфікаційної категорії**

Виховний захід

Наші права – щасливе дитинство

Мета: розповісти дітям про їхні права і свободи, визначені Конвенцією про права дитини; навчити правильно реалізовувати свої права; виховувати в учнів поважне ставлення до власної особистості та інших.

Ти знаєш, що ти — людина.
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя — єдина,
Мука твоя — єдина,
Очі твої — одні.

В. Симоненко

Учень.

Мораль і право,
Право і Закон –
Рушійні сили для життя людини,
А їх знання надасть нам вірний тон
І розвитку держави – України.
Регулювати світ людських стосунків,
Впроваджувать державницький процес –
Все в правознавстві міститься в рахунку,
Розумно й чесно твориться прогрес.
Щоб забезпечить молодим майбутнє,
Свідомо накопичуйте знання.
Все, що завчили, стане незабутнім,
Конкретно мусим жити, не навмання.

Ведуча. У мене на столі є чудова скринька, у ній зараз – найцінніший скарб нашої планети Земля. Я вас зацікавила, хочете дізнатися що тут таке?

Хто з вас хоче побачити, може зазирнути, але поки що не розповідати, кого там побачить (саме кого, а не що).

Так кого ж ви побачили в чарівній скриньці? (Відповіді дітей). Ви побачили там себе, оскільки на дні було дзеркальце.

У дзеркалі ви побачили себе – людину, найголовніший скарб нашої планети. Кожен із вас – неповторна особистість, цілий Всесвіт, і він унікальний, тому що ніколи і ніде не може повторитися. Але пройшло не одне тисячоліття, поки людство усвідомило неповторність кожного і ухвалило закони, які оберігають людину, її життя й індивідуальність. Отже, з чого все почалося.

Ведучий. Давним-давно, ще в стародавні часи, у людей була необхідність відстоювати свої права. Спочатку це робили силою. Слабка людина не мала жодних прав, якщо в неї не було сильного покровителя, який бажав би допомогти їй у вирішенні суперечок.

Тривалий час діяв неписаний закон: «Хто сильний, той правий». Але коли виникли перші держави, правителі яких прагнули встановити загальний справедливий порядок і норми життя для всіх громадян, у людське суспільство прийшов новий закон права. Тепер держава ставала на захист і сильного, і слабого. Головним критерієм права стала справедливість, а не сила.

Ведуча. Минали століття. Держави створювалися, розросталися, процвітали або гинули. Чому? Як свідчить історія, правителі й уряд не завжди піклувалися про свій народ. Так, оголошуючи сусідній країні війну чи приймаючи яке-небудь політичне рішення, правитель прагнув задовольнити лише свої інтереси й зовсім не замислювався над долею простих людей. Отже, людству потрібно було щось вирішити, знайти такого захисника, який міг би примусити державу поступитися своїми інтересами заради інтересів своїх громадян і постійно піклуватися про них.

Ведучий. Місію такого захисника взяла на себе міжнародна організація ООН, створена в 1945 році з метою вирішення будь-яких конфліктів та суперечок між країнами не воєнним, а мирним шляхом за столом переговорів. Одним із її засновників була й Україна.

Ведуча. А 1948 року держави, що увійшли до ООН, підписали Загальну декларацію прав людини – документ, у якому вони пообіцяли одна одній і своїм народам забезпечити громадянські права й свободи, рівність усіх перед законом, особисту недоторканність, свободу совісті, можливість дотримуватися своєї релігії й багато іншого.

Права людини – це забезпечені державою можливості задоволення людиною своїх життєвих потреб та інтересів.

Ведучий. Загальна декларація прав людини – важливий і корисний документ. Але в ньому говориться про людей загалом - і жодного слова про дітей. Але ж діти потребують особливої уваги й захисту з боку держави.

Ведуча. Саме тому в 1989 році ООН прийняла окремий документ під назвою «Конвенція про права дитини». Конвенція – це міжнародна угода. У ній держави беруть зобов'язання дотримуватися прав кожної дитини. І наша держава також підписалася під цим документом, а отже, пообіцяла світові піклуватися про своїх маленьких громадян.

Що треба знати, перш ніж говорити про права дитини.

Декларація – документ, у якому викладено важливі правила, обов'язки для всіх людей.

Конвенція – (латинське слово) – це угода, міжнародний договір із певних питань. У даному випадку – з питань прав дитини.

Ведучий. Сьогоднішні діти – це майбутні дорослі 21 століття, і наше завдання допомогти вам засвоїти соціально-правові принципи, які закріплені в Конвенції ООН про права дитини.

1-й учень.

Найбільше я хочу,
Щоб мир був на світі,
Як небо – у зорях,
А сад наш – у цвіті.

2-й учень.

Найбільше я хочу,
Щоб сонце щоранку
Зі мною віталось,
Присівши на ганку.

3-й учень.

Найбільше я хочу,
Щоб рідна матуся
Всміхнулась мені,
Коли я усміхнуся.

Ведуча. Давайте пригадаємо, про які права дітей ідеться в Конвенції, на що кожен із вас має незаперечне право!

Статті конвенції про права дитини.

Дитиною вважається людина віком до 18 років (ст.1).

Ти ще ростеш, ходиш до школи, одним словом – формуєшся фізично і духовно.

Діти є рівними у своїх правах (ст.2).

Всі діти, незалежно від походження, кольору шкіри, національності, статі, мови є рівними у своїх правах.

Усі діти мають право на любов та піклування (ст.3).

Дитина має право на піклування батьків, родичів, громади та держави. Інтереси дітей є першочерговими.

Кожна дитина має право на ім'я (ст.7).

Дитина має право на індивідуальність (ст.8).

Ніхто не має права розлучати дитину з батьками (ст.9).

Право на захист від викрадення та продажу (ст.11, 35).

Обов'язки держави полягають у тому, щоб докладати всіх зусиль для попередження викрадення дітей, торгівлі дітьми та їх контрабанди. Діти – не товар, яким можна торгувати.

Дитина має право вільно висловлювати свою думку (ст.12-13).

Кожна дитина може вільно висловлювати власну думку та погляди, причому цим поглядам повинна приділятися увага при вирішенні будь-яких питань, що стосуються даної дитини.

Усі діти мають право на особисте життя, недоторканість житла (ст.16).

Діти мають право на захист від втручання до їхнього особистого та сімейного життя. Не можна втручатися в листування дітей, порушувати їхню честь та гідність.

Діти мають право на інформацію (ст.17).

Держава забезпечує доступ дітей до всебічної інформації. Заохочує до розповсюдження засобами масової інформації матеріалів, що стосуються соціальних, культурних питань розвитку дитини. Держава запобігає розповсюдженню та впливу шкідливої для дитини інформації.

Діти не повинні стати жертвами насильства (ст.19, 37).

Держава захищає дітей від брутального поводження з боку батьків або інших осіб, жодна дитина не може бути піддана катуванню, знущанню, незаконному арешту або позбавленню волі.

Особлива турбота про дітей сиріт (ст.20, 21).

Держава повинна забезпечувати захист дитини, яка позбавлена сім'ї, надаючи відповідну альтернативу сімейному піклуванню.

Особлива турбота про дітей-інвалідів (ст.23, 25).

Дитина-інвалід має право на особливе піклування та умови життя, які забезпечують її гідність та участь у житті суспільства.

Усі діти мають право на медичну допомогу (ст.24).

Діти мають право на медичну допомогу за найвищими стандартами, які реально може забезпечити держава. Жодна дитина не може бути позбавлена доступу до ефективної охорони здоров'я.

Усі діти мають право на повноцінне харчування (ст.27).

Кожна дитина має право на рівень життя, необхідний для її фізичного, розумового, духовного, соціального розвитку, батьки несуть відповідальність за забезпечення необхідного рівня життя дитини. Держава ж створює відповідні умови для реалізації цієї відповідальності.

Усі діти мають право на освіту (ст.28).

Дитина має право на освіту, і обов'язок держави – забезпечити доступну для кожної дитини безкоштовну обов'язкову початкову освіту та заохотити її до отримання середньої освіти.

Усі діти мають право на розвиток талантів (ст.29).

Кожна дитина має певні обдарування. Завдання держави полягає в тому, щоб не лише вчасно помітити талановитих дітей, а й сприяти розвитку талантів та обдарувань.

Усі діти мають право на національну самобутність (ст.30).

У кожного народу є своя мова, свої традиції, релігія, обряди. Діти мають право на свою національну культуру, рідну мову та віросповідання.

Усі діти мають право на відпочинок (ст.31).

Діти мають право на відпочинок, дозвілля та участь у культурному та творчому житті суспільства.

Діти не повинні залучатися до примусової праці (ст.32, 36).

Дитина має право на захист у тих випадках, коли їй доручається робота, яка може нести загрозу її здоров'ю. Держава встановлює мінімальний вік для прийому на роботу і визначає вимоги до умов праці.

Захист дітей від наркоманії (ст.33).

Діти мають право на захист від незаконного вживання наркотиків, а також від залучення до виробництва наркотичних речовин та торгівлі ними.

Жодна дитина не може бути скривджена (ст.37, 39).

Жодна дитина не може бути піддана тортурам, жорстокому поводженню, покаранню та незаконному арешту. У випадках, коли дитина все ж постраждала, держава забезпечує необхідну соціальну реабілітацію та лікування.

Захист прав неповнолітніх правопорушників (ст.37, 40).

Дитина, яка порушила закон, має право на таке поводження, що сприяє розвитку в неї почуття власної гідності та зміцнює повагу до прав і свобод людини.

Дітей не можна залучати до бойових дій (ст.38).

Держава повинна вживати всіх можливих заходів, щоб діти не брали участь у військових діях. Жодна дитина, яка не досягла 15 років, не повинна брати безпосередньої участі у воєнних діях та позиватися на службу до збройних сил. Держава повинна піклуватися про дітей, які постраждали від збройних конфліктів.

Усі діти мають знати свої права (ст.42).

Держава зобов'язана якнайширше знайомити як дорослих, так і дітей із правами, відображеними у Конвенції ООН про права дитини.

Усі діти мають право на міжнародну допомогу (ст.45,22).

Діти, які з вини дорослих, політиків чи через стихійне лихо (землетрус, повінь, радіоактивне ураження) стали біженцями, мають право на отримання міжнародної гуманітарної допомоги, яку надають міжнародні, урядові організації, а також прості люди, яким небайдужа доля дітей, постраждалих від стихійного лиха чи воєн.

Ведуча.

Але нам хотілося б дізнатися, чи добре ви знаєте, пам'ятаєте свої права і чи вмієте їх правильно реалізовувати?

А хто порушує ці права, той має відповідати за законом. Ось і сьогодні ми відвідаємо залу суду, де розглядатиметься кілька судових справ із питань порушення прав героїв.

Давайте проведемо «Казкову правову вікторину» і на прикладі героїв відомих вам казок спробуємо роз'яснити статті Конвенції про права дитини.

(Ведучі проводять вікторину, вони по черзі описують негативні ситуації, у які потрапив той чи інший казковий герой. Учні мають визначити, яке право, визначене Конвенцією про права дитини, було порушено стосовно цього героя).

Судові справи

Справа №1.

Позивач: Попелюшка.

Відповідач: Мачуха.

Справу веде суддя: Г.М.Парфенюк.

Які права дитини порушено в цій судовій справі?

Мачуха з ранку до вечора примушує Попелюшку працювати. Бідній дівчинці заборонено брати участь в іграх та забавках сестер. Яке право порушено стосовно Попелюшки? *(Право дитини на відпочинок і розваги, право брати участь у розважальних заходах, що відповідають їхньому віку).*

Справа №2.

Позивач: Червона Шапочка.

Відповідач: Вовк.

Справу веде суддя:
Г.М.Парфенюк.

Які права дитини порушив Вовк?

Ідучи дорогою через ліс до хворої бабусі, Червона Шапочка зустріла Вовка, який сказав, що він чуйний, добрий, що також хоче провідати хвору бабусю. Вона повірила. Вони вирішили позмагатися: пішли різними дорогами, хто швидше дістанеться місця. Але Вовк випередив її, обманом вдерся до хати, з'їв бабусю, а потім і Червону Шапочку.

Які права дитини порушив Вовк? Чи потрібно спілкуватися з незнайомими людьми?

(Вовк порушив головне право дитини – право на життя, також незаконно ввірвався до чужої оселі).

Справа №3.

Позивач: Гаррі Поттер.

Відповідач: опікун.

Справу веде суддя:

Г.М.Парфенюк.

Які права дитини порушено в цій судовій справі?

Опікун Гаррі Поттера перехоплює і читає листи, що надходять хлопчику зі школи чарівників. Яке право Гаррі порушено?

(Право на приватне життя, недоторканність житла й таємниці кореспонденції).

Ведучий.

«Я маю право!», «Чому ви порушуєте мої права?» - ці слова, на жаль, часто використовує людина в ситуаціях, коли сама не права. Зазвичай заява про особисті права є виправданням пасивності, лінощів, прагненням отримати щось, нічого не даючи натомість.

І зараз перед вами будуть розіграні ситуації, у яких діти недоречно заявляють про свої права. Ваше завдання – визначити, чому той чи інший герой не правий. Що б ви на місці дорослого відповіли йому. А можливо, він усе ж таки правий у своїх вимогах?

Учитель (звертається до учня).

Скажи, будь ласка, чому ти не готовий до уроку?

Учень.

Я вирішив зовсім не відвідувати ваші уроки математики. Вони мені не цікаві, до того ж я збираюся після школи працювати з батьком у полі.

Учитель.

Але шкільну програму з математики ти маєш вивчати.

Учень.

У такому випадку я вимагаю, щоб мене навчав інший учитель. Ви – занадто суворі, хоча самі, на мою думку, не дуже добре знаєте предмет, який викладаєте.

Учитель.

Ти поводишся зневажливо і дуже грубо. Я змушена викликати твоїх батьків.

Учень.

Це не грубість, а моя думка. Я маю право вільно висловлювати свої погляди з будь-яких питань, що стосуються мене.

Ведуча.

Звичайно, ми добре розуміємо, як неприємно, коли твоїх батьків викликають до школи. І, звичайно, ми вільні у висловлюванні власних думок. Проте закон у цьому випадку на боці вчителя. Подумайте, чого не можна припускатися, заявляючи про свої права? (Відповіді учнів).

(Дійсно, Конвенція визнає за дитиною право вільно висловлювати власні думки, але це право обмежується в деяких випадках. Зокрема, якщо висловлювання власної думки завдає шкоди репутації та гідності іншої особи).

Ведучий.

Отже, давайте підсумуємо сьогоднішню зустріч.

Ведуча.

У кожного з нас є права, і ми повинні добре знати їх, щоб захистити себе, якщо хтось хоче нас образити.

Але слід знати не лише свої права, але й обов'язки. Прагнучи відстояти свою свободу, не утискайте свободу інших.

Учень.

*Ні, не згине Україна
В печальній долі.
Ми віродим землю предків
Для кращої долі.
Розбудуємо, уквітчаємо
Україну гідно,
Чим пишається кохана,
Примножимо плідно.
Ні, не згине Україна,
Відродиться мила.
Свій народ вона до щастя
Піднесе на крилах!*

Ведучий.

Незабаром вам відповідати за життя нашої країни. Адже не дарма говориться: «Держава будується не в майбутньому, вона будується сьогодні». Ви своїми

знаннями, своєю працею маєте доводити свою любов до держави. Хочеться вірити, що ви зробите це гідно, щоб кожен міг би сказати: «Я – громадянин України».

Ведуча.

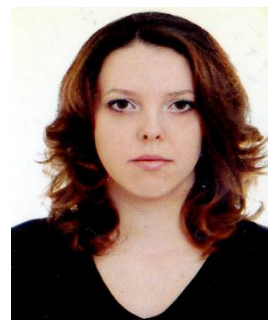
Любіть Україну, любіть свій край, бережіть його, плекайте. Нема життя без України, бо Україна – це мати, яку не обирають, як і долю, бо Україна – це пісня, яка вічна на цій землі.

Мішіна Анна Анатоліївна,

вихователь – дефектолог, кваліфікаційна категорія спеціаліст

Новорічна театралізована вистава «Зимова казка»

(Лунає урочиста, новорічна мелодія. Під музику на сцену виходять діти)

Учень 1:

Добрий день! Вітання всім:

І дорослим і малим!

Сьогодні весело у нас –

Ми Новий рік стрічаємо.

Усіх, хто в залі є в цей час,

Гаряче вітаємо!

Учень 2:

Здрастуй, білий, пухнастий, веселий сніжок!

Здрастуй, гостя – Зима-чарівниця!

Викликай же нас всіх на ялинку в танок,

А мороз хай рум'янить обличчя.

Новоріччя настало, вітаємо ми

Вас із радісним святом красуні Зими.

Учень 3:

Сьогодні разом з вами

Ми веселитись будемо!

І честь велику маєм ми -

Відкрити свято матінки Зими.

Учень 4:

Дівчатка красиві і жартівливі,

І хлопці завзяті й сміливі,

Поважно громадо, і шановні гості,

Киньте печалі, турбуватись всі киньте,

Тут зупиніться і відпочиньте.

Посмішок більше, веселощів, сміху –

Чекає на вас новорічна потіха!

Учень 5:

Порядок у залі один для всіх:

Щоб лунав у залі тільки сміх.

Просимо уваги, дорослі й дітвора,

Найдобріше в світі свято розпочать пора.

Учень 6:

Казку в гості кличуть люди –

Так ведеться споконвік.

Рік, який почнеться з чуда,

Буде щедрим цілий рік.

В чудеса не вірять люди,

Бо відомо всім давно,

Що чудес ніде не стріти,

Крім казок і крім кіно.

Але раптом так буває,

Що в найкращий день зими

Чудо в гості завітає,

І повірим в нього ми!

(Лунає музика новорічних дзвіночків, під яку діти виходять зі сцени. Музика змінюється на іншу, жваву і загадкову. З-за новорічної ялинки виглядає казковий персонаж Лісовик. Він виходить на сцену, шукаючи когось. Дещо розгніваний)

Лісовик: Отакої, знову я повинен чекати цих нездар. Водянику, ти де?!

(Лунає пісня з мультфільму про водяного. На сцену повільно, потягуючись і обігруючи слова пісні, виходить Водяний)

Водяник: На місці я, Лісовику, не галасуй. І Страшко давно тебе чекає.

Страшко: *(струшує з себе опале листя. Підходить ближче)* Ага...

Лісовик: Так, що ми сьогодні зробили... Перший я. на лося дерево звалив? Звалив! Дітей у темний ліс заманив? Заманив! Ще й гриби у кошику Червоної Шапочки підмінив на мухомори... *(сміються)*

Страшко: Супер...

Водяник: Я, я, зараз я! човен з рибалками перевернув, плавцям п'яти лоскотав. Вони ледь не втопилися... сомів та щук посварив! Така бійка була!!! Сила!

Лісовик: А ти, Страшку?

Страшко: А я, а я... *(згадує)*. А я як вийшов – всі попадали... мабуть, злякалися.

Лісовик: Де там наша Кікімора ходить? Постійно вона на збори запізнюється.

Водяник: Та, вона, мабуть, на черговому кастингу. Усе хоче в зірки потрапити.

Лісовик: Уявляю: наша Кіка на «Ікс-факторі» - ой не можу *(всі сміються)*

Страшко: Ні! Ні! Нехай краще її візьмуть у якийсь серіал. Наприклад, «Моя прекрасна няня»

Лісовик: Та ні! «Не родись красивою».

Водяник: А родись Кікіморою... *(лунає сміх)*

(Лунає жвава музика, виходить Кікімора. Інші герої метушаться туди-суди, поправляють одяг, вишиковуються).

Кіка: Хі-хі. Привіт, хлопчики! Що ви тут робите? Хвастаєтеся один перед одним! Пустуни та ледацюги!!!

Водяник: Та я тобі за такі слова...

Кіка: Ой, ой, ой, налякав. Одна я бідненька працюю і день і ніч, і день і ніч. І навіть зараз іду з роботи та як засміюся... ось так *(сміється зловіще)*. Усі білки з дерев попадали – думали землетрус...

Лісовик: Ой, Кікочко, ти в нас професіонал! Не те що ці *(замахується)*.

Кіка: А яка, хлопці, у вас програма на новорічне свято? От я собі зробила новий прикид: платтячко з яскравого шмаття, прикрашене сушеною гусінню... Зачіска з свіжесенької соломи...

Лісовик: Красунечко ти наша.

Страшко: Супер!!!

Водяник: Кікімора вона і є Кікімора!!!

Кіка: Що ти сказав??? Та я тобі...*(починається бійка)*.

Лісовик: *(розкидає всіх)* ну ти, Водянику, прямий як свинячий хвіст! Хто ж жінкам правду каже? Кікочко, ти його не слухай! Ти в нас найчарівніша Кікімора у всьому Гнилому Болоті. У тебе такі противні маленькі очі, такий маленький мініатюрний носик! Та й уся ти в нас – просто диво... Правда, Страшку?

Страшко: Ага, Кіко, ти навіть красивіша за мене.

Кіка: Ой, досить вже люб'язностей... Так я про що? Ви, мабуть, знову на новорічне свято на галявині лежатимете, та своїми капостями будете хизуватися!!! Не цікаво... А ось я чула, що у школі діти готують новорічний концерт і розваги. Вони будуть танцювати, співати, жартувати. Кажуть, і ялинка там буде, і подарунки всім роздаватимуть.

Лісовик: *(заздріливо)* Мабуть, весело буде.

Страшко: Супер...

Водяник: А ми знову будемо нудьгувати...

Кіка: Так я вам і пропоную!.. Треба якось їм свято зіпсувати, а собі зробити!

Лісовик: Молодець, Кіко, щоб таке вдіяти поганеньке-поганеньке?

Страшко: А давайте їх з'їмо!

Кіка: Подавишся, ненажеро!

Водяник: Може заллємо все водою? Тоді їхні чудові новорічні костюми зіпсуються.

Лісовик: Я придумав краще! Ми костюми концертні у дітей поцупимо та все інше, що вони до свята підготували. І собі на Гнилому Болоті таке свято влаштуємо для всієї Нечистої сили!!! Ну як?

Страшко: Супер!

Водяник: Ти мене вже дістав! Весь час одне і те саме: супер, супер... Ти ще хоч одне слово знаєш?

Страшко: Ага, знаю! Кльово! Так зараз вся молодь говорить, а я в неї вчуся.

Кіка: Учився б чомусь корисному...

Лісовик: Годі сперечатися!!! Якщо ви згодні з моїм планом, треба швидше переходити до його виконання! Ти, Кіко, як найспритніша, відповідаєш за крадіжку костюмів і реквізиту. Ти, Водянику, поцупиш фонограми з музичним супроводом. Ти, Страшко,... що тобі доручити таке посильне?..

Страшко: Я можу піти в буфет і поїсти всі пиріжки...

Лісовик: Та ні! Почекай!.. Ти поцупиш якийсь реквізит. Одним словом усе, що буде в них погано лежати.

Кіка: Я чула, що в них погано лежать мікрофони.

Страшко: Супер... ой кльово!

Лісовик: А я вкрав найголовніше! Святковий чемодан з цукерками!

Страшко: Чемодан – це булочка чи пампушка?

Кіка: Кльовий ти мій! Чемодан – це така торба на колесах! У кого чемодан, той на святі головний! Не побоюйся цього слова – Дід Мороз! Ну що, вперед до справи!!!

(Лунає музика герої вибігають за куліси. Музика плавно переходить в іншу, більш привітну. Виходить гурт дітей на чолі з Режисером, щось хвилююче обговорюють).

Режисер: Увага! Всім увага!!! Починаємо репетицію новорічного свята...

Де мій сценарій? *(подають листки сценарію. Швидко переглядає).* Так, добре. А де мої окуляри? Хто бачив мої окуляри? *((всі шукають окуляри, а потім помічають їх на голові режисера))* А ось вони! Тьфу!!! Всі готові?

Натовп: Так! Готові! Готові!

Режисер: Костюми на місці? *(помічник показує костюми)* Подарунки? *(вказують на чемодан з подарунками)* Музика є? *(відповідальний за музику ствердно киває головою)* Слова всі вивчили?

Натовп: Так! Звісно!

Режисер: Де Снігуронька і Дід Мороз?

Із натовпу: Дід Мороз і Снігуронька вже під'їжджають.

Режисер: Добре! Дві хвилини і починаємо!

(лунає музика вони виходять за куліси, залишивши речі на сцені. Музика плавно змінюється на зловійську. Вибігають злі герої. Із захопленням все забирають: чемодан, костюми, мікрофон, сценарій. Весело сміються, потирають руки і вибігають.)

(знову змінюється музика. Виходить Режисер з помічниками. Щось обговорюють, помічають пропажу, переглядаються, шукають. Режисер впадає в паніку, хапається за серце)

Режисер: Ой лишенько! Все зникло! Все зникло! Нас обікрали!

(Помічники Режисера заспокоюють його, дають води. Потім звертаються до дітей)

Помічник 1: Діти, а ви не бачили, хто нас обікрив? Бачили? Хто?

Помічник 2: Я так і знала!!! Без цієї лісової компанії тут не обійшлося!

Помічник 3: Знову Кікімора, Лісовик, Страшко і Водяник хочуть зіпсувати нам свято...

Всі разом: Не вийде!

(Лунає українська музика. Вибігає маленький козачок)

Козачок: Я їх бачив! Вони побігли до Гнилого Болота, щоб там влаштувати собі свято!

Режисер: Що ж нам робити? Як врятувати наше свято? Ми ж прості діти, хіба ми зможемо перемогти Нечисту силу?

Козачок: Звісно ми їх переможемо!

Помічник 1: Хто? Ти? Теж мені Вася Вірастюк!!!

Козачок: Не я, а ми! Українські козаки! Хлопці, а йдіть-но сюди *(зве інших козаків. Ті виходять, демонструючи свою силу та вправність)*. Ми хоч і не дорослі, але дуже спритні та майстерні.

Козак 1: Ми їх здолаємо!

Козак 2: Або перехитримо!

Козак 3: А от я впевнений, що їхня цікавість сильніша за здоровий глузд. Вони, шкірою відчуваю, сидять десь неподалік і тішаться нашою бідой! Давайте всі разом покажемо, які ми вмілі та дружні! Діти, піднімайтеся зі своїх місць та повторюйте за нами!

(Лунає музика. Козаки показують нескладні рухи-танок всі діти повторюють. В цей час злі герої визирають з-за куліс і намагаються підтанцювати дітям і козакам)

Козак 2: Ви всі такі молодці!

Козак 3: Хлопці, давайте тут оглянемо все! Впевнений, ми їх знайдемо! *(шукаючи злих героїв, всі покидають сцену)*.

(Лунає музика. З-за куліс виходять злі герої, виносять награбовані речі)

Водяник: Клянусь своїм улюбленим Болотом ти, Кіко, чудово танцюєш!

Кіка: А ти, Водянику, мені всі ноги відтоптав.

Страшко: Ха-ха-ха! Отримав, Водянику!

Лісовик: Ви нічого не вмієте! От я – майстер!

Кіка: Слухай, Лісовику! А може, повернемо ці костюми справжнім артистам і попросимо, щоб вони нас чомусь навчили? Бачив, які вони талановиті!

Водяник: Бо ми ніякі не артисти...

Страшко: Е ні! Подарунки я не віддам!*(сідає на чемодан з подарунками, насуплюється)*.

Лісовик: Отакої...

(Не встигає договорити, лунає музика, вибігає Козак 3 і Режисер)

Козак 3: Ось вони! Хапай їх!

Режисер: *(зупиняє його)*. Зачекай, зачекай! Здається тут немає вже кого ловити!
(Звертається до злих героїв) Шановні, у вас щось трапилося?

Лісовик: Хотіли стати артистами...

Водяник: Зробити собі свято...

Кіка: А я хотіла стати суперзіркою...

Страшко: *(насмішкувато)* Ага, і нічого з цього не вийшло!!!

Режисер: А тому нічого не вийшло, що замість крадіжок та капості треба чомусь доброму вчитися!

Лісовик: А хто нас може навчити?

Режисер: Ну я навіть і не знаю... Хоча, Снігуронька і Дід Мороз можуть багато чого дивовижного зробити. Діти, допоможемо нашим героям навчитися чомусь доброму і хорошому? Давайте покличемо Діда Мороза і Снігуроньку нам на допомогу всі разом!

(Всі дружно звуть Діда Мороза і Снігуроньку)

(Лунає новорічна мелодія, виходить Дід Мороз і Снігуронька)

Дід Мороз:

Доброго дня, любі хлопчики й дівчатка.

Всіх вас я радо вітаю зі святом!
Бачу, які ви гарненькі, чудові.
Будьте щасливі завжди і здорові.

Снігуронька:

Це свято радісне й веселе,
І душу людям зігрива,
Стає тепліше у оселі,
Хоча надворі вже й зима.
Його не можна не чекати,
Воно приходить на поріг
Це світле і щасливе свято,
Що має назву Новий Рік!

Дід Мороз: Які ви всі гарні, святкові. Видно, що дуже ретельно готувалися до свята.

Снігуронька: Дивись, Дідусю! У нас на святі якісь незвичні гості!

Лісовик: *(ніяково підходить до Діда Мороза, підштовхуючи Водяного)*

- Добрий день, шановні Діду Морозе і Снігуронько! Я – Лісовик, а це ось Водяник... Ми дуже хочемо прийняти участь у вашому святі...

Водяник: Та от не знаємо, що для цього треба зробити...

Дід Мороз: А хто ця мила дама? *(Киває на Кікімору)*

Кіка: *(у захваті, але децю ніяково)* Я мила. Чули? Я – справжнісінька болотяна Кікімора. Я дуже хочу стати суперзіркою.

Страшко: А я Страшко! І подарунки вам не віддам!!! Новий рік, Новий рік – який Новий рік без снігу?

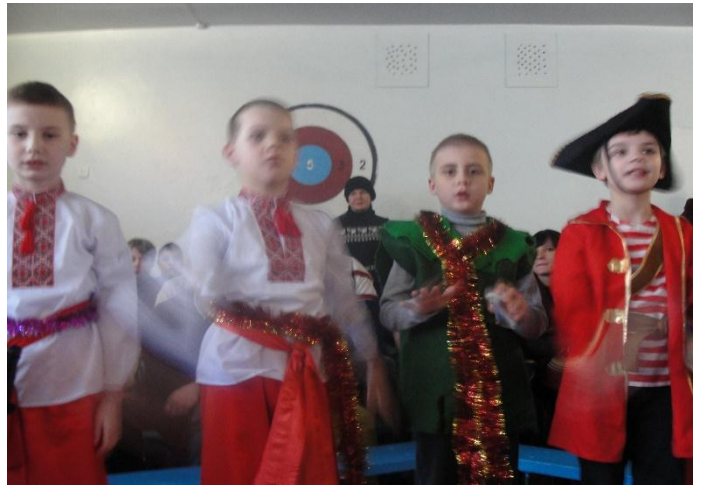
Снігуронька: А ми зараз все виправимо! Дідусю і любі гості, вмощуйтеся зручніше! Починається Новорічне диво!!!

(Лунає музика. Снігуронька виконує пісню, сніжинки танцюють)

Страшко: Як ви гарно співаєте і танцюєте!!! Та це ще не все! Для новорічного свята не вистачає вогників на ялинці!!!

Снігуронька: Так це теж не проблема.

Ну ж бо, діти, станьмо в коло,
Руку друзям простягніть.
Посміхніться веселіше,
Заспівайте голосніше.
До добра зробивши крок,
Всі підемо у танок!!!

(Діти танцюють хоровод, загорається ялинка)

Страшко: От тепер свято просто супер! *(віддає подарунки Дідові Морозу)*

Водяник: А я дуже хочу взяти участь у конкурсах!

Режисер: А ми тут підготували декілька! Але!!! Будьте уважними, слухайте і запам'ятовуйте всі правила конкурсів, дотримуйтеся їх! Будьте спритними і акуратними! І ви неодмінно переможете в них.

Дід Мороз: А у мене для кожного переможця є подаруночок! Страшко, допоможеш мені їх роздавати?

Страшко: Звісно, Дідусю! Оце кльово і супер!!!

(Проходять конкурси)

Конкурс «Допоможемо зимі»:

Водяник: Всі ми бачимо, як нашій красуні Зимі важко назбирати в коморах Снігової Королеви достатньо снігу, щоб ми – дітвора – могли досхочу набавитися ним. Давайте їй допоможемо! Для цього конкурсу потрібно дві команди гравців. В одній командиром буде Страшко, а в іншій - Кіка! Доки грає музика потрібно якомога більше снігу забрати зі скрині Снігової Королеви і покласти до свого кошику. Але! По сніг ми йдемо по одному, щоб Королева не прокинулася! У кого буде більше снігу – той і переміг!

(Проводиться конкурс. Визначається команда-переможець. Нагороджуються переможці).

Конкурс «Відгадай загадку»:

Водяник: Ви спритні! А зараз ми перевіримо наскільки ви кмітливі. Я загадую загадку. Ви її уважно слухаєте і відгадуєте! Хто знає відповідь – піднімає руку! Якщо відповідь правильна – Дід Мороз пригощає цукеркою. Але!!! Викрикувати не можна, бо Дідусь у нас старенький – голова ще розболиться...

Білий, як сорочка,

Узимку він скрізь:

Пухнастий, як квочка,

Хапає за ніс,

Крил не має, а літає.

Малює щоки

Що то за птиця,

І студить боки. (Мороз)

Що сонця боїться? (сніг)

Бігли білі їжачки,

Взимку покриває ріки

Погубились колючки

Міцно, начебто навіки.

І тепер усі голки

Навесні ріка заграє -

Почіплялись на гілки. (Іній)

І його нараз зламає. (Лід)

Не сидить вона без діла,

Зелену сукню маю,

Дуже любить колір білий:

Ніколи не міняю.

Землю посипа сніжком,

Єдиний раз на рік

Наче білим порошком. (Зима)

Її я прикрашаю. (Ялинка)

Лісовик: А я дуже люблю поезію. Діти, а ви знаєте віршики? А зараз ми це і перевіримо! Слухайте уважно, як ми будемо віршики розповідати: у мене є ось така снігова куля! Ми її передаємо з рук в руки, але так, щоб вона не впала і не розбилася! А при цьому промовляємо такі слова:

Кулю снігову кочу

До п'яти я полічу.

Один, два, три, чотири, п'ять –

Тобі віршика читать.

У кого в руках залишиться куля, той і розповідає віршик і отримує подарунок від Діда Мороза.

(Діти розповідають вірші по запропонованій схемі)

Кіка: Подивлюсь я на дітей, і серце радіє – не одна я сьогодні така красуня! Дивіться, які костюми діти разом з батьками підготували сьогодні! Обов'язково на наступне свято звернуса до вас, як до найкращих дизайнерів України. Молодці!

Дід Мороз:

З вами було добре
Тільки часу в мене мало.
Йти мені уже пора,
Чекає інша дітвора.

Снігуронька:

Ми повернемося через рік,
Постукаємо біля воріт.
Знову весело, як цей рік
Зустрінемо з вами Новий рік!

Кіка:

На дворі йде сніжок

Страшко:

Вам подаруночків мішок.

Водяник:

Щастя, радості бажаємо!

Всі разом:

З Новим роком вітаємо!!!

(лунає заключна новорічна пісня. Всі дружно її співають!)

Виховний захід-гра у літньому пришкільному оздоровчому таборі

«Веселий квест»

Мета: сприяти злагодженій продуктивній діяльності у дитячому колективі; корегувати елементи аналізу та узагальнення; розвивати розуміння послідовності дій; вдосконалювати комунікативні навички; сприяти зниженню замкнутості; збагачувати загальний об'єм знань з природознавства, народознавства; пригадати та поглибити знання з охорони безпеки життєдіяльності, фонетики; виховувати командний дух; виховувати взаємоповагу та взаємопідтримку; вдосконалювати систему ціннісних орієнтацій.

Завдання: - створити сприятливу атмосферу для колективної, активної та цілеспрямованої співпраці;

- активізувати процес пізнання та відтворення вже здобутих знань;
- сприяти розвитку та вдосконаленні засобів комунікації;
- дати можливість кожній дитині проявити себе, свої знання та вміння;
- контролювати правильність виконання кожного завдання, підтримувати поведінку під час проведення заходу.

Обладнання: картки з загадками, пронумеровані конверти, фішки з різнобарвними літерами.

Метод роботи: груповий

Хід проведення гри «Веселий квест»

I. Інструктаж з техніки безпеки під час проведення гри.

II. Ознайомлення дітей з правилами гри.

Сьогодні ми з вами будемо шукати скарб. А в цьому нам допоможе наш розум і кмітливість! Щоб зібрати весь скарб, потрібно віднайти 13 конвертів. Всі вони дбайливо заховані на території пришкільного подвір'я. Лише дружні та уважні діти, які гарно знають і люблять рідну школу, зможуть дійти до кінця.

Під час гри ми ходимо всі разом від етапу до етапу. Та не просто біжимо один поперед одного, а переміщаємося дружно і таким чином, яким я загадаю. Де знаходиться кожен наступний пункт, дізнаємося з підказок, які знаходяться у кожному пронумерованому конвертику. Крім загадок у конвертах знаходяться літери-призи. Всі вони пофарбовані у певний колір. Букви однакового кольору складаються у слово, слова – у речення. Всім все зрозуміло? Питання є? Чудово, тоді вперед за пригодами!!!

III. Подорож від етапу до етапу у пошуках скарбу.

1. Щоб віднайти перший конверт з першим призом та першою підказкою, розкажіть мені найулюбленіший віршик, який ви вивчили протягом навчального року (3-4 особи по черзі розказують віршики). Молодці! Ось вам у винагороду перша загадка-підказка:

*В суknі зеленій стою цілий рік:
Сонечко світить чи падає сніг.
Голок багато в господарстві тримаю,
Тільки не шию і не вишиваю. (ялинка)*

Так, ви правильно відгадали першу загадку.

Беремося всі за руки, щоб утворився великий ланцюжок з людей, і йдемо до нашого першого етапу у пошуках першого конверта з призом і загадкою. А знайдемо ми його у гілках ялинок, яких так багато на території школи.

2. Подивіться уважно: он конверт з цифрою один. Але для того, щоб його відкрити, вам потрібно якомога більше розповісти мені про ялинку: які в неї листки (і чи є вони в неї), які в неї квіти і т.п. Молодці! Багато цікавого знаєте про ялинку.

Беріть конверт, отримуйте перший приз. Яку літеру ви знайшли (м)? Назвіть її правильно. Це літера «ем», звук [м].

Читайте загадку з конвертика:

*Це залізний друг діток.
Він стоїть серед віток.
І руками, і ногами...
Він із східцями й цепками. (дитяча гірка)*

Які ж ви молодці! Це дійсно дитяча гірка. Всі діти люблять на ній гратися. По ній можна ходити як ногами, так і руками. Дружно рухаємося до неї, але не просто так, а немов літачки.

3. А ось і славнозвісна дитяча гірка – улюблене місце багатьох. Але будьте завжди на ній обережні. Відкривайте наступний конверт, читайте підказку-загадку:

*Тут можна від спеки сховатись,
Посидіти, поспілкуватись! (альтанка)*

Правильно відгадали! Іти до неї близьенько, однак ви не поспішайте – ми рухаємося кроками-черепашками (ніжку ставимо близьенько одна за одною).

4. Довго ж ми йшли, потопилися. Давайте сядемо, спочинемо в холодку і послухаємо гарної пісеньки у виконанні хлопчиків з першого класу.

Поаплодуємо співакам і відкриваємо наступний конверт:

Якщо треба щось полагодити, ми звертаємося туди.

Там працюють на всі руки майстри. (чорний вхід у майстерню)

Ідемо до неї, взявшись за руки.

5. Ви йшли так тихо, що заслужили відразу відкрити конверт із підказкою про наступний пункт:

*Ростуть на ній розкішні квіти,
На ній працюють влітку діти.
Хоча й не світить там прожектор,
На неї дивиться директор.*

(клумба під вікнами кабінету директора)

Відгадали загадку швидко і полетіли на клумбу, мов метелики.

6. Щоб відкрити цей конверт – назвіть якомога більше квітів. Піднімайте руки, не вигукуйте і не повторюйтесь.

Як же багато ви знаєте назв квітів, я й не здогадувалася! Відкривайте мерщій конверт!

*Кулю шкіряну ганяють,
Лиш одну на полі мають.
По ногам не б'ють – це фол!
Називають гру ...*

(футбол)

А де грають у футбол? На футбольному полі. Тому і скарби ведуть нас туди. Біжимо до нього приставними кроками.

7. А яка загадка схована тут?

*Що за квіточка пахуча,
Дуже гарна та колюча.
Рвась себе не дозволяє.
Колючками всіх лякає.
(троянда)*

До троянд ідемо паровозиком.

8. Троянди дуже вимогливі квіти, давайте ми їх трішки поллємо і візьмемо новий конверт.

Раніше служили машинам, а зараз замість стільців чи бігової доріжки.

(закопані автомобільні колеса)

Ідемо до коліс, голосно вигукуючи, немов футбольні фанати.

9. Всі бачили, як вболівають футбольні фанати на трибунах? А давайте і ми уявимо, що потрапили на дуже цікавий матч. Придумайте якесь гасло і прокричіть його всі дружно, щоб наші виграли!

Відкривайте конверт:

*А наступний пункт, хлопча,
Дім залізного коня.*

(гараж)

10. Так, тут живе наш вірний друг. А хто знає, якої він марки? А які ще марки машин ви знаєте?

Наступна загадка:

Раніше росло, зеленіло, а зараз лежить на землі.

Якщо ти дуже втомився, можеш на ній відпочити. (колода)

11. Всі говорять, що рубати дерева не можна. А чи завжди так варто говорити? Назвіть випадки, коли рубати дерево потрібно і навіть необхідно.

Нова підказка:

Там спокійно спочивають

Граблі, віник і лопата.

(сарай)

12. Хто знає, як звуть нашого двірника? Молодці!

Про нього мають знати всі,

Де він стоїть і що у ньому.

Якщо пожежа – гасять всі,

Він допоможе в цьому.

(пожежний ящик з піском)

13. Давайте згадаємо, який номер телефону пожежної частини, що ми маємо робити, коли відчули запах диму?

Нова загадка:

В ньому легко заблукати,

Якщо не знаєш, де ступати.

(лабіринт)

14. Пройдіть по лабіринту тримаючись за руку. Пам'ятайте, ви маєте бути таким другом, щоб ваш товариш ніколи не збився з вірного шляху.

Читайте наступну підказку:

Сходинок ведуть униз,

Але там не страшно.

Соболенко там поклав

Пластикову пляшку.

(сходинок у підвал)

Ви сьогодні справилися з усіма загадками, зібрали скарб повністю. Залишилося лише зібрати всі літери у слова, а слова у речення! Працюємо всі разом!

Ми зібрали фразу: **«ВИ ВСІ МОЛОДЦІ!»** А і справді молодці! Всі дружно відгадували загадки, прислухалися один до одного, підтримували друзів, розповідали віршики і співали пісень, складали гасла підтримки, дізналися багато нового про природу, яка нас оточує... Ви всі молодці!

Світлична Оксана Анатоліївна

вихователь, кваліфікаційна категорія - спеціаліст

Круглий стіл «Збережемо наше довкілля»

(для учнів початкових класів)

Все на Землі, все треба берегти:
І птаха, й звіра, і оту рослину,
Не чванься тим, що цар природи ти
Бо врешті, ти лише її частинка!
Ю. Марченко-Авруцька

Мета: виховувати в учнів людяність, доброту, почуття патріотизму, викликати почуття відповідальності за майбутнє нашої планети; сприяти реалізації потенційних можливостей та здібностей учнів, вирішенню їхніх комунікативних проблем; розвивати пізнавальні інтереси до навколишнього середовища; виховувати бережливе ставлення до природи, до птахів, бажання допомагати їм та оберігати.

Обладнання: картки із зображенням птахів, мультимедійна дошка, аудіо запис співу пташок.

Ведуча Увага! Увага! Термінові збори міжнародних пернатих делегатів! Прошу зайняти свої місця і розпочати нашу нараду.

1 птах. Це просто жах!

2 птах. Що за ставлення до нас?

3 птах. Вимагаю вжити відповідних заходів!

(Піднімається галас, пташки щось жваво обговорюють між собою)

Ведуча. Панове, перепрошую! Хвилинку уваги! Ми ж усі з цивілізованого світу. Давайте розбиратись по порядку. Спочатку пропоную всім представитись.

І етап. Знайомство

Горобець *(хлопчик у костюмі горобчика).*

Я маленький хлопчик у сірій свитинці,

По дворах стрибаю, крихти збираю.

Сорока *(дівчинка-циганка, у намисті, з люстерками, різними камінцями та фантиками).*

Стрекотуха білобока

Всі зовуть мене сорока.

Балакуча я вертуха!

Ліс мене щоденно слуха -

Довгохвоста, білобока ...

До новин завжди охоча.

Всі зовуть мене злодійкою,

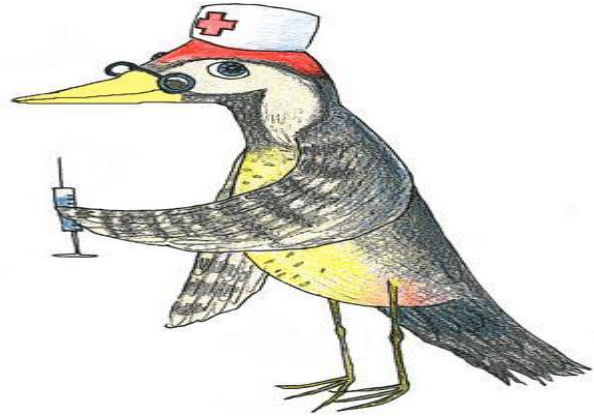
Ніби я краду люстерка чи намиста,

Ніби іншого не маю хисту...

Дятел (у костюмі лікаря, в окулярах)

Цілий день працюю в гаї,
Діловито дзьобом б'ю,
Я не цвяхи забиваю,
Я комашок дістаю.
І комашка, і черв'як,
І личинка – біла спинка,
І жучок-короїд –
Мій сніданок, мій обід.
Звуть мене лікарем лісовим,
Невгамовним та прудким.

Соловейко

В мене є великий хист,
Я співаю, як артист.
Спів мій радісний усюди
Дуже люблять слухать люди.

Синичка

Я животик жовтий маю,
Ще й чорну краватку одягаю.
Пташина жвава і маленька,
Співаю дзвінко, веселенько,—
Той спів узимку кожен чує.
Шматочок сальця так мені смакує!

Ведуча. Бачу, в нас зібрались панове шановані та цікаві. Які ж у вас проблеми?

Горобець. Вся справа в тім, що люди нас не поважають. Геть забули про те, що ми для них робимо.

Синичка. Птахів здавна називають санітарами лісів, полів. А чи знаєте ви, що маленька синичка – з'їдає за день комах стільки, скільки важить сама.

Ведуча. Цікаво! А що ще цікавого ви може розповісти?

Гра «Мікрофон»

- Одна сова з'їдає за літо 1000 штук полівок, зберігаючи 1 тонну зерна.
- Птахи добре бачать. Яструб у 8 разів краще бачить, ніж людина.
- Найшвидший птах - сокіл.
- Є птахи, що не вміють літати це - страуси, пінгвіни, сов'ячі папуги.
- Найбільші яйця несуть страуси до півтора кілограма, а найменші - колібрі до 1 грама.

Пісня «Птахи – наші друзі»

Ведуча. А тепер почуємо і розпізнаємо, яких птахів чути голоси? (*Слухають*).

Ведуча. От бачите! Та ви чимало користі несете. Що ж вас не влаштовує?

Сорока. Як то що? Та ваше ставлення до нас. Ми ж величні птахи! Про нас легенди складають! А ви що? Собаки бігають за нами, полюють на наших дітей коти – ваші домашні улюбленці.

Синичка. Та й голосна розмова може примусити птахів покинути місця, де вони жили не один рік, а знайти нові доволі складно. Не буде місця для гнізда – не з'являться пташенята.

Сорока. А взимку? Хто ж нам допомагатиме взимку?

Учениця

А ми шпаківні будували...

Як розпускалися садки,

До нас весною завітали

Веселі наші співаки.

І ціле літо, ціле літо

Вони співали нам пісні.

Повиростали їхні діти,

Такі ж співучо-голосні.

(Перегляд презентації про птахів супроводжується віршованим текстом до слайдів у виконанні дітей).

Учень.

Маленька пташина в зимовім саду

На гілочці крильця вправляє.

Вона з нетерпінням чекає весну,

Якої так довго немає.

Сніжок білим пухом дерева накрив,

Травичка теж спати лягає.

Маленька пташина шукає їжу,

Та снігом і її засипає.

Як тяжко пташині в зимовії дні

Ту їжу щоденно шукати.

Та пташка маленька у ріднім краю

Їй не хоче його покидати.

Їй тяжко, їй зимно, їй голодно тут,

Та дому свого не лишає.

Як та сиротина в чужому краю

Гніздечко своє накриває.

Сувора зима не жаліє її,
Морозить і сніжками сипле.
Мерзне пташина, скрутившись в гіллі,
Їй сняться хороші і добрії сни,
Їй сниться прекраснеє літо:
Як пташки у полі обсіли снопи
Ї збирають зернятка уміло.
Так марить пташина в зимовім гіллі,
Частуючись сушеним хлібом.
Мороз – дідуган не жаліє її,
Морозить, засипає снігом.
Як тяжко пташині терпіти зиму.
Та все ж вона в рідному краї.
А рідна земля і рідненьке гніздо
Найкраще, що в світі буває.
Дятел.

Так-так. Про ці проблеми ми всі й так знаємо – не першу зиму зимуємо. А робити що?

Соловейко.

Пропоную звернення до людей написати, про наші проблеми розповісти. Хай заходів вживають.

Сорока

Вмійте природу любити
Вам у походи ходити,
І вам мандрувать, любі діти.
Вмійте природу любити.
Кожній стеблинці радіти.
В полі, у лісі, над яром -
Квіти, дерева і трави ...
Цвіту не вирви за даром,
Гілки не втни для забави...

Учениця.

Не стріляй горобчиків, сину, не стріляй!
Цвірінчать їм хочеться в цей зелений май.
Не стріляй горобчиків та усіх пташок,
Їм радіти хочеться, як тобі, синок.

Учень.

Світ неповторний та чудесний,
Що поступово вимирає,
Давно рятунок в нас благає.
Ми всі господарі природи,
Тож збережемо її вроду!

Фізкультхвилинка - тренінг

1. Якщо ви не руйнуєте пташиних гнізд - підстрибніть тричі.
2. Якщо ви не забуваєте про птахів узимку - плесніть у долоні.
3. Якщо ви разом з батьками зробили годівничку - погладьте себе по голівці.
4. Чи болить душа, коли бачите пташок узимку?
Покладіть руку на серце.
5. Чи хочете дружити, бути у злагоді з природою? Обійміть себе.

Ведуча. Рубрика " Хто? Де? Як? " (живе, зимує)

1. Хто ? (Чайка) 4. Хто ? (Лебідь)
Де ? (На воді) Де ? (На воді)
Як ? (В теплі краї) Як ? (В теплі краї)
2. Хто ? (Снігур) 5. Хто ? (Курка)
Де ? (В лісі) Де ? (Вдома)
Як ? (Зимовий гість) Як ? (В курнику)
3. Хто ? (Індик) 6. Хто ? (Шишкар)
Де ? (Вдома в дворі) Де ? (В лісі)
Як ? (В курнику) Як ? (Зимовий гість)
7. Хто ? (Дятел)
Де ? (В лісі)
Як ? (Постійний мешканець)

Заключне слово. Бережіть птахів,
оберігайте їх і вони сторицею віддячать вам.

Гадаємо, що ви всі любите природу й оберігаєте її і наших вірних друзів птахів!
Пам'ятайте: «Найдороще для пташки – це воля». Наша любов повинна бути безкорисливою.

Звернення птахів

1. Бережіть нас.
2. Не руйнуйте наші гнізда.
3. Допомагайте нам взимку, розвішуйте годівнички.
4. Оберігайте нас від хижаків.
5. Не шуміть в лісі весною, коли ми висиджуємо пташенят.

І тоді ми будемо звеселяти вас чарівним співом!

Ведуча. Природа рідна – наша втіха.

Тож хай вона не знає лиха!

Родинне свято

День іменинника (для учнів 3 класу)

Мета: сприяти створенню святкового настрою, розвитку організаторських, творчих та пізнавальних здібностей, формуванню естетичної культури, вихованню духовно-моральних цінностей особистості, познайомити вихованців школи-інтернату з сімейними традиціями.

Обладнання: м'ячики, 2 коробки, цукерки, туалетний папір, подарунки.

Хід свята:

Вихователь. Дорога наша, класна родино! Ми сьогодні зібралися всі разом у шкільній «домівці» наших дітей на родинне свято. Сім'я – святиня людського духу, благородних людських почуттів – вірності, любові, піклування.

Сьогодні, для маленьких і дорослих,
Худеньких і товстих,
Слухняних і неслухняних,
Веселих і сумних
Наше найкласніше,
Найпрекрасніше
Дійство під назвою
Діти: День народження!

Отже, сьогодні ми святкуємо День Осіннього іменинника.

На днях народження повинні бути різні віталки, бажалки, кричалки та гралки.

Ось таким ми і займемось!

Учень Ми в класі всі зібрались,
Будуть танці, співи,
Відсвяткуємо як слід
Наші іменини.

Учень. Іменинників у класі
Дуже в нас багато,
Будемо сьогодні всі
Їх поздоровляти.

Учень
Нам матусі життя дарували,
У колискових долю закликали
Дати розум, щастя й довгий вік.

Вихователь. Дружніми оплесками вітаємо
іменинників літа та осені.

Сонячні, квітучі, веселі і кмітливі
іменинники літа та осені! Прийміть, будь ласка, наші найщиріші вітання.

З Днем народження щиро вас вітаємо,
Лантух радості бажаємо,
Будьте дужі і проворні,
По-козацькому моторні,
З хлібом щедрим на столі,
З добрим словом у душі.

- Тож, ростіть щасливі і здорові!
Радуйте і рідних, і близьких!
Ви - надія їхня, ви – єдині,
Неповторні дітоньки для них.

Вихователь. Обіцяли, що на святі будуть бажалки та для цього мені потрібна
ваша допомога, діти.

ЩО Ж, ДІТИ, НЕ ЗІВАЙТЕ,
ХОРОМ, ДРУЖНО ДОПОМАГАЙТЕ!

БАЖАЛКИ

З днем народження вітаєм!

Діти: Так-так-так!

І, звичайно, побажаєм!

Діти: Так-так-так!
Вирости великими!
Діти: Так-так-так!
Неодмінно потовстішать!
Діти: Ні-ні-ні!
Добре! Бути красивими, добрими, милими!
Діти: Так-так-так!
І крикливими, і сварливими.
Діти: Ні-ні-ні!
Щоб матусенька любила!
Діти: Так-так-так!
Ремінцем частіше біла.
Діти: Ні-ні-ні!
Добре - добре, чупа-чупсами годувала!
Діти: Так-так-так!
Може досить нам вітати? Ігри треба починати.
Діти: Так-так-так!

Вихователь. Ми вже накриваємо столи з усілякими солодощами. А хто мені скаже – що буває з тими, хто об’ївся? (Вони товстішають). Зараз і ми спробуємо себе уявити такими ж ласунами.

Гра «Товстуні» (засунити під футболку якомога більше кульок)

Вихователь: А тепер давайте пригадаємо, коли ви були маленькими, ваші матусі вас загортали у пелюшки.

Гра «Загорни у пелюшки немовля» (пелюшку замінює туалетний папір).

По команді «малюків» починають загортати у пелюшки, починаючи з ніг і закінчуючи шиєю. В кінці малюку одягають чепчик. Перемогла та команда, яка справилась швидше.

Вихователь. Ну і як, зручно вам? Ні? Тоді за моєю командою швидко розгорніть пелюшки.

По команді малюки розгортають "пелюшки". Переміг той малюк, який швидше вибрався з пелюшок.

Вихователь: А тепер хто швидше збере пелюшки у прання!

Конкурс «Оригінальний оркестр». До гри запрошується 5 учасників.

В давнину іменинникам складали гімни і святково їх виконували. В наші дні гімном для всіх іменинників стала відома «Пісенька Крокодила Гени». У кожного гравця в руках завдання. Ви повинні будете показати свій інструмент і виконати мелодію гімну для іменинників. Давайте проведемо репетицію.

1. Побринькати пальцями по нижній губі.
2. Потупотіти ногами.
3. Поплескати по щічках.
4. Поплескати по колінах.
5. Поклацати пальцями.

Вихователь. Пропонуємо вашій увазі зразковий оркестр оригінальних інструментів виконає гімн іменинників.

Конкурс «Склади коробку солодощів».

На відстані 4м від кожної команди стоять коробки, які треба заповнити цукерками. Гравці повинні вкинути цукерки в коробку на відстані. За кожну цукерку, яка опинилася в коробці, команда отримує 1бал.

Вихователь: Ми співали й танцювали, поздоровлення читали, а тепер усі до чаю - стіл святковий накриваєм. (Діти з батьками та педагогами запрошуються до святкового «солодкого» столу).

**Паляниця Євгенія Пилипівна,
вихователь вищої кваліфікаційної категорії,
старший вихователь**

Сценарії виховних заходів

І В. Ясне сонечко проміння
Посилає щедро в клас,
Це воно, напевно, знає
Що сьогодні свято в нас.

ІІ В. Є святкових днів багато
На листках календаря,
А між ними й наше свято –
Вшанування Букваря.

1 дит. Букви старанно вивчали,
Знаєм їх від А до Я.

І сторіночку останню
Прочитали з букваря.

2 дит. Любі гості, мами й тата.
В нас Букварикове свято.
Добре, що прийшли до нас
В гості, в 2 клас.

3 дит. Ми всіх гостей вітаємо,

І дуже вам радіємо,
Бо ми всі букви знаємо,
Книжки читати вміємо!

4 дит. Так, навчився читати й писати
Наш дружний клас
Ви можете всі привітати нас.

5 дит. Хай кожен гість перевіря,
Чи знають учні Букваря?
Чи можна нам ,школярикам,
Прощатися з Буквариком?

6 дит. Тішать всіх нас перемоги,
Бо були в нас і тривоги:
Важко було починати
І читати, і писати,

7 дит. Та в нас дома є підмога –
Труднощів ми не боялись,
Бо із нами допомога:
Рідні мами й татусі.

8 дит. І вам, шановнії батьки,
Спасибі хочемо сказати
За ночі ті, що недоспали,
Коли букварика читали

♪ **Хмарка в небі»**

Телеграма: *Запрошую вас у подорож казковою країною Букварією. З повагою, Буквар.*

І В. Друзі, ви хочете вирушити у подорож? Дорога неблизька і тому ми будемо подорожувати потягом. (Сідаємо у вагони (фотографії)). Поки їхатимемо, пограємося із своїми язичками, щоб вони гарно розповідали усе, чого навчив нас Буквар.

Вправи

Прокинувся язичок вранці, вийшов на подвір'я, подивився вгору – побачив там сонечко, яке виглянула із-за хмарки. Подивився вниз – а на землі лежить білий

пухнастий сніг. Змерз язичок, сховався у будиночку-ротику. Почистив зубки, потім випив чай із смачним варенням. Бачить, що запізнюється на свято Букваря – і побіг, як конячка.

I станція «Швидкомовна». Нас зустрічає...Хто? Відгадайте загадку:

- Старенька бабуся у лісі жила,
Гостинець для неї онука несла...
Хто дівчинку цю по дорозі зустрів?
Як казка ця зветься? Хто б відповів?

- Так, я Червона Шапочка. Хочу
почути, як швидко вміють говорити наші
язички:

- Протягом року вчили багато **скоромовок**

● Листопад, листопад

Пада з неба дощ і град.

● Щип-щип-щип – щавель щипаю –
Добрий борщ буде, я знаю.

● Зубки в зайчика болять,

Треба зубки лікувать.

Викличте до нього

Лікаря зубного.

● Раді мамі, раді тата

Що ми вміємо читати.

Чистомовки

Жа-жа-жа – ми побачили вужа

Жу-жу-жу – мереживо в'яжу

Жі-жі-жі – татко купив лижі

Же-же-же – коник ірже

Жи-жи-жи – дружбу бережи

Ма-ма-ма – на дворі вже зима

Іг-іг-іг – скрізь лежить пухнастий сніг
Оз-оз-оз – тріщить лютий мороз
Морозець! Морозець!
Плещемо в долоні.
У дівчаток і хлоп'ят
Носики червоні!

II В. Молодці. Ідемо далі.

Рушає потяг. Давайте заспіваємо:

♪ Абеткова пісенька.

II станція «Букваторія»

- Ви мене знаєте? З якої я казки?

Чоловічок я маленький,

Ключ шукав я золотий

Гострий, довгий, дерев'яний

Всюди ніс стромляю свій.

Поміркуйте, посмішіть

Як же звуть мене? Скажіть? (Буратіно)

- Молодці! А тепер виконайте завдання цієї станції.

Ми літери відомі,
Ми всякому знайомі,
Але про кожну літеру
Ви знаєте не все.
Ми літери незвичні,
Ще й дуже симпатичні.
Бо кожна жарт чи віршика,
Чи загадку несе.

- Назвіть букву (**и**).
- Розкажіть віршик (**«и»** великої немає, **«и»** слова не починає)

● Назвіть слова, у яких живе ця буква (лис, рис, мир).

◆ Назвіть букву (й)

◆ Розкажіть віршик (Чи то дощ іде, чи сонце, буква «й» ніде й ніколи не знімає капелюха)

◆ Назвіть слова, у яких живе ця буква (гай, чай, йорж)

★ Назвіть букву (І)

★ Розкажіть віршик (Паличка і крапочка вгорі – ось тобі і буква «І»)

★ Назвіть слова, у яких живе ця буква (Іра, Іван, ліс)

■ Назвіть букву (Ф)

■ Розкажіть віршик (Буква «Ф» взялася в боки, Всі відвідує уроки. Просить її точно називати і слова з нею пам'ятати)

■ Назвіть слова, у яких живе ця буква (Футбол, фазан, шафа, шарф)

Рушаємо в дорогу. Розгадуємо загадки:

1. Вночі їй завжди півник сниться, вона не курка, а ... (гуска, ворона, лисиця).
2. Ярослав на камінь сів, ловить в річці (щук, карасів, мух).
3. Великі очі й голова. Не колобок це, а ... (слон, сова, коза).
4. У неділю на Хрещатик квочка вивела... (голубів, курчаток, овець).
5. Ходить лісом їжачок, в нього шубка з ... (ниток, дроту, колючок).

Прибуваємо на **станцію III «Відмінник»** (оцінка 12)

- Це я, ваш найкращий друг!

Можливо, хтось уже знайомий зі мною. Я бажаю вам добра, хочу, щоб ми подружились і я завітаю до ваших зошитів і щоденників.

Я приготувала вам завдання:

Щоб усі вас поважали,

Щоб любили і пишались –

Не багато і не мало,

Треба знати правил 5:

1. Як прокинувся – вставай,
Лінькам волі (**не давай**).

2. Пелюстки роса омила,
А тебе умиє (**мило**).

3. В школі, в класі не сміти,
Насмітив – то (**підмети**).

4. Будь охайним завжди сам,
Уникай дірок і (**плям**).

5. Будь привітним до
батьків,

Заступайсь за (**малюків**).

Подружись з вами і буду чекати вас 1 вересня біля входу до школи.

- Рушаємо далі. **Гра «Так і ні».**

Скажи, співає сом пісні?

Не гайся з відповіддю! (Ні)

Чи вміє плавати гусак?

Ну що на це ти скажеш? (Так)

Чи може стати у вогні

Вода холодним льодом? (Ні)

Скажи мені, червоний мак

В січневу пору квітне? (Ні)

А крокодили на сосні

Свої будують гнізда? (Ні)

Чи може вище гір літак

У вищину злетіти? (Так)

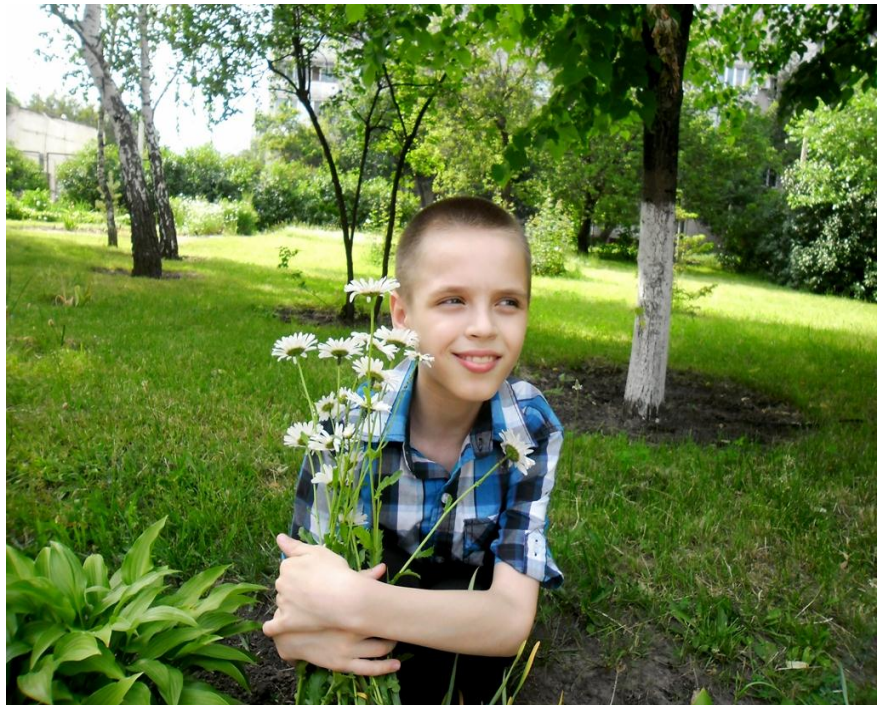
Узори пишні на вікні

Мороз малює взимку? (Так)

Чи правда, що рак,

Коли повзе, то задки? (Так)

До забіяк та розбишак

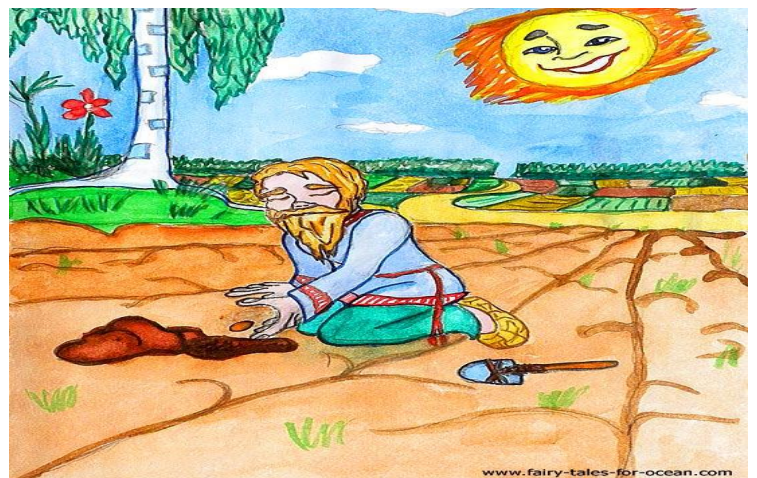
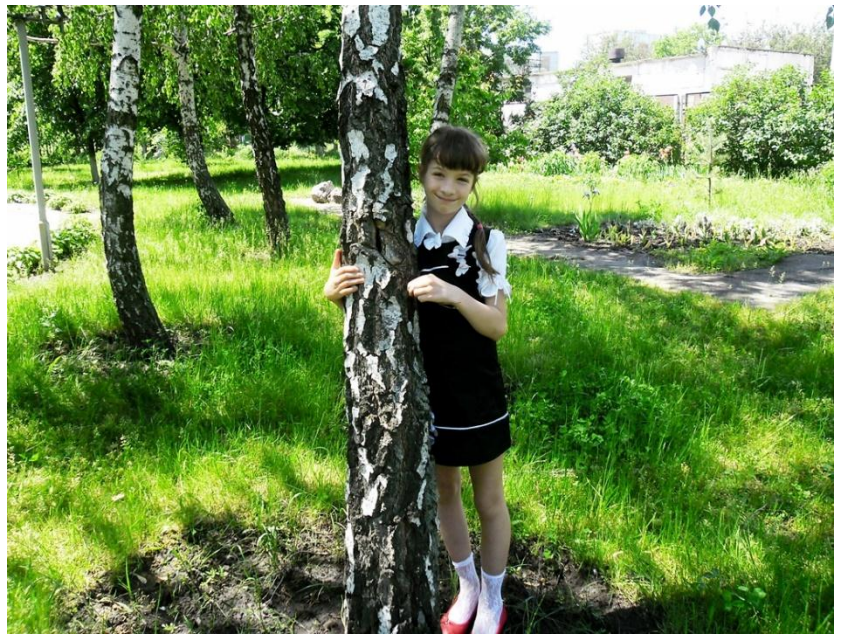

Чи є в людей пошана? (Ні)
Чи досягають навесні
Пшениця й жито в полі? (Так)
Коли розсердиться їжак,
Слона він може вбити? (Ні)
Ріка біжить удалині.
Чи є у неї ноги? (Ні)
Якщо не їстиме три дні
Верблюду. Ходити зможе? (Так)
А чи буває сон у сні?
Чекаю відповіді. (Так)
Скажи, морози крижані
Страшні для мавп тропічних? (Так)
Перекривив синицю шпак.
Таке буває, друже? (Ні)
Чи правда це, що вовк усмак
Наївся груш та яблук? (Ні)
А під кінець скажи мені,
Цікава гра у «Так чи ні»?

IV Станція «Казкова»

- Ми покажемо вам казку, нас підтримайте, будь ласка.

Щоб город перекопати
Що беруть до рук? (Лопату)
Потім з рук у м'яку грядку
Висівають що? (Зернятко)
Щоб зернятко ожило,
Треба сонце і (тепло).
А чому рослина сходить?
Бо корінчики п'ють (воду).

Урожай ми враз потроїм,
Як внесемо (перегнуою).
Помагали діду радо
Дідова дружина – баба,
Ще й дідусева онучка,
Ще й собачка, вірна Жучка,
Ще й пухнаста Мурка-кішка,
Ще й мала сіренька мишка.
Разом люди і звірята
Ріпку витягти змогли,
Бо були усі завзяті,
Дуже дружними були!

- Рушаємо. Відгадуємо казку:

- З'їв семеро козенят, болить живіт (Вовк і 7 козенят).
- Від дідуся втік, від бабусі втік, а лисичка відпустити не хоче (Колобок).
- Пришліть нам, будь ласка, краплі! Ми жабками об'їлись. У нас животики розболілись. Чаплі. (Лікар Ай-Болить).
- Дуже засмучена. Мишка випадково розбила яєчко, прийти не зможу. Баба. (Курочка Ряба).

У станція «Граматична»

Зустрічає хлопчик, який нічого не знає і не вміє. Ось що сталося на цій станції:
«Ридають літери у кожному рядочку. Від слів zostалися лише шматочки».

Незнайка:

- 1) Початок треба відшукати,
Щоб всі слова ті врятувати.

БУ МА

МО КВАР

ЗИ ВА

- 2) Зі мною ви пограйте,
Слова знаходьте і читайте.
«Живе речення»

Ми всі вже вміємо читати.

З'являється букварик

Я – веселий Буквар
Весело співаю,
Бо веселе свято в школі
Я сьогодні маю.
Я – щасливий Букварик
Я тому радію,
Що всі діти в другім класі
Вже читати вміють.
Ой, чути голос. Це говорять букви:

Нас 33, нас 33,
У нас міцна сім'я,
Складаємо слова нові
Від А до Я.

ІІ В. Де ви, друзі,
живете,
Звідкіля так дружно
йдете?

Всі. І великі, і малі
Ми живемо в Букварі!

1. Ми, українські діти,
Теж любим трави і
квіти.

2. З квітів не тільки букетик,
Зробимо квіткову абетку!

3. Ось пригадуємо трошки:
Айстри, Барвінок, Волошки.

4. Далі пахучі Гринделії та Гвоздички,
Дзвонять Дзвіночки з травички.

5. Едельвейс росте в Карпатах,
А Євшан – шукай в степах.

6. Є в нас і пишна Жоржина,
Зірка, Іриси, Їжачник й Калина.

7. Пахне Любисток з алеї,
Мак, Нагідки, Орхідеї.

8. Є ще Петунії різні,
Рози пахучі і ніжні.

9. Ще й синьоокі Сокирки —
Треба Тюльпанів лиш тільки

10. Усая, Флокси й зелені Хвощі,
Стебла купають в росі.

11. Гурт Чорнобривців шаліє.
Цинія й жовта Шавлія.

12. На городі бач – Щириця,
А у полі знайдеш ти
Юринею й ясенці.

13. Зібрані нами квіти
Вам посилають привіти!
Я – остання буква. Все!

І В. За морями, за горами,
Кажуть, є така земля
Із усякими дивами
І це – царство Букваря.

ІІ В. В царстві тім
Живуть всі букви,
Крапка, кома і тире,
Знак питання всіх питає,
Знак окличний всіх вітає.
А ось і цар.
Вас вітає сам Буквар.

Буквар

Добрий день! В добрий час.
Радий, друзі, бачить вас!
Що я скажу вам од душі,
Мої милі товариші,
Півтора року вас учив,
Ви тепер письменні.
Вчили ви щодня,
Підійшли до світлого
Справжнього знання.
За науку в перші дні
Що ви скажете мені?

Діти.

Прощай, Букварику,
В школі перший друже,
Ми тобі, Букварику,
Дякуємо дуже!

Буквар

А тепер вам, діти,
Ось із ким дружити!

(Входить Читанка, Рідна Мова, Математика, Світ навколо тебе.)

Читанка

Я – ваша перша читанка –
Красива в мене свитонька,
Цікаві сторінки,
Є вірші та казки.
Вам даватиму щодня
І забави, і знання.

Рідна мова

Я із лісу, я із поля,
Не легка у мене доля.
Через радість та біду
Я з віків до вас іду.
Я дитину колисала,
Батьківщину захищала.
І від роду і до роду
Зберігала свою вроду.
Я завжди вас буду вчити
Рідним словом дорожити,
Бо хто любить мову рідну,
Той багатий, а не бідний.

Математика

Раз, два, три, чотири, п'ять,
Вміють діти рахувать.
Але хто мене не знає,
Хай даремно не гуляє.

Щоби весело гулять,
Всі уроки треба знать!
Дуже точна я наука
Вчить мене лиш на 12!

Буквар

Цих діток я прошу навчати
Того, що знаєте самі.

Учням:

А вас прошу не лінуватись
І вчить уроки день при дні.
І берегти книжки –
Віднині найкращі друзі вам
вони.

Вручення «свідоцтв»...

Привітання батьків:

І б. Ми, діти, теж вас хочем
привітати,

Наснаги, радості і щастя
побажати.

II б. Ви – сучасні діти, ви
повинні вміти

Грамотно писати, множити й ділити.

III б. Ви Букварикове свято добре пам'ятайте,
Книгу – цінний подарунок – добре прочитайте!

(Дарують книги)

Діти:

Ніколи не забудемо

Про друга Букваря!

Ми завжди вчитись будемо

Для щастя і добра!

I В. Свято закінчилось для всіх нас.

Ми дуже раді зустрічі із вами.

Якщо приємно ви провели час,

Ми дякуєм, нам гарно було з вами.

II В. Нехай же вас Господь благословляє

У світлу путь, на добрії діла,

На вірну стежку завжди наставляє,

Щоб доля у вас щасливою була.

Прощавай, початкова школо!

Ведуча.

Добрий день, шановні гості!

Раді вас вітати!

Всім бажаємо здоров'я

Й щастя повну хату!

У нас сьогодні свято незвичайне –

Випускників вітаємо своїх,

Під музику веселу та святкову

До залу ми запрошуємо їх.

Злинь же, музико, в небо гучніше,

В добру пору лунай, в добрий час,

Вище голови, йдіть веселіше –

Всі давно вже чекають на вас!

(Звучить музика. На майданчик парами виходять четвертокласни)

Ведуча.

Знайомтеся! Якщо ви, звичайно, не знайомі.

Веселий! Дружній! Пустотливий!

Трішечки галасливий!

Четвертий клас!

Рапортуємо: Ази науки початкової школи засвоїли всі!

1-й учень.

Школа урочисто посміхається,

Сонечко цілує радо нас.

Хай цей день усім запам'ятається,

Подорослішав четвертий клас!

2-й учень.

У нас у всіх святковий настрій,

Ми всі схвилювані украй.

«Середня школо, – скажем, – здрастуй!

А початкова – прощавай!

3-й учень.

Тож прощавай, четвертий клас!

Ти замалий уже для нас!

Та ми повернемось не раз

Думками в наш четвертий клас.

4-й учень.

Ці чотири роки всі ми разом йшли,

Хвилювання й радість поділяли!

Разом і навчались, і росли.

І свята всі дружно відзначали.

Ведуча.

За ці чотири роки ви:

Подорослішали, порозумнішали,

Немов троянди, розцвіли,

Знань, навичок, умінь

Багато ми придбали.

Спритні, спортивні,

Сміливі, активні,

Кмітливі, допитливі,
Загалом, привабливі,
Всі розумні, красиві,
Лукаві, щасливі!
На сьогодні 4 клас – це:

Діти:

- Сваряться і відразу ж миряться.
- Люблять писати в чернетках на уроці.
- Пишаються балакучої половиною класу, тобто ... хлопчиками. А особливо – одним.
- Улюблений день тижня – неділя.
- Улюблена пора року – літо.
- Улюблені уроки – фізкультура, ритміка і труди.

Ведуча.

Давайте згадаємо деякі сторінки нашого шкільного життя!

1-й учень.

Ми перегорнемо листки
Життя шкільного враз,
Вже зараз ми випускники,
Але колись ішли до школи в перший клас.

2-й учень.

До успіхів було далеко,
Нам заважали балачки.
І виявилось – ой, нелегко
Писати палички й гачки.

3-й учень.

Так поступово ми звикали
Тримати ручки й олівці.
Вже нас контрольні не лякали,
Ми часто чули: «Молодці!»

4-й учень.

Ми всі засвоїли чудово
Прикметник, суфікс, дієслово.
Диктантів купу написали.
Досвідченими трохи стали.

Ведуча.

А ми пам'ятаємо — кіски та бантики,
Так, півнеба у величезних очах.
А пам'ятаєте — чубаті хлопчики
Так, дівчиська іноді в сльозах.
А пам'ятаєте, 15 пар очей
Уважно дивляться на вас.
І це не можна забути просто так
І словами важко передати.
Це можна бачити і спостерігати,
Це потрібно відчувати і відчувати!

♪ Ось так проминали день за днем шкільні дні, як у цій пісні. («Шкільна пісня»)
Про ту, хто нас вчив читати, писати -
Про Раїсу Григорівну хочемо розказати.

1-й учень.

Учителька найперша,
Як зіронька ясна.
На все життя у серці
Залишиться вона!
Терпляча, добра, мила,
За кроком крок, щодня,
Ви нас добра навчили,
Дали міцні знання.

2-й учень.

Скільки розгадали
Ми з вами загадок,
Скільки прочитали

Віршів і казок.

3-й учень.

Ми читаєм і рахуєм,
Додавати вмієм всі.

4-й учень.

Ви навчали багатьох
І синочків, і дочок
Та таких, як ми гарненьких, –
Не було в вас діточок.

5-й учень.

Ви навчили в мирі жити,
Щиро ближнього любити.
Не грішити, не скупитись,
Працювати, гарно вчитись.

6-й учень.

Ні, ми в житті вас не забудем,

пам'ятати завжди будем
І слово, й усмішку ласкаву –
То хитрувату, то лукаву.
І ту любов, що віддавали,
Серця дитячі зігрівали.

За все ми вдячні вам без ліку –

Спасибі ніжне і велике.

7-й учень.

Хоч сьогодні в нас і свято,

Тільки є одна печаль:

Вчителька не йде у п'ятий,

Розлучатися так жаль!

8-й учень.

Ми Вас любимо так щиро!

Пам'ятайте й Ви про нас.

А тепер для Вас цю пісню

Заспіває весь наш клас!

♪ Звучить пісня «Перша вчителька».

Ведуча.

Чому ж, учителю, ти посмутнів

Ховаєш сльози, щоб ніхто не бачив

Ти ж сам терпляче нас в цей день привів,

Шляхи в майбутнє зорями позначив.

Така вже доля, учителю, твоя -

Зустрітись, аби знову попрощатись,

Із серця в серце перелить добро

Й учителем навіки залишатись.

Ведуча. Велике «Спасибі» повинні сказати працівникам школи, хто мав відношення до нашого зростання.

В школі працюють

дуже добрі і привітні,

всі красиві і тендітні,

роботящі, клопітливі,

всі надійні й жартівливі

добрі, щирі, чуйні люди.

1-й учень.

За те, що дім наш, наша школа

Ставала рік від року кращою

Спасибі скажем залюбки
Директору нашому.

2-й учень.

Наші завучі – енергійні,
Розумні, дуже самостійні
Тож і займа почесне місце
Наша школа в ріднім місті.

3-й учень.

Любі наші вихователі,
Коли прийшли ми в перший клас –
Ви правди нас завжди навчали,
Були взірцем для всіх малят.

4-й учень.

Мова прекрасно бути повинна,
Адже для спілкування вона,
Логопед нам в цьому допомагала,
Усі недоліки виправляла!

5-й учень.

Ми на музику ходили,
Танцювати дуже любили.
Юлію Сергіївну і Марину Миколаївну вітаємо,
Залишатися їм веселими бажаємо,
Будьте щасливими і любіть,
Із мрією на світі живіть.

6-й учень.

Дружно хором говоримо
Фізрукові «спасибі»!
Ми будь-який рекорд поб'ємо -
У цьому наша сила.

7-й учень.

Ви в нас уважна медсестра.
Уся здорова дівчора.
Вчасно щеплення робили
І вітаміни нам носили,
Щоб з апетитом добре їли
І ніколи не хворіли.
Спасибі скажемо ми вам,
І медсестрі, і лікарям.
Ведуча. Всім – спасибі. І на пам'ять ми даруємо цю пісню від нас.

♪ Пісня «Вчать у школі»

Ведуча. Найдорожчі для кожного з вас люди – батьки.

Учень 1.

Ми до батьків сказати хочем слово
І привітати хочем від душі
Подарувати пісню вам чудову
Найкращі прочитати вам вірші.

Ведуча.

Без батьків чого ми в світі варті
Без маминої ласки і тепла.
Без батьківської строгості і жарту
І без свого родинного тепла.

Учень 2.

Вам, батьки, життя вірші складає
Бо дорожче мами й тата не буває.

Ведуча.

Ми хочемо оголосити подяку тим батькам, які протягом чотирьох років брали активну участь в житті класу.

Шановні батьки! Ви нагороджуєтесь медалями «батьківська слава». І ми не маємо жодного сумніву, що ви варті цих нагород. (діти вручають медалі батькам «Найулюбленішій мамі», «Найкращому татові» і т.д.)

Ведуча.

Ми хочемо оголосити подяку тим батькам, які протягом чотирьох років брали активну участь в житті класу.

1-й учень.

Ми вам обіцяєм: учитись, дружити,
Гарні оцінки додому носити
Щоб дарувати радість вам,
Любесеньким нашим батькам.

Ведуча.

Були колись ви малюками.
Сльози були, частіше все ж сміх,
А сьогодні так пишаємося вами!
Ви у нас, звичайно, краще за всіх!
(Вірші про кожну дитину, мультимедійна презентація з фотографіями)

Приємна дівчинка в класі у нас є,
Уроки добра вона всім подає,
Гармонує врода, щирість, простота
Ще і доброта...
Здогадались, хто вона?
Наша Анастасія дорога!
Арсен високий і стрункий,
Ніби явір молодий.
А його прекрасні чорні очі
Будуть снитися дівчатам серед ночі.
Як слово найкращого друга надійна,
Вона життєрадісна і спокійна.
Працьовита, наче бджілка.
Та й красуня, як бузкова гілка.
Привітайте старосту класу Олю Левченко.

Вона скромна і чутлива.
Дуже ніжна і красива.
Любить маму, любить квіти,
До людей добра і привітна.
Всього вона досягне, усього доб'ється –
Бо лиш наполегливим все удається.
Вона непосидюча,
Багато інтересів має.
Того, хто з нею дружить –
Ніколи смуток не здолає!
Черевашко Лесю Бог талантом наділив:
Слух і голос їй чудовий він вручив.
Це стало рідкістю у нас.

Хлопчик цей допитливий дуже,
До спільних справ він небайдужий.
Гарно вміє працювати,
А ще краще – конструювати.
Має силу волі – а в наш час

Він високий і стрункий,
Милий, славний, чепурний.
Вірний друг і добрий брат,
У нього для всіх знайдеться сто порад.
А наш Коля гарний, модний,
І в душі він дуже благородний.
Май здатність до навчання –
Ох, якби ж іще старання!
Невинний погляд, чистий і відкритий,
Що добротою й ласкою сія,

Цього сліпий хіба що не помітить –

Він гріє душу й заворює серця.

♪ Діти співають частівки.

Ведуча.

Як же час пролітає швидко!

Наші діти так скоро ростуть.

Чудові плаття як крила лебідки,

Їх у вальсі легкому несуть.

♪ Діти танцюють вальс.

Ведуча.

О, щаслива мить, неповторна мить,

Ви, батьки, до дітей своїх підійдіть.

Поцілуйте їх, обійміть, привітайте,

Щастя, радості, добра ви їм побажайте

Презентація школи.

Ведуча.

Велике спасибі гостям,

Всім присутнім у залі.

Нехай у житті супроводжують вас

Здоров'я, удача, успіх та сміх!

Полюга Інна Петрівна,
вихователь І кваліфікаційної категорії

Свято «Випускний вечір»
для учнів 9 класу

Ведуча

- Дорогі друзі! Шановні батьки, гості! Сьогодні для всіх щасливий і урочистий день. Ми всі довго чекали на нього, але на серці в нас радість перекликається з тихим смутком. Надійшов день, коли ви переживаєте розлуку з людьми, без яких не уявляєте життя і передчуєте зустріч з невідомим поки що майбутнім.

Ведуча: Зустрічайте, випускники ____ року! (звучить музика, в зал заходять випускники 9-го класу та їх класний керівник, займають почесні місця).

Ведуча. Сьогодні ви прощаєтесь зі школою, з учителями, залишаючи позаду тихий берег дитинства. Проте сюди ви обов'язково повернетесь, залишивши щиру подяку і шану тим, хто дав вам знання, терпляче спостерігаючи, як ви з маленьких бешкетників ставали дорослими людьми. Сьогодні з вами ті, хто готував вас до самостійного життя, кому ви зобов'язані сьогодні святом.

Ведуча. Дозвольте, випускний вечір вважати відкритим.
(звучить гімн України)

Ведуча. Очікуванням кожне серце б'ється,

Надії вогник ще в очах не згас.

Директорові слово надається,

Вона сьогодні із радістю вітає вас!

Слово для привітання надається директору школи. (Виступ директора школи)

Ведуча. На сцені та в залі сьогодні справжнє зіркове скупчення. І зараз настає

зіркова мить нашого вечора. До слова запрошуємо наших випускників.

Випускник 1

Травневий день підкрався непомітно,

Приніс дзвіночки й каже: вам вже час,

Бо за порогом ось чекає літо!

Життя дороги вже чекають нас!

Випускник 2

Дзвенять дзвіночки сумно і бузково,

Неначе кличуть в мандри по землі,

Нам оберегом буде ваше слово

Велике й світле, наші вчителі!

Випускник 3

Нас в школі вчителі

любили

І мови рідної навчили,

Щоб ми в свої сімнадцять літ

Йшли українцями у світ.

І рід козачий добре знали,

Та батька-матір поважали,

Через віки несли звичай
Й любили щиро рідний край.
Й любов цю в серці зберегли,
Де б ми у світі не були.
То ж дуже вдячні вам за мову:
Ліричну, милу, світанкову.
Ми понесемо мову в світ.
А вчителям — палкий привіт!

Випускник 4

Нас математики навчали,
Щоб ми усе прорахували:
Що множити, а що ділити
І як в складному світі жити.
Любов нам множити потрібно,
Ділити радість принагідно,
От щирість й щедрість — додавати,
А зло від серця віднімати.
І як почнемо так робити,
То правильно ми будем жити:
Чудово, здорово і ясно.
То ж буде все у нас прекрасно.
За це ми вдячні вчителям.
Від нас — уклін доземний вам!

Випускник 5

Уклін Вам всім, спасибі за прекрасне,
За мудрість і суворість водночас
За вашу працю – вічне та незгасне
За віру в краще, і за віру в нас.

Випускник 6

Ви вчили до зірок зміряти відстані,
Зважати на секунду і на мить,
Знаходити завжди величні істини,
Любити правду і людей любить.

Ведуча. Серед яскравого та неповторного сузір'я наших шкільних вчителів найяскравішими зірками сяють для вас класний керівник та ваша перша вчителька. Слово для завжди мудрих порад надається класному керівнику _____

Слово першій вчительці _____

Презентація «Шкільні роки»

Ведуча. А зараз настає хвилюючий момент вручення вашого першого документу. Слово для оголошення наказу «Про вручення свідоцтв про базову середню освіту» надається заступнику директора школи з навчальної роботи _____

Випускник 6

Спасибі, любі вчителі,
Уклін доземний рідній школі.
Ви всі - найкращі на землі!
За це ми дуже вдячні долі!

Випускник 7

Ми ваші щедрі скарби не розгубимо,
Ми ж ваші учні, навіть трішки діти.
Щоб не було, а ми вас дуже любимо,
Даруємо усі весняні квіти!

(випускники дарують квіти вчителям, вихователям, працівникам школи)

Ведуча.

Якщо є святині на землі, то найперші із них є батько і мати. Батькова хата, і мамина ласка, і стежка до рідної домівки по якій вони ходять і вчили ходити тебе. Ваші батьки сьогодні горді і щасливі за ваші здобутки, хвилюються за ваше майбутнє. А тисячі найщиріших бажань так і хочуть зірватись з наших і їхніх вуст. Слово для привітання, побажання і напутнього слова надається _____

Мати 1.

Благословляємо вас, діти, в добрий час!

Хай щастя і достаток будуть з вами.

Прийміть хліб-сіль на рушнику
від нас,
Й сміливо по землі ідіть
шляхами.

Цінуйте хліб, ним батьків
родина

Благословляє вас, як символом
життя.

Бо ним живе й міцніє Україна –

Хай з хлібом буде ваше майбуття.

Благословляємо вас, доньки і сини!

І хлібом-сіллю радо проводжаєм,

Щоб вам жилося в достатку і теплі.

Ми від душі вам, діточки, бажаєм

Любові, миру, щастя на землі!

Танець “ Тополя ”

Ведуча. Шановні 9-тикласники, вчителі, батьки, гості. Сьогодні ми з вами стали свідками важливої події в житті нашої шкільної родини. Ви ступаєте на тернистий шлях самостійного життя. Життя — не казка. Воно суворе і інколи болісне для нас. Та все-таки життя прекрасне. Нехай на цьому шляху ви зустрінете свій корабель з пурпуровими вітрилами віри, надії і любові. Ми не знаємо, як складеться ваше життя, якою буде ваша доля, але ми вам бажаємо вірних друзів, правильної життєвої позиції, і хай ваша доля складеться щонайкраще!

Ведуча.

Урочистий Випускний вечір оголошується закритим!

(звучить гімн України).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С. – «Основи екологічних знань», Київ – вид. «Либідь», 1997, - 191с.
2. Бондар В.І. посібник «Проблеми корекційного навчання у спеціальній школі», Київ: видавництво «Наш час», 2005р. с.5-6.
3. Воронцова Т.В. Пономаренко В.С. Репік І.А. Підручник для 5 класу – Київ «Алатон» 2005р. - с. 91.
4. Симоненко В. вірші та казки «Народ мій завжди буде, Київ «Веселка» 1990р., - 156 с.
5. Омельченко Л.П. - «Основи безпеки життєдіяльності», Харків – вид. «Ранок» Веста, 2002р., с. 181-183.
6. Шевченко С. В - авт. упорядник та ін. методичний посібник «Класні години 1-11 класи» - Волгоград: Учитель, 2005. - 70 с.
7. <http://moyvibor-stambul.com/urok-4-voprosy-v-turetskom-yazy-ke/sorular>
8. <http://uspeh24.ru/?do=/pchelka-shema-vyshivki-krestom>
9. <http://ria.ru/spravka/20130826/958101173.html#ixzz3RT2j53pP>
10. fish.gov.ru
11. <http://inforotor.ru/news/23791939>
12. <http://irkutsk.1gs.ru/p/1721.1gs>
13. <http://www.newsmongolia.net/news/ulan-batore-otkroyut-predpriyatie-po-...>
14. zreni.ru
15. picsfab.com
16. krasota1zdorove.ru
17. ru.123rf.com
18. mmal.ru
19. zdorovobraz.ru
20. juncisuta190.xpg.uol.com.br
21. savepic.net
22. gromady.cv.ua
23. ru.depositphotos.com
24. blogs.privet.ru
25. cl.rushkolnik.ru
26. commongoal.org.ua
27. trend.az
28. kub-kurort.ru
29. anna-zheltonogova.ya.ru
30. otvet.mail.ru
31. [Соловей - Соловей Luscinia luscinia - Програма Птицы
Москвы...http://www.gallery.birdsmoscow.net.ru/displayimage.php?pid=15446](http://www.gallery.birdsmoscow.net.ru/displayimage.php?pid=15446)
32. http://www.ati.com.ua/foto-kombikorm_bbf_951907.html

33. mobinations.com
34. wap.zooclub.ru
35. <http://333v.ru/image/17dcada8b70dc8a3ff21b5ea492e8a8a>
36. picornot.com
37. nnm.me
38. wpapers.ru
39. c-19.flowers.on-planet.com
40. photo-lirik.ru
41. diary.ru
42. pics-land.ru
43. postroykadamik.ru
44. http://ru.123rf.com/photo_17029523_pine-branch-with-cones-isolated-on-...
45. hdoboi.org
46. <http://do.gendocs.ru/docs/index-334048.html>
47. <http://bylanovo.ru/2012/04/kropiva-zhalka---krapiva-zhguchaja.html>
48. sadiogorod.su
49. photos-priroda.ru
50. liveinternet.ru
51. <http://100-bal.ru/geografiya/11253/index.html>
52. nataly2005.livejournal.com
53. ru.123rf.com
54. <http://joy-lab.ru/product/1363821>
55. <http://www.belykamen.ru/main/interesnye-stati-turistam/tselebnye-svoys...>
56. katyaburg.ru
57. morenwen.livejournal.com
58. kolyan.net
59. labart.ru
60. <http://eva.ru/albumpage/163440/451517.htm>
61. 900igr.net
62. fermer02.ru
63. freemarket.kiev.ua
64. http://кимовский-лесопитомник.пф/board/derevja/listvennye/klen_sakh
65. rosparket.com
66. http://кимовский-лесопитомник.пф/board/derevja/listvennye/klen_sakharn...
67. naskovorodky.ru
68. rabota.inforico.com.ua
69. karnegi.blogspot.com.tr
70. <http://dompolnajachasa.at.ua/publ/54-3-2>
71. runews.radeant.com
72. doseng.org
73. **[abuse report / пожаловаться администрации](#)**
74. <http://grandwallpapers.net/photo/jeltaya-grusha-1024x768.jpg>
75. 900igr.net
76. everytravel.ru
77. oborud.info
78. citychild.ru
79. esit.ru
80. topnews.ru
81. shemale.bestforums.org
82. shop.dance-line.ru

Зміст

Передмова.....	3
Розділ 1. Навчання дітей з особливими потребами.....	4
1.1. Черноусова Н.М. Інноваційні підходи до навчально-виховного процесу та соціалізації дітей з особливими потребами в умовах спеціальної школи-інтернату.....	4
1.2. Дубенок О.В. Методи проблемного навчання – засіб стимулювання пізнавальної активності учнів.....	7
1.3. Дубенок О.В. Конспект уроку 7 клас. Рослинний світ лісової зони.....	14
1.4. Дубенок О.В. Вікторина для учнів 2 – 5 класів «Екологічними стежками рідного краю».....	19
1.5. Шелег О.А. Урізноманітнення діяльності учнів на уроках математики..	28
1.6. Шелег О.А. Конспект уроку математики 8 клас. Множення іменованих чисел.....	42
1.7. Черноусова Н.М. Розробки уроків з основ здоров'я	45
1.8. Огурцова М.М. Музикотерапія та її лікувально-педагогічні можливості у роботі з дітьми з особливими потребами.....	66
1.9. Огурцова М.М. Уроки музичного мистецтва.....	70
1.10. Огурцова М.М., Волошина Л.В. Інтегрований урок з музичного мистецтва і української літератури.....	77
1.11. Присяжненко Р.О. Врахування вікових фізіологічних особливостей учнів при проведенні уроків фізичної культури у спеціальній школі.....	83
1.12. Присяжненко Р.О. Уроки фізичної культури.....	86
1.13. Коваль Н.О. Впровадження тестових методик для учнів з особливими потребами на уроках соціально-побутового орієнтування.....	97
1.15. Нечитайло О.М. Уроки трудового навчання (столярна справа).....	114
1.16. Некористенко Л.В. Урок з трудового навчання (рослинництво) у 9 класі. Розмноження квіткових декоративних рослин та догляд за ними.....	132
Розділ 2. Виховання дітей з особливими потребами.	
2.1. Коваль Н.О. Принципи позитивного виховання.....	137
2.2. Бушуєва Т.В. Виховний захід. Наші права – щасливе дитинство.....	154
2.3. Мішіна А.А. Новорічна театралізована вистава «Зимова казка».....	163
2.4. Мішіна А.А. Виховний захід «Веселий квест».....	175
2.5. Світлична О.А. Круглий стіл «Збережемо наше довкілля».....	180

2.6. Світлична О.А. Родинне свято «День іменинника» (для учнів 3 класу).....	188
2.7. Паляниця Є.П. Виховний захід «Свято Букваря».....	189
2.8. Паляниця Є.П. Виховний захід «Прощавай, початкова школо!».....	201
2.9. Полюга І.П. Свято «Випускний вечір» для учнів 9 класу.....	212
Додатки	218
Список використаних джерел	
Зміст	